

BÉCSI NAPLÓ

XXXIV. ÉVFOLYAM 3. SZÁM
2013. MÁJUS–JÚNIUS
MEGJELENIK 2 HAVONTA
ÁRA: 2,- Euro
Erscheinungsort Wien
Österreichische Post AG •
02Z032898 M P. b. b.
VERLAGPOSTAMT 1010 WIEN

A ZSIDÓ VILÁKGONGRESSZUS BUDAPESTI KÖZGYŰLÉSE – Nem segítette az antiszemitizmus elleni küzdelmet –

(Munkatársunktól) Budapesten tartotta a Zsidó Világkongresszus (WJC) idei közgyűlését, amelynek rangját jelzi, hogy a világ zsidó közösségeinek 500 képviselője vett részt rajta, és beszédet mondott Orbán Viktor miniszterelnök, Silvan Shalom izraeli energia- és vízügyi miniszter, Guido Westerwelle német külügyminiszter, Erdő Péter bíboros, prímás, esztergom-budapesti érsek és Ronald S. Lauder, a WJC elnöke is.

A szervezet azért választotta szokatlan módon a magyar fővárost a rendezvény helyszínéül, mert így akarta kifejezni szolidaritását a magyarországi zsidósággal. A WJC szerint ugyanis az elmúlt időszakban Magyarországon – és más európai országokban is – drámaian növekedett az antiszemitizmus és a zsidóellenes incidensek száma.

A tények azonban – Magyarország esetében legalábbis – nem támasztják alá ezt a véleményt. Európában a harmadik legnagyobb zsidó közösség él itt, és a zsidó élet virágzik. Elképzeltető lenne ez egy olyan országban, ahol a zsidóságot diszkrimináció, üldöztetés éri?

Nem lehet tagadni az antiszemitizmus létét, de Magyarország a felmérések szerint e tekintetben Európában a középmezőnyben foglal helyet. Az ilyen megnyilvánulások jobbára a futballmérkőzések látóira, egyes szélsőséges erők frazeológiájára, sajtó- és internetes véleményekre, ritkán zsidó temetők sírköveinek megrongálására vagy köztéri szóbeli inzultusokra szorítkoznak. Nem mintha ezek nem lennének elítélendőek, de mégsem esnek olyan sülyly latba, mint néhány más európai országban tapasztalt antiszemita incidensek.

A magyar–zsidó együttélés mindazonáltal nem felhőtlen. A szocializmus évtizedeiben szőnyeg alá söpörték ezt a tematikát, de ettől az még nem szűnt meg létezni. A rendszerváltás után, a zsidó vallási és közösségi élet újraindulásával párhuzamosan a lappangó antiszemita tendenciák is hirtelen felszínre kerültek. A súlyos történelmi örökség feldolgozatlansága, „kibeszéltetlensége”, a történelmi tények nem ismerete vagy félremagyarázása, a köl-

csönös gyanakvások és vádaskodások nem segítik elő a megértést.

Ehhez járul a kétharmados Orbán-kormány elleni nyugati baloldali kampány, amelyben nem haboznak bevetni az antiszemita kártyát, mit sem törődve azzal, hogy ezzel Magyarországnak hatalmas károkat okoznak. Holott Orbán Viktor mindkét kormánya – az 1998–2002 közötti első és a jelenlegi is – olyan sokat tett az antiszemitizmus ellen, amennyit előtte-utána egyetlen kormány sem. Mindezt maga a miniszterelnök is elmondta a közgyűlés első napján elhangzott, nagy tetszéssel fogadott beszédében. Leszögezte: a magyar kormány erkölcsi kötelességének tekintette, hogy zero toleranciát hirdessen az antiszemitizmus ellen. Nyolc pontban foglalta össze a kormánya által hozott intézkedéseket, a holokauszt iskolai emléknapijának bevezetésétől a Holokauszt Emlékközpont megalapításáig, a Raoul Wallenberg-emlékév megszervezésétől a félkatonai szervezetek működésének és a diktatúrák szimbólumainak betiltásáig és a Holokauszt 2014 Emlékbizottság létrehozásáig.

Alig néhány perccel a beszéd elhangzása után a WJC honlapján mégis olyan közlemény jelent meg, amely szerint Orbán Viktor sajnálatos módon „nem adott megfelelő biztosítékot arra, hogy egyértelmű választóvonalat húzzon kormánya és a szélsőjobb-oldal közé”. A miniszterelnök nem nézett szembe a probléma valódi természetével, vagyis általában az antiszemitizmus, illetve különösen a szélsőjobboldali Jobbik párt fenyegetésével – írták.

A jelek szerint prekonceptiók alapján előre megírt közleményt tettek közzé, amelyet a résztvevők nem vitattak és nem szavaztak meg. Utóbb Ronald S. Lauder, a közgyűlés vége előtt személyesen kért elnézést Orbán Viktortól, mert, mint mondta, nem volt tudomása arról, hogy a miniszterelnök a kívánt elhatárolódást a Jobbiktól – egy izraeli lapnak adott nyilatkozatában – egy nappal a közgyűlés előtt mégis megtette. Kár, hogy a világsajtó, amely tág teret szentelt a WJC bírálóinak, az utólagos bocsánatkérésről többnyire megfeledkezett.

Győr, Káptalandomb a Rábával, 2004

Pedig Orbán Viktor nem először határolódott el a Jobbiktól és tette nyilvánvalóvá, hogy még külső parlamenti támogatást sem fogadna el tőle. Emellett legutóbb kétszer is személyesen utasította a belügyminisztert antiszemita demonstrációk betiltására, holott ehhez, mint az illetékes bíróság utóbb megállapította, a kormánynak nem is lett volna joga. Nem tudni, mit várnak még tőle, a Jobbik esetleges betiltása hatáskörén kívül esik.

Magyarországi zsidó vezetők a közgyűlés alkalmából mértéktartóbban nyilatkoztak az Orbán-kormányról, mint egyes külföldi résztvevők. Feldmájer Péter, a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének (Mazsihisz) – azóta leváltott – elnöke például kijelentette, hogy a magyar kormány szilárdan kiáll a zsidók vallási jogainak sérthetatlensége mellett, és mindig támogatja Izrael állam biztonságos létét. Köves Slomó, az Egységes Magyarországi Izraelita Hitközség (EMIH) vezető rabbija pedig sajnálatát

fejezte ki, hogy a közgyűlésen meg se említették, hogy a magyar alaptörvénybe (annak sokat bírált negyedik módosításakor) és a polgári törvénykönyvbe is bekerült a közösségek méltóságának védelme. Ez lehetőséget teremt arra, hogy a jogállam eszközeivel lehessen fellépni „az egyre durvuló gyűlöletbeszéd ellen” – hangsúlyozta.

Végeredményben a közgyűlés nem segítette elő a megértést, inkább az eseményt eleve provokációnak tekintő antiszemita csoportok malmára hajtotta a vizet. Ezek most azt mondhatják: minek tesz a miniszterelnök a zsidók felé gesztusokat, ha ezt kapja tőlük cserébe? Még a Fideszhez közel álló, mérsékelt konzervatív napilap kommentátora is azt írta, hogy „nagy lehetőséget szalasztott el a nemzetközi zsidó szervezet, amikor a magyar kormányfő kinyújtott kezét elütötte”. Pedig a feszültségek élezése senkinek sem használ, és a megbékélésre az ország mai helyzetében mindennél nagyobb szükség lenne.

Otthon a szülőföldön Negyvenhatodszor Neumarktban

Negyvenhatodszor rendezték meg a stájerországi Neumarktban azt az európai kisebbségekről szóló konferenciát, amelyen minden alkalommal, a témában otthonos személyiségek tárgyalják a téma legújabb kutatási eredményeit, azok gyakorlati megvalósulását, és próbálnak olyan jövőképet vázolni, amely megfelelne az Európa különböző országaiban élő nemzeti kisebbségek, népcsoportok számára. Nem könnyű erről a témáról értekezni, mert a vélemények, megállapítások és a jövőbeli elképzelések is nagyon különbözőek, ám mégis elmondható, hogy a konferencia minden évben újabb ismeretekkel, tapasztalatokkal szolgál.

A tanácskozási színhelye a neumarkti Forchenstein várban székelő Európa-ház, szervezői pedig a feldbachi székhelyű Európai Föderációs Szervezet, élén Max Wratschgóval, aki évtizedek óta a szervezet és a tanácskozási motorja. A várat maga Robert Schuman, az Európai Unió egyik megalapítója ajánlotta Európa-házzá való átalakításra, és az elképzelés 1957-ben meg is valósult. Azóta számtalan rendezvény színhelye volt, amelyek megfelelő visszhangra találtak a helyi lakosság körében is, a városvezetés pedig ígéretet tett, hogy a mindenkori polgármester védnökséget vállal felettük. Az adott szó máig érvényben maradt.

A Nemzetközi Kisebbségi Szeminárium, az európai kisebbségekről szóló konferencia évente pünkösdkor kerül megrendezésre, így volt ez az idén is.

A rendezvény **Az uniós tagság és az etnikai alapjogok Unionsbürgerschaft und ethnische Grundrechte** főcímet kapta. Az előadók és résztvevők, mintegy hetvenen, Romániát, Magyarországot, Horvátországot, Bosznia-Hercegovinát, Szlovákiát, Szlovéniát, Bulgáriát, Olaszországot, Németországot és a hazai Ausztriát képviselték. A gondosan összeállított program bőven nyújtott betekintést az Európa különböző országaiban élő nemzeti kisebbségek múltbéli körülményeibe és még inkább a jelenlegi, úgy tűnik, tovább sokasodó gondjaiba.

Az első napon *Zu Mitsprache und Stellenwert der Volksgruppen in Österreich Erfahrungen und Alternativen* címmel került sor az ausztriai népcsoportok problémáinak ismertetésére **dr. Deák Ernő** és **dr. Heinz Tichy** előadásában. Részletes beszámolójuk-

ban mindketten kiemelten foglalkoztak az osztrák kormányzervek által kezdeményezett új népcsoport törvénnyel. Ismertették az egyes népcsoportok összefogása alapján létrejött állásfoglalást, amely több szempontból elhibázottnak, hiányosnak tartja az előterjesztett javaslatot. Majd öt pontban összefoglalták a népcsoportok elképzeléseit, javaslatait az új törvénnyel kapcsolatosan.

A szeminárium másnapján következett, nagy érdeklődéssel várva **Dabis Attila** budapesti politológus, a Székely Nemzeti Tanács Külügyi Megbizottjának előadása **Nemzetiségi autonómiák az Európai Unióban** címmel. Az előadás három részre tagolódott. A bevezetőben a székely nép történeti bemutatása szerepelt. Megemlítésre került a trianoni békeszerződésnek, aztán a második bécsi döntésnek a székelysége gyakorolt hatása, majd a kommunista évtizedek eseményei a Magyar Autonóm Tartomány létrejöttének, területváltoztatásának és felszámolásának folyamata. Ezt követően Dabis Attila szolt a Székely Nemzeti Tanács által kidolgozott autonómiastátútum-tervezetről, ismertette annak lényegesebb elemeit, kitérve a nemzetközi párhuzamokra, Dél-Tirol, Baszkföld példájára. Amennyiben a román törvényhozás jóváhagyná a szóban forgó státútum tervezetet, úgy Székelyföld az oktatáspolitikától kezdve a tömegtájékoztatáson, a közszolgáltatások megszervezésén, vagy éppen a helyi adók és járulékok beszedésén át a székelyföldi közvagyon feletti rendelkezésig egy sor területen átvenné a román államtól a törvényhozói és igazgatási jogköröket. Tény azonban, hogy mindkét esetben, ahogy a tervezet a román törvényhozás elé került, azt el is utasították, a román alkotmány megsértésére hivatkozva.

Az előadás harmadik részében arról az Európai Polgári Kezdeményezésről esett szó, amelyet a Székely Nemzeti Tanács külhoni partnereivel közösen, a nemzeti, etnikai, nyelvi, kulturális, vallási sajátosságokkal rendelkező régiók védelmében indít.

Dr. Varga Sándor pozsonyi történész A nemzeti kisebbségek identitásáról tartott előadást, amelynek alcímében Valóban vége a multikulturalizmusnak? kérdés szerepelt. Az előadó a nemzet definíciójából kiindulva ismertette az autochton-öslakos etnikai népcso-

portok, nemzeti kisebbségek jogállásának feltételeit, és az egyén nemzeti identitásának meghatározását. Az ismertetést néhány, a szlovákiai magyarság körében létező problémával és adattal illusztrálta, különös tekintettel a szlovákiai magyarság utóbbi két évtizedben tapasztalt drasztikus megfogynakadására. Az előadás további részében az újabb kori bevándorlók kérdésével foglalkozott, ez ugyanis Nyugat-Európa számos országában komoly gondok elé állítja az ottani társadalmat és az ottani kormányokat. Németország, mint az egyik legnagyobb, külföldieket befogadó ország példáján ismertette a multikulturális társadalomban jelentkező egyre nyomasztóbb, szinte megoldhatatlannak tűnő feszültségeket. Az előadó hangsúlyozta, hogy az új bevándorlók jogainak ügyét az autochton kisebbségek jogainak kérdésétől teljesen elkülönítve szükséges kezelni, holott ez a szempont az Európai Unió gyakorlatában nem mindig érvényesül.

A további előadások Bulgária és Románia gondjaival foglalkoztak. Mindkét országban a súlyos gazdasági helyzet mellett komoly probléma a népesség elvándorlása, Romániában a nemzeti kisebbségek fogyása, így a magyar kisebbség jelentős csökkenése is. **Erwin Josef Tigla** a bánáti németiség helyzetét ismertette, **Margarita Tzankova** pedig a bulgáriai németek és törökök életkörülményeiről és jogairól szolt, valamint az általánosan bonyolult és nehéz anyagi viszonyokról.

Valamennyi előadást élénk vita követte, bizonyítva, hogy az elmondottak sokakat foglalkoztatnak. A szeminárium keretében több új könyv, kiadvány bemutatására is sor került.

A magas színvonalú neumarkti 46. kisebbségi konferencia nemcsak további ismereteket adott, hanem meghatározó kérdéseket is felvetett az ügyben. Az illetékeseknek ugyanis rá kellene döbenniük, hogy a politika rövidtávú megoldásokat nyújt valamennyi országban, ahol nemzeti kisebbségek élnek, a kisebbségek viszont, ha nem is örökörvényű, de legalább hosszú távú megoldásokat igényelnek. Ha ez megvalósulna, akkor nyugodnának meg a kedélyek, és minden népcsoport, nemzeti kisebbség akkor érezhetné otthon magát a hazában, ahol él, és amely az őseié is volt.

BENYÁK MÁRIA

ARADI TIBOR

Az ismeretlenségből került az érdeklődés homlokterébe. Annnyira hirtelen, hogy bárki irigykedhetne is rá. Igaz, a hírnév félkarjába került, amit viszont aligha lehet tőle irigyelni.

A Dunaújvárosban született 37 éves Aradi Tibor apja példáján addig húzódtott nyugat felé, míg Mosonmagyaróváron, majd Halászában kötött ki családjával. Nyolc éve a határszélről járt ki dolgozni Ausztriába, a Fertő-tó melletti Purbach/Feketevárosba. Végezte csendesen napi dolgát a városkán kívüli törmeléktelepen, egyedül, mígnem május 11-én dues ex machina fennakadt a rostán egy nagyobb kő, amit vasruddal igyekezett eltávolítani. Ekkor kapta el a rostáló gép és letépte alsó karját.

Sehol senki, ezért úgy határozott, hogy a mentő hívása helyett saját maga keres orvosi segítséget. Beült kocsijába, de még visszament a gépben felejtett karjáért, amit a csomagtartóban helyezte el. A 17 km-re fekvő Eisenstadt/Kismartonban lévő Irgalmasok kórházába hajtott. Megérkezve karját kitétte a pultra, kérve, varrják vissza. Ott még helyre is utasították, ne állja el kocsijával a bejáratot, hanem járjon a mélygarázsba. Engedelmeskedett. Mire visszajött, már várta a helikopter. Bécsbe szállították a Közkórházba.

Hatórás műtét után elégedetten, egyben ámulattal állapította meg Oskar Assmann professzor, hogy a sérült hihetetlen akaraterének és fegyelmeztségének is köszönhetően sikerrel jártak el, és további műtétekkel minden esély megvan teljes felépülésére.

Bárkivel megeshet, mégsem mindennapi Aradi Tibor története. A rendkívüli helyzetben nem vesztette el fejét és a lehető legokosabban viselkedett. Pulóverével elkötötte a sebet, így kezelve kezelte a sebességváltót, közben térdével vezetett. Arról sem feledkezett meg, hogy ilyenkor sok folyadékot kell fogyasztani. Gyorsan és okosan cselekedett. Már is azon tőri a fejét, hogy minél előbb munkába állhasson és törleszthesse a házára felvett kölcsönt. Minden eshetőséggel számolva ő szerencsére balkezes, és a jobb karját vesztette el.

-de-

Határok nélkül

A 10 éves jubileumi ünnepség

Május második hétvégéjén az idén nemcsak anyák napját, hanem játékos magyar gyermek-óra jubileumát is ünnepelte a Burgenlandi Magyar Kultúregyesület. Május 10-én a BMKE és Dowas Katalin kétnyelvű óvónő a felsőőri kontaktcentrumban látta vendégül az érdeklődőket. Seper Mariann vezetőségi tag köszöntő beszédében hangsúlyozta a korai többnyelvű nevelés fontosságát és a magyar nyelv és kultúra továbbadásának jelentőségét, majd egy kis ajándékkal és virágcsokorral köszöntötte meg Dowas Katalinnak eddigi munkáját. Ezután a színpadot vidám gyermekek lepték el. Dr. Villányi Eszter zongorán kísérte a 3–6 évesek bemutatóját. A verseket, körjátékokat, dalokat és táncokat a gyerekek magyar népviseletben adták elő: a lányokon piros szoknya és hímzett blúzocska volt, a fiúk a fehér inghez mellényt viseltek. Az utolsó ének után meglepetésként a szülőket is a színpadra hívták. Az édesanyák gyermekeikkel együtt a „Tavaszi szél vizet áraszt” című dalt énekelték el és anyák napja alkalmából egy szál rózsát kaptak. A műsor fénypontja a Zalaegerszegről érkezett „Zsongi bohóc” volt. Nem csak

labdákkal és táányérokka zsonglörködött, még tüzes fáklýákat is a levegőbe repített. Produkciójába a gyermekeket is bevonta. Kacagató műsora kicsiket és nagyokat egyaránt szórakoztatótt. Az előadás végén lufikat hajtogatott a gyerekeknek.

Az alsóőri UMIZ együttműködésével dia-show formájában fényképes visszatekintést láthatott a közönség. A több mint 300 fotó mutatta, hogy 2001 novemberétől kb. 200 gyermek vett részt a játékos gyermekórán. Néhányan már teenagerként ültek a nézők közt...

A magyaróra résztvevői játékos módon sajátítják el a magyar nyelvet, magyar népszokásokkal is megismerkednek és rendezvényeken is fellépnek: a hagyományos pásztorjátékokon, az őrvideki anyáknapi ünnepségeken, a felsőőri városi park rendezvényein, könyvbemutatókon, stb.

Az egyesület gazdag büfével vendégelte meg az ünnepségen résztvevőket.

A BMKE és az UMIZ többnyelvű gyermekkönyveket, dalos füzeteket, történelmi könyveket is árusított.

Pünkösdi világtalálkozó

a volt Burg Kastl-i Magyar Gimnáziumban

2013. május 18-19-én Burg Kastl, a bajorországi volt magyar iskola 55 éves jubileumát ünnepelte. A 2008 pünkösdjén rendezett 50 éves jubileumi világtalálkozó sikerére tekintettel az iskola elhatározta, hogy az osztályok érettségi találkozóinak mintaképezé, ötévente világtalálkozózt rendez Burg Kastl területén a volt “kastlis” diákok számára.

Az iskola 1958-ban alakult meg, a diktatúra évtizedei alatt nyugatra menekült magyarok gyermekei számára, hogy megőrizhessék anyanyelvüket és identitásukat. Múltja azonban visszanyű-

lik egészen a második világháború után menekültáborokba került magyarokig. Az iskola 2006-os megszűnése után Burg Kastl Alumni közössége továbbra is arra törekszik, hogy megőrizze az egykori alma mater enlkét és szellemiségét.

Fedor Alíz, az Alumni Egyesület vezetője és a jubileumi világtalálkozó szervezője egy rádiós interjúban elmondta, ugyan a Burg Kastl-i gimnázium jelenleg nem működik, ám az Alumni Egyesület mindent megtesz, hogy érteikeit átmentsék a jövő generáció számára. *Forrás: <http://www.kastlalumni.eu>*

Verőfény

Szavalóverseny tizennyolcadszor

A Bécsi Magyar Iskola versmondó vetélkedője, a **Verőfény**, az idén tizennyolcadszorra várta a szép versek kedvelőit, a magyar anyanyelvű és a magyarul kedvelő iskoláskorú fiatalokat.

A kijelölt kötelező idézeteket az idei évben a száz éve született **Jékely Zoltán** verseiből választották. Jékely (1913–1982) Áprily Lajos fia, a XX. század egyik nagy költője. – Ő az egyetlen erdélyi költőnk, aki szintetizálja a kétféle magyar kultúrát. (...) Gyökerei soha nem szakadnak ki Erdélyből, sőt az évekkel egyre jobban fájnak, de fáját, lombját kinöveszti mind a két hazájára, akkor is, amikor azok már szétszakadtak – írta róla Tornai József költő.

Harmincnál is többen jelentek meg a Bécsi Magyar Otthonban április hatodikán, hogy együtt ünnepeljék a magyar verset, s szülők nagyszülők töltötték meg az előadótermet.

A hagyományoknak megfelelően Kitekintők, Betűvetők, Írástudók és Kutakodók kategóriájában versenyeztek a gyerekek a legkisebbektől a már végzős gimnazistákig. Háromtagú zsűri értékelt a produkciókat. **Cseh Katalin** költő, tanár Kolozsvárról érkezett, **Benyák Mária** szerkesztő Pozsonyól, s **Böröndi Lajos** költő, tanár Mosonmagyaróvárról. A valóban színvonalas, szép verseket bemutató versenyen az alábbi eredmények születtek:

A Kitekintők csoportjában első helyezést ért el **Schneider Róbert**, második lett **Gál András**, harmadik **Sass András**. A Betűvetők kategóriájában **Török Szilveszter** végzett az

első helyen, **Tök Tímea** a második lett, s a zsűri két harmadik helyezettet gondolt díjazni, **Gál Izabellát** és **Gál Barbarát**. Az Írástudók-nál **Szabó Bernadett** lett az első, **Szabó Anita** a második, s **Grasser Caroline** a harmadik. A nagyoknál **Tök Tamás** végzett az első helyen, második **Molnár Dávid** lett, s harmadik **Grubbauer Evelin**.

Böröndi Lajos, a zsűri elnöke értékelésében elmondta, egy évtizede vesz részt a szavalóversenyek zsűrijében s jó érzés látni, hogy szépen beszélő gyerekeket nevelnek a magyar iskolában, de a tanárok mellett a családi háttér megtartó ereje is kitapintható.

Lengyel Ferenc, az iskola tanára zárszavában annak az örömének adott hangot, hogy az előző évek kis megtorpanása után ismét gyarapodott az iskola, s egyre többen mernek kiállni, s magyar verset tolmácsolni. A **Verőfény** így minden bizonnyal jövőre is beragyog a Bécsi Magyar Iskola ablakán.

MINDSZENTY JÓZSEF HALÁLÁNAK 38. ÉVFORDULÓJÁN, 2013. május 6-án megemlékezést tartottak Bécsben az Irgalmasok Kórházában.

Köszöntőt mondott Szalay-Bobrovniczky Vince nagykövet, közreműködött a Cantus Arcis énekegyüttes Dombó Dániel vezetésével. A megemlékezés végén megkoszorúzták az itt elhunyt bíborosnak a kórház aulájában felállított mellszobrát.

TÁMOGATÁSI KÉRELEM

Támogatási akciónk 2002. júniusi beindítása óta – ide értve az Őrség naptárunk révén átutalt adományokat – a Bécsi Napló 2013/2. számában közzétett 76.883,01 euró összeg 2013. május 21-ig az alábbi hozzájárulásokkal növekedett:

Dr. BIRTALAN Iván	30,—	SZÉP Ágnes	100,—
CERNY Éva	20,—	TARCSAY Éva	25,—
Dr. GAÁL, Christian Csaba	25,—	UGRI Mihály	20,—
PERLAKY Mária	20,—	WENZEL Róbert	15,—
SCHENK Gabriella	25,—	összesen:	280,—

A támogatások eddig befolyt teljes összege 77.163,01 euró.

Hálás köszönet mindazoknak, akik támogatásukkal lehetővé teszik a Bécsi Magyar Otthon fenntartását, mely a legkülönbözőbb rendezvények, társas összejövetelek mellett a „Bécsi Magyar Iskolának” is otthonul szolgál.

Deák Ernő elnök,

Albert László főtítkár,

Kántás János pénztáros

További támogatások az alábbi bankfolyószámlára utalhatók át: P.S.K., A1010 Wien, Georg Coch-Paltz 1, Bankleitzahl/Bankirányítószám 60000, Zentralverband Ungarischer Vereine und Organisationen in Österreich, kontószám 7255731 – IBAN AT55 6000 0000 0725 5731 – BIC OPSKATWW

A Napló postája

A Bécsi Napló 2013. március–áprilisi számának 2. oldalán olvastam Szalay Csaba: A Corvinus körök jubileumára címmel írt értékes megemlékezését. Két körörl ír, a soproniról és a bécsűjheylről, utóbbihoz azonban egy közkeletű tévedést fűz. Nem felel meg a valóságnak, hogy a Bécsűjheylt kivégzett Zrínyi Péter horvát bán és sógora, Frangepán Ferenc ogulini kapitány hamvait ma is a dóm fala őrzi. Földi maradványaikat ugyanis – a horvátok több évtizedes törekvése után – exhumálták és 1919. április 29-én a zágrábi Szent István (ma Mária mennybemenetele) székesegyházban újratemették, sírjuk fölé mindkettejük fejszobrát helyezték el. Kivégzésük 300. évfordulóján, 1971. április 30-án a Matica Hrvatska emléktáblát he-

lyezett el a székesegyház falán, ez tartalmazza a zágrábi újratemetés dátumát.

Zágrábi nyughelyüket megnevezi egy másik ausztriai felirat. Grazban, a Sankt Andrä Kirche oltára melletti sarokban találtam rá gróf Zrínyi János emléktáblájára. Ő Zrínyi Péter fogságba vetett fia volt, amely fogság csak Grazban 1703-ban bekövetkezett elhunytával ért véget. Vele kihalt a Zrínyi-család. Zrínyi Jánost ebben a templomban temették el. Az emléktábla latin nyelvű szövege szerint földi maradványait 1944-ben a horvát Sárkány Lovagrend Horvátországba szállította, atyja és nagybátyja csontjai mellé a zágrábi katedrálisban helyezte el. (Mindkét emléktáblát lefényképeztem.)

Dr. Marossy Endre (Budapest)

Ausztria kirakatkisebbsége?

A burgenlandi horvátok tanulságos leckéje magyaroknak

Ha egy magyar érdeklődő az osztrák Minisztertanács tagjainak névsorát fürkészi, hamar „magyar” névre akadhat. Védelmi miniszter akár egy baloldali színezű magyar kormányban is helyet foglalhatna. Ha azonban mélyebben beleolvasunk a bécsi születésű de Burgenlandban felnőtt úriember életrajzába, hamar kiderül, hogy Norbert Darabos magát mint a burgenlandi horvát kisebbség tagja tartja számon. A neve alapján magyarnak is vélhető Darabos azonban korántsem az egyetlen prominense e kisebbségnek. A kormány másik burgenlandija, Nikolaus Berlakovich éppúgy e népcsoport tagja, Fred Sinowatz személyében pedig 1983 és 1986 között burgenlandi horvát töltötte be az osztrák szövetségi kancellár funkcióját. De a politika területén túl a gazdaság, a kultúra vagy éppen a vallás világában is találhatunk befolyásos burgenlandi horvátokat. Burgenlandi horvátoknak lenni nem rossz dolog, néha kifejezetten nagy *biznissz* van benne manapság. Ha Burgenland „népei” szóba kerülnek, elsőre majdnem mindenkinek a legkeletibb osztrák tartomány valamiféle magyar történelmi és kulturális köztudóse jut eszébe. Burgenland legnagyobb súlyú kisebbsége napjainkban azonban nem a magyarság. Sem létszámban sem érdekérvényesítő erőben. Az utóbbiban főleg nem.

A horvátság képviselői a mai Burgenland vidékén a 16. században, a török bécsi hadjáratai során elnéptelenített, korábban még többségükben magyarultak falvakban telepszének le jobbjágyutánpótlásként, miközben az Adria vidékéről maguk is a török elől menekültek. A Trianonig hátralévő századokban asszimilációjuk dinamikusn haladt előre, a magyar érzelmű horvát falvak 1920-ban még fegyverekért folyamodtak Budapesthez, hogy kiverhessék az osztrák csendőrséget. Ausztriához kerülve azonban újra erőre kap a magyarokéhoz sokban hasonlító, a germánok közegében viszont erősen elütő szláv identitásuk; egyúttal pedig megbékélnek az osztrák fennhatósággal is. Bár számuk azóta is lassan de biztosan csökken, ma Burgenlandban mintegy 20 ezer ember vallja magát burgenlandi horvátnak. Itt érdekes megjegyezni, hogy a Trianonban „idehaza” maradt kb. 10 ezer határmenti horvát mára lényegében nyom nélkül asszimilálódott.

Az első „nagy pillanat” a horvátok számára Lorenz Karall tartományfőnökségével érkezik el, aki Burgenland második világháború utáni újjászervezése idején tölti be hivatalát, ezt részben arra is felhasználva, hogy a tartományi álláshelyek egy jelentős, a horvátok számárányát jóval meghaladó részét etnikai csoportjának tagjaival töltsse fel. A horvátok Burgenlandban sok területen meghatározóak a mai napig. A második „nagy pillanat” az olasz Dél-Tirol ügyében az osztrák fél számára kedvező változásokkal köszönt be: cserébe ugyanis az osztrákoknak is kellett valami látványosat tenniük nemzetiségi fronton. Az Ausztria négyhatalmi megállását lezáró 1955-ös Államszerződés által említett két kisebbség közül a szlovének ügyéhez nyúlni robbanásveszélyes lett volna, így maradtak a burgenlandi horvátok, akik viszont remekül bevált döntésnek bizonyultak. Jórészt két okból: mivel Burgenland nem határos a horvát anyaországgal, nem kellett tartani elszakadási törekvésektől; továbbá a burgenlandi horvátok nem is akartak teljesen jugoszláviai „testvéreikkel” azonosulni, tekintve, hogy egzisztenciális és életszínvonaluk éppen Ausztriának köszönhetően az övékénel magasabb volt. Mindezek figyelembevételével a hetvenes évektől egy sor gesztus igyekezett a burgenlandi horvátok identitását megerősíteni, így például nyelvhasználati kedvezmények vagy növekvő médiajelenlét. Így lett mára tulajdonképpen a burgenlandi horvát Ausztria kirakatkisebbsége.

A **CIMBALOM** címmel közös délután keretében mutatkozott be 2013. május 4-én Oberpullendorf/ Felsőpulyán **Balogh Kálmán** zenésztársaival, **Tóth Ildikó** és **Farkas Zoltán** néptáncos, néptáncánár. A **Hagyományok Háza** célja, hogy a határon túlon is megismertessék – ezúttal harmadik alkalommal – a magyar népi hangszereket.

Ha az ember a németajkú burgenlandiakkal a témáról bizalmasan beszélget, ők is gyakorta említik némi fásultsággal, hogy a burgenlandi horvátok „mindenütt ott vannak.” A tartomány néprajzára gyakorolt hatásuk bemutatása nem lenne azonban teljes, ha nem térnénk ki a burgenlandi magyarokra, akik – az évszázadok során egyre csökkenő arányuk ellenére – majdnem ezer évig voltak államalkotó nemzet a térségben. És talán éppen ez lett a burgenlandi magyarság „veszte:” amikor ugyanis az osztrákok garantálták, hogy – szemben a Kisantant országainak eljárásával – a burgenlandi magyar földbirtokos, orvos, jogász, hivatalnok stb. megtarthatta tulajdonait és státuszát, a helyi magyarok hamar azonosultak új hazájukkal, ami igen gyors asszimilációt tett lehetővé. A mára megmaradt kb. 5 ezer burgenlandi magyar nem túl gyakran hallat magáról. Hogy ez mennyiben oka vagy következménye a fentebb leírtaknak, nem tudni. Az azonban biztos, hogy a nemzetiségi lét szinte minden területén a burgenlandi horvátok mögött kullognak. Beszédess példaként, hogy az osztrák állami televízióban mintegy kilencszer annyi a horvátok adásideje, mint a magyaroké, noha a horvátok nincsenek kilencszer annyian. A magukat burgenlandi horvátnak vallók egy része ráadásul már nem is beszél horvátlul, míg sok magyarul beszélő burgenlandi aligha vallaná magát magyarnak, ha kérdeznék.

Az elmúlt években a horvátok (a szlovák analógiához kísértetiesen hasonlóan) elkezdtek egyes jeles, a történelmi Nyugat-Magyarországhoz kötődő személyiséget posztumusz burgenlandi horvátként tisztelni. Legutóbb Jurisics Miklóst. Továbbá számos elmagyarosodott prominens horvátnban is felfedezik utólag népcsoportjuk nagy szülöttét (ahogy ez Takács Jenő zeneszerzővel kapcsolatban újra és újra megtörténik), de Burgenland első püspökének, a félig horvát, félig magyar László Istvánnak es esetében is igyekeznek eltussolni a magyar „apaságot.” Elengedhetetlen azonban megemlíteni, hogy jelenünk legpozitívabb ellenpéldáját éppen a jelenlegi, horvát származású burgenlandi megyéspüspök, Zsifkovics Aegidius adja, aki egyházmegyéjén belül a magyart mint nemzetiségűt misenyelvet gyakorlatilag a horváttal egyenrangúvá tette, és aki maga is három nyelven miséz, ezzel adva némi magabiztosságot Burgenland magyar anyanyelvű katolikusainak.

A jövő azonban jó eséllyel dolgozhat a burgenlandi magyaroknak. A magyar EU-integrációval kinyílt határ, valamint a Burgenlandnak jutó egyre szerényebb EU-s felzárkóztatási pénzek hírtelében arra készítették Burgenland politikai vezetőit és vállalkozóit, hogy vigyázo szemeiket Sopronra és Szombathelyre vessék, amivel a közös (magyar) gyökerek valamiféle „rehabilitálása” is együtt járhat, ezzel egyúttal öntudatot kölcsönözve a burgenlandi magyaroknak. Erre már napjainkban is láthatunk szép példákat. Ugyancsak figyelemreméltó fordulat, hogy az elmúlt két évtized intenzív „jugoszláv” bevándorlása a horvát nyelvet és kultúrát (legálabbis) Bécsben egyre terhesebbé teszi az óslakosok számára, ami a burgenlandi horvátok megítélésére is rányomhatja a bélyegét. Eközben a szegény de kompatibilis magyar (a csehvel együtt) ma is élvezi a tehetősebb osztrák egyfajta „sógori” jóindulatát.

De a burgenlandi magyaroknak maguknak is tenniük kell azért, hogy helyzetük jobbra forduljon. Az intenzív anyaországi magyar bevándorlás középtávon módosíthat az etnikai arányokon, de ez önmagában nem sokat ér, ha a határmenti magyarok, Burgenland ezeréves kultúrnemzetének kései utódai, nem tanulnak horvát kollégáiktól büszkeséget, némi rámenősséget és – mindenekelőtt – összetartást.

HALÁSZ FERENC

Lapzárta
minden páratlan hónap 15-én

TEVÉKENYSÉGÜNK MÉRLEGE*

Az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége 34.
2013. április 27-én Welsben megtartott közgyűléséről

Tengernyi munka vár ránk...

ELNÖKI BESZÉD

Deák Ernő

Ha tehát ér valamit a Krisztusban való buzdtítás, a szeretetből fakadó intelem, a lelki közösség és részvevő szeretet, tegyék örömetet teljessé azzal, hogy egyetértenek, egymást szeretitek, együttéreztek, egyet gondoltok. Semmit se tegyetek vetélkedésből vagy hiú dicsőségvágyból. Tekintse inkább alázatosan egyik a másikat magánál kiválóbbnak. Senki se keresse csak a maga javát, hanem a másét is.

(Szt. Pál levele a filippiekhez, 2, 1-5)

Mi az, ami egy-egy közösséget összetart, és mi az, ami megbontja sorait? Sajnálatos, hogy több mint három évtized után ismételtlen a széthúzás, viszály úti fel fejét sorainkban, s egyesek örömeiket lelik abban, hogyan tudnak vélt érdemeik kidomborítása érdekében ártani egymásnak. Mégsem tartom méltányosnak ezen jelenségek elemzését, inkább arra kérek mindenkit, nézzen körül a saját háza táján, vajon milyen mértékben járult hozzá soraink rendezéséhez, vagy pedig besegített az új egység hangoztatóinak ártó munkájukban?

Két bécsi lelkeszség az "Europa"-Clubbal hátat fordított a Központi Szövetségnek, amit kötelességemnek tartok a közgyűlés elé tárni. Mégsem ez egy év mérlege. Tavalyi közgyűlésünk előtt közvetlen többen arra szólítottak fel, hogy mondják le elnöki tisztségemről, mert kizárólag személyemben látták az ausztriai magyar egység akadályát. Nem kívánok erre sem kitérni, csupán utalok rá, hogy megmérettetésemet egyesek soványnak, sőt vitathatónak nyilvánították, habár ennek sem a közgyűlésen, sem pedig azt követően hivatalosan nem adták semmiféle tanújelét.

Mindazonáltal a helyzetre jellemzően hézagos maradt vezetőségünk. Ennek ellenére meghirdettük munkatervünket, aminek két legsarkalatosabb pontja volt a Bécsi Magyar Iskola megmentése és a Bécsi Magyar Otthon fenntartásának biztosítása. Tétélesen nem szerepelt a munkatervben, de eltökélt szándékunk volt, hogy ismét teljes létszámú legyen a Központi Szövetség vezetősége. Örömmel jelenthetem, hogy mindhárom pontban sikereseek voltunk. A Bécsi Magyar Otthonra változatlanul sikerült támogatást szereznünk. A Bécsi Magyar Iskoláról Dr. Seidler Andrea fog nyújtani külön beszámolót.

Szintén külön napirendi pontként szerepel két személy, Dr. Mag. Németh-Török Zsuzsa és Mag. Hollós József kooptálása, ill. beválasztásuknak utólagos jóváhagyása.

Beszámolómat a Központi Szövetség kül- vagy kisebbségügyi kérdéseinek ismertetésére összpontosítom. A Központi Szövetség a Nyugat-európai Országos Magyar Szervezetek Szövetsége alapító tagjaként kontinentális szinten képviselői tagszervezeteink érdekeit. Elnökségében Wurst Erzszi az oktatási, Deák Ernő az elnöki tisztséget látja el. A magyar kormány felé ebben a relációban veszünk részt a Diaszpóra Tanácsban. A NYEOMSZSZ-al együttműködik az AMOSZ és a LAMOSZ. Utóbbinak április 19–21-i II. Találkozóján Wurst Erzsivel vettünk részt. A találkozó keretében rendezett kerekasztal megbeszélésre engem kértek fel a bevezető előadás megtartására. A találkozó mindamellett nagyon fontosnak bizonyult a dél-amerikai kapcsolatok kiépítésének szempontjából.

A NYEOMSZSZ-on belüli összefonódásra jellemzően a múlt év "Kufstein" Tanácskozást megelőzően került sor Felsőpulyán a Szövetség közgyűlésére. Egészen sajátos hangsúlyt kapott a közgyűlés azáltal, hogy csatlakozott hozzánk az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottsága és megalakították a Kárpát-medencén Kívüli Magyar Tudományos-ság Albizottságát. Ezzel kapcsolatosan említem, hogy tagegyesületünk, az Ausztriai Magyar Kutatóintézet tagja az Elnöki Bizottságnak és – ha szerény keretek között is – az MTA támogatja tevékenységét.

Március 14-én tartotta – megbízatási idejét tekintve – utolsó ülését a jelenlegi Magyar Népcsoporttanács. Csupán néhány vonásban essetelem, milyen munkát végeztek. Mindenekelőtt fontos volt, hogy a hivatalos üléseket megelőzően zárt megbeszélésen tárgyaltuk meg az aktuális kérdéseket, jelesen a támogatások elosztását. Elértük, hogy – szerencsére nem elharapózó – viták ellenére mindvégig sikerült egyetértésre jutnunk. A Kancellária az ülést megelőzően közölte a magyar népcsoportnak szánt támogatási összeget, s a mi feladatunk volt lehetőség szerint arányosan csökkenteni az egyesületek által kérelmezett támogatások összegét, ugyanis a jelenleg 429.500 eurós keretnek közel kétszeresére rügött az egyesületek által benyújtott kérelmek nagysága. Sokat jelentett, hogy felkészülten, kész táblázattal léphetünk fel, és nem kényszerültünk méltatlan vitákra, hanem írásban áadtuk a Kancellária képviselőjének a Magyar Népcsoport ajánlását. Ennek az összhangnak volt köszönhető, hogy a Kancellária – néhány kivételtől eltekintve – tartotta magát az ajánlott

összegekhez. Mindazonáltal minden alkalommal szóvá tettük a népcsoportok támogatási összegének felemlését. Legutóbb, nem először, kértük a magyar népcsoport támogatásának felemlését legalább 500.000 Euróra. Ennek ellenére nem hallgathatók el a tapasztalt egyenetlenségek. Habár ezeket igyekeztünk szóvá tenni, érthetetlen okokból voltak egyesületek, amik aránytalanul nagy támogatásban részesültek.

A Magyar Népcsoporttanács munkájához tartozott, igaz, elnöki és alelnöki szinten a rádió- és tv-adások terén jobb feltételek megteremtése. Szerencsére megváltozott a légkör, s habár folyton a pénzhiányra hivatkozva tértek ki újabb és újabb kérésünk elől, annyit azonban mégis sikerült elérnünk, hogy jelenleg naponta öt percen át sugároznak magyarul híreket, és hetente egyszer van 25 perces heti "híradó", a tv pedig a kezdeti két, majd három alkalom után jelenleg kéthavonként, azaz hatszor sugároz Adj 'Isten Magyarok címmel 25 perces adást. Nem érdektelen megjegyezni, hogy bár a kismartoni stúdió látja el a népcsoportok nyelvén történő adásokat, sikerült áttörnünk a burgenlandi és bécsi magyarokat elválasztó falakat, úgy, hogy a magyar adások egyaránt felölelik mind Burgenlandot, mind pedig Bécset. Bécsen keresztül meg esetenként sikerül bevonnai egy-egy magyar közösséget is az egyes tartományokban. Legutóbbi a többi népcsoportok elnökeivel, ill. alelnökeivel folytatott közös ülésünkön a horvátokkal egyetemben – immár másodszor – kértük a napi hírek meghosszabítását ötről tíz percre, egyben felhíva a figyelmet az időpont megváltoztatására, hiszen éppen a tv-beli 19.30 órai hírekkel esnek egybe. Szorgalmaztuk, hogy a jövőben havonta legyenek magyar adások a II. tévécsatornán, bár ezen a téren olyan értelem-ben is történt változás, hogy immár egész Ausztria területén foghatók a műsorok. Április 16-án a Bécsi Rádió igazgatónöfjével tárgyaltunk. Adott esetben ugyan német nyelvű adások kerültek szóba, ellenben arra kértek, tegyünk javaslatot, hogyan lehetne hallhatóvá tenni a magyarokat. Három tárgykör megnevezését kérték: színhelyek (Schauplätze), események, rendezvények (Ereignisse, Veranstaltungen), személyiségek (Persönlichkeiten). Ezzel a lehetőséggel élve sokat tehetnénk annak érdekében, hogy végre a magyarok is megjelenüljenek, s a többségi nép ismerje meg népcsoportunk életét, eseményeit, kimagasló személyiségeit.

Égető kérdés a népcsoportok jogainak megreformálása. A jelenlegi kormány feje, Werner Faymann kancellár 2009-ben értesítette a népcsoportok tanácsait az 1976. évi népcsoporttörvény módosításának szándékáról, és közreműködésre kérte fel őket. Három munkacsoporton belül adóztott lehetőség a tervezet megvitatására, ill. javaslatok tételére. A határmenti regionális gazdasági együttműködés munkacsoportja a jelek szerint nem jutott túl a formális megbeszéléseken, az oktatásügyi munkacsoport derekasán dolgozott, csakhogy a végén kiderült, hogy ez a kérdéskör nem kerül be a törvénybe.

A jogi és strukturális ügyek munkacsoportja bizonyult legtevékenyebbnek, reményeket kelve a Dr. Josef Ostermayer államtitkár által kilátásba helyezett autonómia kereteinek megteremtésére. A múlt év januárjában megtartott utolsó ülésen látszólag közel álltunk az egyezséghez, legalábbis úgy nyilatkozott Dr. Ostermayer államtitkár, hogy bedolgozzák a véglegesnek szánt szövegbe a népcsoportok javaslatait. Sajnos, ez nem történt meg, ezért több népcsoportszervezet, köztük a Magyar Népcsoporttanács is elfogadhatatlannak minősítette a tált tervezetet.

Minden szerénytelenség nélkül említem, hogy élve elnöki helyzetemmel, a Központi Szövetség ismét kezdeményezőleg lépett fel a Magyar Népcsoporttanácsban: Benyújtottuk és a többi népcsoportnak is eljuttattuk azon tervezetünket, amely az egyesületi önállóságra, ill. önálló belső ügyintézésre helyezi a fősúlyt a népcsoportok fennmaradása, ill. fejlődése érdekében. Számomra a legnagyobb csalódást az okozta, hogy ennek semmi nyoma nem lett a törvényt módosítási tervezetben. Véleményemet kifejtettem a Népcsoporttanácsok Elnökeinek konferenciáján, de a Parlamentben is. Dr. Ostermayer államtitkár tulajdonképpen a Néppárt által feltárt feltételek miatt akart egyeztetni, ezzel szemben kinyilvánítottam: a kormány rendkívüli esélyt szalaszt el akkor, amikor nem veszi figyelembe a jelenlegi keretek tarthatatlanságát és az autonómia kilátásba helyezése ellenére semmit nem változtat a jogi kereteken. A fennmaradás záloga: a népcsoportok szervezetein felépülő önálló képviselet megvalósítása.

Az ügy szorgalmazása érdekében a múlt év októberében szimpoziumot szerveztünk a Népcsoportügyek Bécsi Munkaközössége rendezésében, amelynek tárgya a népcsoportok jogi helyzetének rendezése volt. Előadóként részt vett Dr. Andreas Khol néppárti politikus, és határozottan síkra szállt az említett belső önrendelkezés mellett. Ezen nézete – véletlenül – teljesen egyezik a Központi Szövetség 1994-ben az Österreich Konventnek tett beadványával, amiben az elismert felekezetek-

hez hasonlóan a népcsoportoknak is jogi önállóságot kértünk.

A helyzet pillanatnyilag teljesen nyitott. Tudtommal a Néppárt nem fogadta el az április 16-ra kitűzött koalíciós egyeztetésen Dr. Ostermayer államtitkár betervezését. Szeptember végén parlamenti választások lesznek. Nagyon üdvös volna a népcsoportok összefogása, ügyüknek együttesen megnyerni a parlamenti pártokat. Mi magyarok meg jobban tennénk, ha egymás lejárátása helyett a fontos és lényeges ügyekre fektetve hangsúlyt dolgoznánk az ausztriai magyarok jövője érdekében. Tengernyi munka vár ránk, amit kizárólag kölcsönös összefogással végezhetünk el. Aki gáncsot vet, ügyeink továbbvitelét gáncsolja el.

Legyen közös képviseletünk!

FŐTITKÁRI BESZÁMOLÓ

Albert László

Ezelőtt egy évvel, az utolsó közgyűlésen abban a meg-tiszteltetésben lett részem, hogy megválasztottatok főtitkárnak. Valójában nagyon kevesen ismertek akkor még engem, és ezért most utólag is megköszönöm a megelőlegezett bizalmat.

Amikor elfogadtam ezt a szerepet, akkor még nagyon keveset tudtam az ausztriai magyar egyesületi életéről. Korábban mint a BMI szülői testületének az elnöke volt már alkalmam betekinteni úgymond a kulisszák mögé, de erre igazán, részleteiben csak most nyílt meg a lehetőség.

Valaki azt mondta nekem, hogy a MAGNA-cégnél mint Projekt Manager dolgozni biztos nem egyszerű, de az egyesületi életben vezető szerepet vállalni messze túl tesz rajta. Most már úgy látom, igaza volt.

Ez az elmúlt év számomra nagyrészt ismerkedéssel és terepfelméréssel telt el.

Az, amit tapasztaltam, egyrészt meglepett, másrészt egy kicsit elkedvetlenített. Meglepett az, hogy milyen rengeteg munka áll a szervezeti működés mögött, ellenben elszomorított a széthúzás, áskálódás egy ilyen aránylag kis közösségben. A legfurcsább az egészben az, és meg vagyok győződve erről, mindenki csak jót akar és mégsem tudunk együtt válllvetve, barátságban dolgozni. Zárójelben: kivétel erősíti a szabályt.

Ennyi személyes gondolat után rátérnék a tényekre, hogy mi is történt az utolsó közgyűlés óta eltelt évben. Mondhatnám az első hivatalos fellépésem mint a KSZ főtitkára a Kerekasztal májusi gyűlése volt, ami azzal kezdődött, hogy ki akartak tenni, azzal az indoklással, hogy a KSZ különböző provokatív kijelentései miatt mint megfigyelő sem vehet részt a gyűlésen. Én kis naív abban reménykedtem, hogy talán bennem mint új vezetősi tagban úgymond második ember Deák Ernő után lehetőséget látnak a KSZ-szel újra felvenni a párbeszédet. Ebben csalódtam! A tanulság pedig az volt, hogy saját magamon tapasztalhattam, hogy nem a KSZ zárkózott el a Kerekasztaltól hanem a Kerekasztal zárta ki a KSZ-t.

Különbön ezen a gyűlésen született meg a határozat, hogy a Kerekasztal jogi státust kér és elindították az alapszabály és a jogi keretek részletes kidolgozását.

Szeptemberben meg szerveztük a 12. „Kufstein” Tanácskozást, amihez most már hagyományosan kapcsolódik a NYEOMSZSZ közgyűlése.

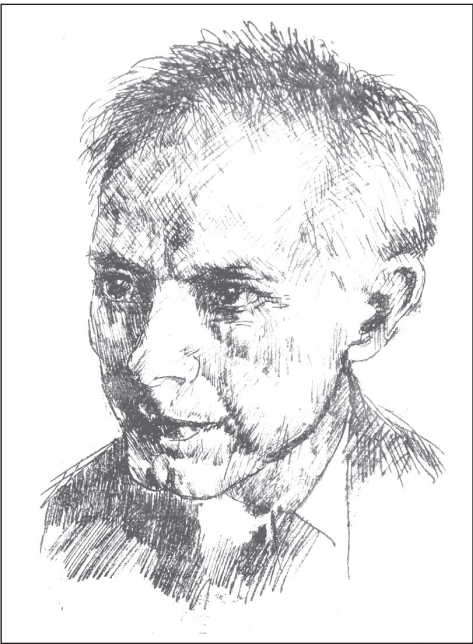
Valaki azt kérdezte tőlem, hogy mire jó ez nekünk, itt élő magyaroknak, és a sok részvétel különböző külföldi szervezetekben és rendezvényeken, mint például a NYEOMSZSZ, Diaszpóra Tanács, Erdélyi Néppárt közgyűlése –, ahol nemrég voltam – és még sorolhatnám.

Szerintem nagyon fontos, hogy nekünk, ausztriai magyaroknak igenis legyen közös képviseletünk, elsősorban Magyarország felé, és a különböző határon túli magyar szervezetekben is. Itt a hangsúlyt próbáltam a **közös** szóra helyezni. Sajnos, ez jelenleg nem adatott, de ez kell legyen továbbra is a célunk és ezen kell továbbra is dolgoznunk.

Azt a véleményt, hogy mi csak csepp vagyunk egy nagy tál vízben, illetve mi itt jól megvagyunk magunkban, foglalkozunk csak a saját problémáinkkal, mert van belőlük elég, nem tartom helyesnek.

Visszatérve a „Kufstein” Tanácskozásra, nekem ez volt az első részvétel, és pozitívan meglepett magas színvonala és látogatottsága. Büszkén kijelenthetjük, hogy jelenleg ez a Tanácskozás a nyugat-európai magyarok legnagyobb és legszínvonalasabb rendezvénye. Ennek kapcsán egy nevet is meg kell említeni és pedig annak a nevé, aki mindezt rengeteg munkával lehetővé teszi és megszervezi: Wurst Erzsébet.

Szeptember végén most már 25. alkalommal tartotta évnitó ünnepségét a BMI, megújulva, felfrissülve, (erről az iskola jelenlegi vezetője, Seidler Andrea számolt be részletesen). Ehhez csak azt szeretném hozzátenni, hogy ennek személyesen nagyon örvendek és nagy elégtétel számomra, mivel még a korábbi funkciómban is

Bartók Béla

mint a szülői tanács tagja nagyon sokat küzdöttünk a BMI fennmaradásáért, és itt még két nevet említenék, akiknek szintén nagy szerepük volt ebben: Sass Judit és Schneider Lisa.

Októberben megjelent 2013-ra az Őrség naptár.

Novemberben tanácskozásra hívtuk meg a tagegyesületeinket. A téma a KSZ jövője volt, a közvetlen kiváltó ok pedig a Kerekasztal és a Népcsoporttanács körüli események. Ezen a tanácskozáson három kérdésben foglaltam össze a találkozók lényegét:

- 1) Elvárások az együttműködés megerősítése, egybehangelése terén. Vagy kiegészítő magyarizatként: a néma gyerekek az anyja sem érti a szavát.
- Konstruktív kritika, javaslatok, ötletek a jövőben is, és ezen a közgyűlésen is. Végétek ezt felhívásnak vagy kihívásnak, ahogy jobban tetszik.
- 2) Ausztriában élő, magyar állampolgárok egyesületeivel való kapcsolat / közreműködés.
- Alapszabály értelmezése, módosítása. Ezzel a közeljövőben meg foglalkoznunk kell.
- 3) Egy csúciszervezet vagy több csúciszervezet; közreműködés/struktúra?
- Rövidebben fogalmazva a KSZ jövője. (Erről külön esett szó).

A tevékenységünk felsorolásából nem szabad kihagyni a felnőttoktatást a Magyar Otthonban. Wurst Erzszi szervezésében nagyon színvonalas előadásokra kerül sor.

Itt szeretném megemlíteni a különböző évfordulókra tervezett rendezvényeinket is. A mai meghívóval minden tagegyesület kapott egy listát a tervezett rendezvényeinkről. (Erről Wurst Erzszi számolt be.) Én csak egy felhívást szeretnék intézni feletek: ezeknek a rendezvényeknek egy részét meg tudnánk szervezni közösen is, illetve el tudjuk vinni a vidéki magyar egyesületekhez is. Ha van rá érdeklődés, akkor kérlek jelentkeztesd, akár most a gyűlésen vagy minél előbb írásban. Nagyon örülnék neki.

Októberben a magyar nagykövet beszélgetésre hívta meg a legnagyobb magyar egyesületeket és szervezeteiket. A kiváltó ok természetesen az egyesületek közötti széthúzás, konkrétan a Kerekasztal megalakulása volt. Különösebb eredménye a találkozóknak nem volt. A fel-szólalásokból sok újat nem tudtunk meg. Számomra csak beigazolódtott az a tény, hogy a jelenlegi vizsályt személyes érzelmek és érdekek fűtik és ebben a fő mozgató rugó a múltban elszenvedett személyes sérelmek.

Februárban hivatalosan is megalakult a Kerekasztal és megválasztották az új vezetőséget is, új főtitkár (elnök nincs) Christoph Hartig lett. Egy kicsit meglepett, hogy egy ilyen felfele törtető új magyar csúciszervezetnek magyarul alig tudó osztrák származású személyt választottak vezetőnek. Hogy mi lehetett ennek a döntésnek az oka, azt most nem szeretném elemezni. Mindenki döntse el saját maga, hogy milyen magyarázatot talál rá, de számomra nagyon elkeserítő az, hogy egyes egyesületek és szervezetek egyszerűen a szemétkosárba akarják dobni a KSZ és személyesen Deák Ernő 30 éves munkáját.

Megújulásra szükség van, ezt mondtam a nagykövetségen is tavaly év végén, de ezt a megújulást nem kívülről, hanem belülről kell véghez vinni. Nem kiállni kell a KSZ-ből, hanem beállni és konstruktívan dolgozni a megújuláson, de nem úgy, hogy a régi értékeket a szemétkébe dobjuk, hanem alapnak használjuk és rájuk építkezünk. Hiszek benne, hogy ez lehetséges. (Az első lépésekről ebben az irányban a gyűlés második felében tárgyaltunk.)

A beszámolómat elődöm, Kraetschmer Kati szavaival zárom, egyrészt azért, mert nagyon tetszik a gondolat, másrészt pedig fel szeretném hívni a figyelmeteket arra, hogy ma is mennyire aktuális:

Ellenben azzal, hogy sajnos egyesek úgy látják, hogy ügyis késő mindenhez, én hiszek abban, hogy mindig tudunk változni, ha igazán akarunk. De ezt elsősorban mindenkinek magának kell megtennie és nem arra várnia, hogy majd a másik változzon meg.

* Szerkesztett változat

NEMZETKÖZI SAJTÓSZEMLE

Összeállította: Fetes Kata

Nobel-díj az Európa Parlamentben

A 2012. évi Nobel-békedíj átadására december 10-én került sor Oslóban. A díjat az Európai Unió kapta az európai stabilitás és megbékélés előmozdításában játszott szerepéért. A Nobel-bizottság döntése jól szemlélteti, hogy ezekben a nehéz időkben az Európai Uniónak inspirációs forrásként kell szolgálnia a világ országai és népei számára.

A díjat Herman Van Rompuy, az Európai Tanács elnöke, José Manuel Barroso, a Bizottság elnöke és Martin Schulz, az Európai Parlament elnöke vette át 500 millió európai polgár nevében.

A Nobel Békeközpont kiállítás keretében mutatja be a díjat május 16 és október 6 között, a brüsszeli Parlamentáriumban. A kiállítás bemutatja a látogatóknak, hogyan alakult Európa történelme, gazdasága a háborúk sújtotta időktől napjainkig. A látogatók megtekinthetik a Nobel-békedíjat és a hozzátartozó oklevelet. Megismerkedhetnek az EU-intézmények vezetőinek az unió jövőjéről alkotott véleményével. Interaktív vendégkönyvben adhatnak hangot véleményüknek.

Szlovénia gazdaságát leminősítették

A Fitch Ratings-cég ez évre és jövőre is recessziót jósol a szlovén gazdaságban, ezért “A mínusz”-ról, “BBB plusz”-ra rontotta Szlovénia hosszú futamidejű államadósságának besorolását. A nemzetközi hitelminősítő bejelentette, hogy érvényben van a további leminősítés lehetősége is.

Egy másik nagy nemzetközi hitelminősítő, a Moody’s Investors Service április végén megvonta Szlovéniától a befektetési ajánlású osztályzatot. A “Baa2”-ről a “Ba1”-re két fokozattal rontotta a szlovén államkötvény-kötelezettiségek besorolását. A Moody’s arra hivatkozott, hogy romlik a szlovén kormány pénzügyi helyzete és nagy valószínűséggel végül külső pénzügyi segítségre szorul majd az ország.

A Fitch Ratings mostani leminősítésének indoklásában kiemelte, hogy az idei évre és 2014-re recesszió várható a szlovén gazdaságban. A ház jelenlegi prognózisa szerint a szlovén hazai össztermék (GDP) reálértéke 2013-ban 2%-kal, jövőre 0,3%-kal esik vissza. A hitelminősítő szerint az idén 5%-kal emelkedik az ország GDP deficitje. A bankrendszer megsegítésének költségei miatt a bruttó államadósság is nagyobb lesz a korábban vártnál.

GAZETA PRAWNA (PL)

15 ezer lengyel postást bocsátanak el

Az új gazdasági törvény a korábbi 8240 postahivatal helyett 6759-re csökkenti a kötelezően fenntartandó postafiókok számát. Ennek a szigorú takarékosági intézkedésnek a következménye, hogy kb.2000, túlnyomórészt vidéki postahivatalt zárnak be és az alkalmazottak közül 15 ezren veszítik el jelenlegi munkahelyüket.

A posta szóvivője szerint az új törvény rugalmasságának köszönhető, hogy a nagyvárosokban, ahol erre igény van, új fiókokat hozhatnak létre. Varsóban például a város legforgalmasabb pontjain 20 új fiók megnyitását tervezik. Nincs még konkrét határozat arról, hogy a falvakban és kisvárosokban miként pótolják a megszüntetésre kerülő postahivatalok hiányát.

BalkanInsight.com (MK)

Bezárták Macedónia összes McDonald’s éttermét

Az intézkedés nem egy ellenőrzés következménye. A kiváltó ok az, hogy visszavonták a legnagyobb gyorsétterem-lánc az SJ Company, a McDonald’s macedóniai franchise-partnerének működési engedélyét.

A McDonald’s 16 évvel ezelőtt nyitotta meg első éttermét Macedóniában. Még nem született döntés arról, hogy a McDonald’s folytatni fogja-e tevékenységét az országban, köt-e meg-

állapodást egy másik céggel. Az éttermek ajtajára függesztett információ, „ideiglenesen zárva”, meglepte a fogyasztókat, de jelenleg több információ senkinek sem áll rendelkezésére.

Izland után Macedónia lett a második McDonald’s mentes ország Európában.

The State Press (USA)

Magyar diák az ISEF tudományos versenyen

Phoenixben (Arizona) rendezték a 2013-as ISEF – (Intel International Science and Engineering Fair) Nemzetközi Tudományos és Innovációs Versenyt, ahol az idén összesen 70 ország mintegy 1500 középiskolása vett részt.

Az ISEF-re többlépcsős selejtezők alapján hívják meg a tehetséges fiatalokat. A nemzetközi zsűri előzetesen egy tízoldalas angol nyelvű leírást kér a benevezett projektekről. A kiállítással egybekötött döntőn tudósok, mérnökök és matematikusok személyes interjúk alapján győződnek meg a versenyzők felkészültségéről. Így alakítják ki a végleges sorrendet, és díjazák a világ legtehetségesebb diákjait.

Az idén a díjazottak között volt Papp Gergely a Szegedi Műszaki és Környezetvédelmi Középiskola diákja is. A fiatal szegedi feltaláló 3. helyezést és ezzel együtt 1000 dolláros ösztöndíjat nyert, az Electrical and Mechanical kategóriában.

A versenyre egy új elrendezésű hangszórót nyújtott be, melyet már találmányi bejelentés is véd. Ez az általa kifejlesztett készülék nagyobb érzékenységet, jobb hangminőséget, szélesebb frekvencia átvitelt tesz lehetővé, mint az eddigiek.

NHK WORLD (J)

Ismét másol a Baidu

A kínai Baidu-cégnek nem okoz erkölcsi problémát, hogy saját termékeket hozzon létre a Google termékeinek elemző vizsgálata után. Android alapú operációs rendszerük és saját márkájú okostelefonjuk után most egy szemüveget a Baidu Eye-c készülék piacra dobni.

A szemüveg tulajdonképpen a Google Glass másolata, melyhez a hardwert, mint eddig több más Baidu-termékhez, ismét a Qualcomm készíti. Az energiaforrás 12 órán keresztül biztosít majd táperőt a várhatóan nyitott forráskóddal ellátott készüléknek. Funkciói hasonlóak lesznek, mint az ötletadó szemüvegnek. Fényképezi a látnivalót és ezt tulajdonosa egy mobilattal elküldheti a világhálón bárhová. Lehet majd vele telefonálni, hanggal is irányítható lesz, és kap LCD kijelzőt is. A készülék természetesen megtartja szemüveg, azaz látást segítő funkcióját is.

Prosztatarák ellenszere a konyhakertben

John Erdman kutató vezetésével az Illinois Egyetemen végzett kutatások szerint a paradicsommal és a szójával készült ételkek együtt fogyasztva hatékonyan megelőzik a prosztatarákat.

A kutatások során olyan egereket használtak, amelyek genetikailag nagymértékben voltak kitéve az agresszív prosztataदानanok kockázatának. Az állatoknak abban a csoportjában, amelyek paradicsomot és szóját is fogyasztottak, nem alakult ki rák a kísérlet végére. A sem szóját, sem paradicsomot nem fogyasztó kontrollcsoport egyedeiben viszont kialakult a betegség.

John Erdman azt is hozzátette, hogy az egérkísérlet eredményeit az emberi életre átvittetve fontos, hogy a prosztatarák elleni védelem érdekében hetente három-négy adag paradicsomot és egy-két adag szójatartalmú ételt kell fogyasztani. A betegség elkerülése érdekében hatékonyabb a paradicsom, mint a likopin tartalmú kapszula és a szójabab vagy szójatej is többet ad a szervezetnek, mint az izoflavonid tartalmú kapszulák.

A zöldségekben sokféle rákellenes bioaktív összetevő van. Ismételten alátámasztják a kutatások azt az elméletet, hogy az egészség megőrzésére naponta többféle zöldséget és gyümölcsöt kell fogyasztani.

Amikor jobbról is támadnak

Nem könnyű pártatlannak maradni akkor, amikor a magyar kormány, nevezetesen Orbán Viktor áll ellenséges megközelítésű, szenvedélyes támadások keresztútjában. Mégis meg kell tennünk a hitelesség érdekében. Ez azt jelenti, hogy a valóságból kiindulva, tényekre hagyatkozva adunk helyet olyan írásoknak is, amiknek látószöge bandzsít. Tudni és tudatosítani kell, mennyire megosztott a mai magyar politikai színtér, és nem örvendetes, ha ez kivétítődik országhatárokon túlra is. Vajon célja, feladata lehet-e a nyugati magyaroknak minden jószándék ellenére segédkezet nyújtani olyan politikai megnyilatkozásoknak, amik egyedül a kormánybuktatásban vélik megtalálni hivatásukat?

Mindazonáltal, aki netán jobbikos dörgölőzéssel gyanúsítaná az Orbán-kormányt, az alábbi beszámolóból meggyőződhet arról, hogy bár különböző színekben, de szinte egyazon szemszögből fogalmazódnak meg azok az ellenzéki nézetek, amiknek lényege az ellentétek szításában merül ki. És akkor akadnak még, akik Orbán nyakába akarják akasztani a Jobbikot. (Szerk.)

Május negyedikén, a magyar Országgyűlés, ifjúsági, szociális, családügyi és lakhatási bizottságának elnöke Sneider Tamás, képviselői fogadóórát tartott Salzburgban.

A jobbikos képviselő elmondta, hogy a következő választásokig szeretne minél több nyugati magyar közösségbe ellátogatni, hogy a külhonban dolgozó magyarok problémáival is szembesíthesse a kormányt, a Parlamentben. A nyugati magyarság körében rendezendő képviselői fogadóóra – sorozat első állomása volt Salzburg.

A képviselő, korábban szintén arra kényszerült, hogy külföldön éljen, megélhetési gondok miatt, családja, három gyermeke érdekében. A legfrissebb adatok szerint, félmillió magyar állampolgár hagyta el az országot, a jobb megélhetés reményében. Eközben Magyarországon egyre rosszabb a közbiztonság, és a demográfiai helyzet is aggasztó. Külön aggályosnak találta azt is, hogy a jelenlegi kormány, olyan diktatúrát épít ki, ahol még a minimális körülmények közti megélhetéshez is, fideszes kötődés kell. Példaként, a néhány nappal korábban lebonyolított trafikpályázatotok említette, és azt prognosztizálta, hogy még többen hagyhatják el az országot.

A mintegy 20–30 érdeklődő számára, anonim kérdéssort is összeállított a politikus,

ÉLŐ TÖRTÉNELEM

A francia svájci televízió (TSR) *“Histoire Vivante”* sorozatában, mely mindig különböző aktuális politikai-történelmi témákat dolgoz fel, május 6-12 között ezúttal, az európai államok közül elsőnek, Magyarországgal kezdett el foglalkozni, ami már magában véve is elgondolkasztató. Minek köszönhetjük ezt az előkelő helyet, ezt a felfokozott érdeklődést?

A bevezető rész beszélgető partnere egy *Kecskés Gusztáv* nevű, Genfben élő tanár, aki a francia–magyar kapcsolatok tanulmányozásával foglalkozik.

Történelmünk tárgyalását Mohácsnál kezdik, amikor is végleg elveszett a nagyhatalmi szerep, de évszázadokra a nemzeti függetlenség is.

Röviden megemlíti a Rákóczi-szabadságharcot, 1848-at, a Kiegyezést, első világháborús szerepünket és Trianont, mely Kecskés szerint a nyugatiak részéről “pusztán stratégiai” megfontolás volt. Hozzáteszi, hogy noha elvesztett az ország területének és lakosságának nagy része, viszont megszületett a várva várt önállóság.

Kiemelik a zsidók nagy szerepét a század eleji iparosításban, a kereskedelem fellendítésében, a kultúrában, de teljesen megfelelnek a 19-es kommunről.

Horthy Miklóst természetesen kötelező minden szempontból elítélni. Csökkentő, konzervatív embernek tüntetik fel, de lefasisztázni mégsem merik.

“Nem értik” azonban, hogy nálunk miért foglalkoznak annyit a szomszéd országokkal szakadt honfitársakkal, miért akarják őket mindenáron “magyaroknak” tekinteni, holott például a franciák csöppet sem törődnek Belgiumban, Svájcban vagy Kanadában élő nyelvrokonaikkal. (Ez persze, nagyfokú tudatlanságra vall, mert a két helyzetet nem lehet összehasonlítani.)

Második világháborús szerepünkre nem térnek ki (elcsépett, hosszú téma). A koalíciós idöket, a kommunista hatalomátvételt a valóságnak megfelelően, de pár kurta mondatban ismertetik, s utána egy jól dokumentált adás jön az 1949-es *Rajk-perrről*. Alapos összefoglaló, nem sok kifogást lehet ellene emelni. Sok résztvevőt, szemtanút és elemzőt szóltatnak meg, köztük Hegedűs András, Méray Tibor, Fejtő Ferencet és másokat.

A harmadik fejezetben *56 története* következik - megnyugtatóan, realisan (a Forradalom dicsőségét nem lehet elvitatni - legfeljebb mi magunk tehetjük azt meg).

Ezután azonban, furcsa módon, hatalmas ugrás következik: egyből *Orbán Viktor*nál kötnek ki, rá szánják a legtöbb időt. Az előzőektől eltérően, nem hallgatnak meg különböző véleményeket, hanem egy *Stolz* (?) nevű történészről fejtegetése tölti ki az egész időt. Ő beszél egy órán keresztül rólunk. Az anyagot kétségtelenül jól ismeri, s higgadtan, megfontoltan beszélve, a tárgyilagosság látogatát kelti. Csak akkor bújik ki a „szög a zsák-ból”, amikor beszámol franciául napvilágot látott, *“Orbán, a nacionalizmus bűvészna-sa”* című munkája megjelenéséről. Anélkül, hogy olvastam volna a könyvet, egy mondatban össze tudom foglalni a tartalmát: a magyar miniszterelnök a tüzzel játszik, maga sem tudja, milyen gyilkos indulatokat szabadít fel.

Aztán persze, miként sejteni lehet, a szokásos vádak: antiszemitizmus, roma-elnymás stb. Az elsőt egészen Solymosi Eszter 19. századbeli történetéig vezeti vissza (részletesen elmeséli, hogyan vádolták a tiszaszézlári zsidókat a fiatal lány rituális meggyilkolásával). Ez is azt bizonyítja, hogy a magyarok antiszemitizmusa nem újkeletű. Viszont a 19-es direktórium vezetőinek tetteiről nem esik szó. Annyit ismer csak el, hogy Trianont nemcsak az “elnymott” nemzetiségek igazságkeresésének, hanem a nyugatiaknak a kommunista terjeszkedéstől való félelmének is köszönhetjük.

Sok minden más, rossz tulajdonságunk fejtegetése után, fájjalja, hogy az Európai Parlament nem alkalmaz szankciókat Magyarországgal szemben. Ki is zárhatná az Európai Unióból, ha “sajnálatosan” nem akadnának mindig olyanok, akik a védelmére kelnek.

Néha kiesik a szerepből, ellentmondásokba keveredik. Orbán De Gaulle-hoz hasonlítja (bár a nagy államférfi negatív tulajdonságait emeli ki), sőt megemlíti Margaret Thatcher iránti tiszteletét (a temetésére is elment). Végül, azt sem tartja lehetetlennek, hogy “Európa ellenségét”, a nacionalista Orbánt a zömükben “szélsőjobboldali,” magyarok 2014-ben is képesek újra megválasztani.

SAARY ÉVA

A Nemzeti Színház remény-ideje

EURÓPA HANGOS: masírozik a demokrácia gerila-osztaga. Olykor téboly-közelen, s valamilyen szürreál sejtelem leng át: tán visszarendeződünk a monarchiába? Mert az amerikai szenátus Helsinki Bizottságának elnöke honunk jogállamiságát vizslatva Magyarország helyett kétszer is Ausztriát mond; aztán Elfriede Jelinek tündöklík ama cégéres „értelmiségi” lista elején, aki vélhetően Nobel Alfréd találmányát is bevenné a törvényes polgári kormány megbuktatására.

Különös lumpácuszi Tündérország: ÁVH-s és kádári kaderek, továbbá a Presse-ek pressziói mellett a sógországi él-balos Hannes Swoboda Brüsszelben éberkedik a magyar fasizmusról. S persze ha a diktatúra dühöng, mint 1920-ban a bukott tanácskormány, honi elaggott hakni-szabadságharcosok partizán-próféciájukat Bécsben harsonnázzák. Amelynek programja: az orbántalanítás. Varázsporuk írtó-voltát ismerjük, mert bolsevik. Másként szólva: Örkeny örökbecsű darabjának képével: az USA-tól Brüsszelen át Bécsig egy internacionalista Őrnagy-brigád üzemel Magyarország dobozoltatására.

HAGYJUK a politikát – építkezzünk! Hagynánk is, de olvassuk a Balog Zoltán miniszternek címzett levelet, szerzője Matthias Hartmann, a bécsi Burgtheater igazgatója, aki a rossz teátrista körisméje szerint, szerepzavarban szenved. Bizonyára Herr Hartmann a Jóisten kegyelméből került a Burg élére, így hát felhatalmazva érzi magát, hogy tisztéhez is nivótlan levélben minősítse a magyar miniszter döntését. Mert elődli, törvényes pályázat és kuratóriumi javaslat nyomán nem a mandátumát befejezett Alföldi Róbertet, hanem Vidnyánszky Attilát nevezte ki 2013. július 1-jei hatállyal a budapesti Nemzeti élére. Jelek szerint a Burgban nemcsak a színpadon, hanem a direktori szobában is Sűgő működik, mert Herr Hartmann nemzetközi elismeréseket szerzett

Vidnyásky Attila pályázatának és munkásságának ismerete nélkül fellebbezi a magyar miniszter döntését. S, hogy Balog Zoltán a burgi levelező intelmére sem módosított, gondolom: Herr Hermann majd a strasbourggi bírósághoz fordul, ahol a vörös csillag immár az emberi szabadság jegyében fényesedik. S az ottani Nemzeti (TNS) igazgatója, Julie Brochen, aki a beregszászi társulattal áprilisban az elzászi városba meghívott Vidnyánszky Attilát nemkívánatosnak nyilvánította, Herr Hermann felháborodását majd tán európai határozattá is segíti. Igaz, a demokrácia nagy hitszónokait a tárgyilagosság nem érdekli. A német „szak”-folyóirattól, a Theater Heute-től a finn napilapig, a Helsingin Sanomatig Európa az ébrei náci-zo-uszadék-jelzőkig sülyedve változatos jelzőkkel minősítették az új igazgatót – és természetesen a magyar kormányt.

A MÁST-KIREKESZTŐ öntudat-diktatúrának jegyében a Le Monde például nem közölte a neves francia drámaíró és színház ember, Valère Novarina írását a budapesti Nemzeti igazgatójának vedelmében, a Theater Heute pedig nem adta közre Vidnyánszky Attila választát az elvakultan füstöl-gő cikkekre. Vidnyánszky Attilának ismerős a cenzori elvetemültség, mert egykor a szovjet KGB-s szovjet világban, majd az ukrán kisebbségi nyomorításban, a beregszászi Illyés Gyula Nemzeti Színház napi léteért való küzdelmeiben már megélhette ezt a barbárságot. Most ámulhat azon, hogy „Európa” és a „Szabadság” roham-osztagosai mint felügyelik a művészet holnapját.

A BUOD nyílt levele az NSzK Európai Parlament képviselőihez

Mi, magyar származású német állampolgárok és Németországban élő magyarok, hónapok óta növekvő aggodalommal és ellenérzéssel figyeljük az Európai Parlament eseményeit. Nehány képviselő az újabb magyar törvénykezés alapos ismerete nélkül nagyon is átlátszó politikai indítatásból Magyarországot folyamatosan pellen-gerre állítja, és eljárásokat tervez, amelyek semmivel – legkevesebb a valós magyar helyzettel – igazolhatók. Ezek az alig megalapozott vádaskodások, sértő általánosításokkal és megbélyegzésekkel összekötve veszélyes következményekkel járnak: nem utolsósorban a nyilvánvalóan elfogult és egyoldalú, fontos tényeket elhallgató, előítéllettel teli tudósítások hatására, különösen a német médiában, az Európai Parlamentben is egy felőlten politikai szervezkedés érzékelhető, amely sok magyar szemében kimondottan magyarellenes kampánynak tekinthető. Az alaptalan és tarthatatlan szemrehányások miatt a magyar lakosság nagy részében, de az itteni választók körében is, egyre kételkedőbbek az Európai Unióval és intézményeivel szemben, ami nagy bizalomvesztéshez vezet. Ezt nagyon sajnáljuk.

A Németországi Magyar Szervezetek Szövetsége (BUOD) ezért kéri a megválasztott németországi európai parlamenti képviselőket:

- hogy fáradhatatlanul törekedjenek tárgyilagosságra és tényalapú, részletes, kifogástalan és építő vitára,
- hogy kerüljék a kettős mérce alkalmazását a magyar törvények és az alkotmány bírálatánál.

Tünődöm, hogy azok, akik ily dühödtén diktálnak stílus és vélekednek színházról, művészekről, törekvésekről, tekinthetők-e a léleképítő és nemesítő szent teátrista Céh tagjainak?

Merthogy a színház, s különösen a Nemzeti, J.L. Barrault kifejezésével az emberkertészet otthona, vagyis az Igényben fogant Szeretet folytonos működésének művészeti intézménye is. A Comédie, a Burg, a prágai, a varsói, a pozsonyi vagy a bukaresti Nemzeti, hasonlóképp a budapesti is, történeti s egyben életető letéteményese is egy-egy nép, így magyar voltunk emberi sorsának. A 175 éves Nemzeti tehát divatstílusok felett magasabb programot szolgál. Mert lelki, erkölcsi igénnyel is vállalja hivatását. Amely szerint: a színek háza; eszmék, stílusok változatosságában, megmaradásunkat hirdetvén, önpiszkító tételektől mentesen, történelmi távlatban is gondolkodik.

ÁTÉRZEM Vidnyánszky Attila hőkkenetét, mert megéltém magam is, amikor 1991 áprilisában a kormány hívására Strasbourg-ból hazatértem a Nemzeti élére és hasonló indulatok fojtásában kezdtem, kezdtünk dolgozni. Bornemisza Pétertől Molnár Ferencig, s tovább: Páskándi Gézáig és Spiró Györgyig képviselvén az összetartozás századait. Bécsi, s tán az ausztriai magyarok emlékeznek: Illyés Gyula, Sütő András darabjaival szerepeltünk a Collegium Hungaricum-ban és az Evangélikus templomban. Folyamatosan jártuk a Kárpát-medence magyar közösségeit, Stuttgartig és Párizsig is többször eljutottunk. Más országok nemzeti színházaival működünk együtt; s tanácskoztunk is tucatszintű vezetővel: az új időkben mi feladata van a népek nemzeti intézményeinek! Sehol másutt, nálunk évtizedek óta szól a nóta: nincs szükség Nemzetre!

Elképzelhető-e az az abszurdítás, hogy bárki francia azt mondaná: bezárandó a Comédie Française? Avagy: Ausztriában a Burgtheater fölösleges? Nálunk ez is hungaricum: egy szűk csoport jó három évtizede kántálja immár internacionális méreteken. Csak akkor csöndesülnek, ha ízléskörük embere nyeri el a direktorságot.

Vajon, a nagy európai másság-lázban Strasbourgban szerepelhetne-e breton színház? Avagy korzikai? Semmiképp, mert az egy nyelvű Franciaországban nemzetiségi intézményességet bajos Gloire-rá magasztosítani. S aligha hiszem, hogy a Burgban ausztriai horvát színház szerepelne.

Ellentétben Magyarországgal, ahol a 90-es évek első felében a Nemzeti Színház védnökségével alakult meg a hivatásos német és horvát színház. Vidnyánszky Attila nemzeti gondolatába a nemzetiségek is beletartoznak. Ilyenképpen Tamási Áron Vitéz lélek c. játékának bemutatóját megelőzően a budapesti Nemzeti Színházban a Szerb Színház indítja a 2013/2014-es évadot.

SORSUNK háza: Nemzeti. Amikor Vidnyánszky Attilával új korszakát kezdi, kívánhatunk-e neki, s magunknak is többet, mint ami a Vitéz lélek hősenek, Péternek élet-terve: „Ott kezdem legalól, ahol egy vesztett embernek s egy vesztett nemzetnek mindig kezdenie kell. Kicsiből, alázatosan és hittel. Isten és föld között indultam el s ott megyek egyenesen végig; s majd megállok, azt fogják mondani nekem: mivel hittél és meg nem tántorodtál, te vagy az ember s a magyar!”

Tudott, hogy Tamási története az első világomlás és a Monarchia összeroppant reménytelenségében fogant....

ABLONCZY LÁSZLÓ
a Nemzeti Színház igazgatója (1991–1999)

Nem lehet, hogy azt kifogásolják, ami más EU-országokban elfogadott törvény,

- hogy alapjaiban tiszteljük a magyar szuverenitást az alkotmányozás folyamatában,
- hogy tartsák tiszteletben a szabadon választott magyar polgári és kereszténydemokrata kormányt, amely elkötelezett a demokratikus alapértékek mellett, azonkívül mindig hajlandó az az EU intézményeivel való együttműködésre, és ezt törvény módosításokkal már be is bizonyította,
- hogy az EU vegye figyelembe és tartsa be saját szabályait és működési elveit, amelyek eltérő vélemény esetén nem előítéletekre, hanem a szerződésben rögzített jogi eljárásokra alapoznak.

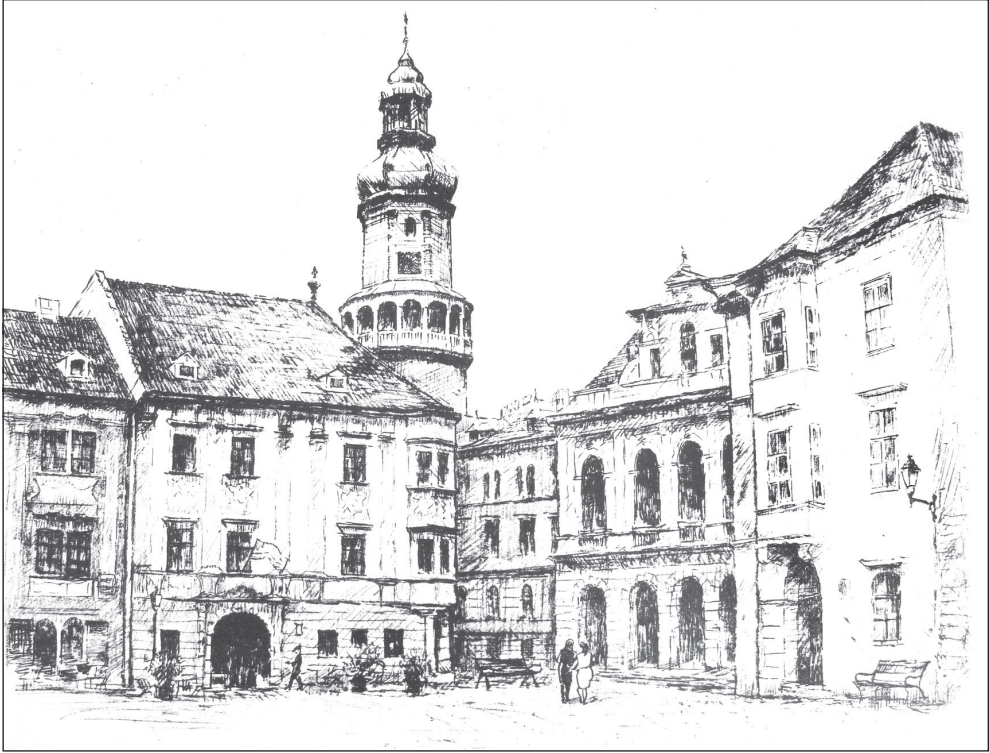
A Németországi Magyar Szervezetek Szövetsége (BUOD) hittel vallja az Európai egységet, amely a népek kölcsönös megértésén és hagyományaik tisztelésén alapul. Ez a fundamentum nem válhat egy kiélező, pártpolitikai, rövidlátó taktikának áldozatává, hanem bölcs emberek kíván, akik hidakat építenek és az érdekek kiegyenlítésén fáradoznak

Frankfurt, 2013. május 20.

A Németországi Magyar Szervezetek Szövetsége (BUOD) nevében:

Dr. Klement Kornél
elnök

Dr. Barcsay Ákos
elnökségi tag

Sopron, Főter a Tűztoronnyal

KELEMEN ERZSÉBET

Getszemáni magány* Getsemanska samotnosc

(részlet)

TELEKI A német körgyűrű szorításában egyetlen lélegzési felületünk maradt: a déli rész. Jugoszlávia szomszédsága. A nyitott ablak azonban most majdnem bezárult. Végérvényesen...

(Witz – pápai prelátus, Teleki gyóntatója – arcát fürkészzi)

Mélyen hallgatsz. Miért?

WITZ Lesújtott az előbbi kép... A szerződés..., utána ez a (keresi a szavakat), ez a fura pengeélen táncolás... Majdnem a németek áldozati oltárára kerültünk.

TELEKI (Keserűn nevet)

Nagy pogány rituálé lett volna! Az biztos, Béla!

(Újra elkomorodik) S láthatad: ehhez akartak asszisztálni a minisztereim. A vezérkari főnök segédletével.

(Nagyot sóhajt) Pedig a történelem látlatában az évtizedek másodpercekké válnak. Az évszázadok évek-ké. Egy nemzet, ha fenn akar maradni, nem szabad, hogy hetekben gondolkozzék! Századokban kell értelmeznie az eseményeket! Hogyan magyarázom meg hát azoknak a politikusoknak, akik a pillanatokban élnek, a jelen parányi rezdüléseiben csupán, hogy rossz úton vagyunk, hogy vigyázzanak, mert megint tévúton járunk?!

WITZ (Kissé kételkedve)

Németország valóban elvesztené a háborút?

TELEKI (A legnagyobb természetességgel)

Hogyne! Ez másképp nem lehet!

WITZ (Teljesen tanácstalan)

S azután?

TELEKI Azután teljes összeomlás következik. S orosz megszállás alá kerülünk.

WITZ (Tiltakozva)

Egyre jobb! Ne is folytasd: ez a másik rettegett felelem!

TELEKI De ne hidd, hogy ez örökké fog tartani!

WITZ Ebben nem is szeretnék hinni...

TELEKI A bolsevizmus is összeomlik, akárcsak a náciizmus, mert embertelen, az emberi természettel teljesen ellentétes gondolat.

WITZ Nézd, nem vagyok politikus. Ezt a párkák fonta szövvényes történelmet sokszor nem értem. De most már látom, hogy ez az egész olyan, mint egy szűkülő folyosó, amelyről egyre kevesebb a leágazás. Bármennyire is kérészteltű a hitleri új rend, a náci óriással akkor sem tudunk szembeszállni.

TELEKI Ugyan hogy tudnánk, mikor Trianon még a hadfelszerelésünket is korlátozta!

WITZ (Egyre hevesebben)

Akkor miért kell az angolszász hatalmaknak a kislálamokat, köztük minket is, állandóan fegyveres támadásra biztatni?!

TELEKI (Félhangosan)

Hát persze, ez teljes öngyilkosság lenne!

WITZ A küzdelemben még Lengyelország is elesett! Pedig nekik milliós hadseregük volt ám, nehéz-tűzsergük, légiflottájuk...

TELEKI (Közbevágy)

Ez a hitleri-sztálini paktum! Amiről beszéltem az előbb neked. A német náci és a szovjet kommunisták: a pokol minden erejének együttes támadása ronsolta, zúzta össze Lengyelországot is. Koncentrációs táborok, kivégzések. Főleg Varsóban, de más lengyel településen is. Módszeresen irtották, irtják a lakosságot. A krakkói Jagello Egyetem professzorait pedig elhurcolták. S még ki tudja mennyi embert vittek Belorusszia és Ukrajna börtöneibe?! De biztosan mondhatom, legyőzték ugyan őket, de sosem fognak győzedelmeskedni felettük.

WITZ Erős a lengyel nép hite.

TELEKI S hatalmas az akaratereje! Most is szervezik az

ellenállást és a külső fegyveres harcot a németek ellen.

WITZ Hála neked! Megnyitottad a határt a menekülők előtt. Több ezer lengyel, talán hetven vagy kilencven ezren is lehettek – sőt egyesek 110-140 ezer főre becsülik őket –, Magyarországon keresztül jutottak el Nyugatra, hogy harcolhassanak. Az itt maradóknak pedig otthont adtál. Vigaszt és megélhetést. Lengyel Intézet, könyvtár, elemi iskolák, gimnázium és líceum...

TELEKI A barátság nemcsak felelősséget jelent a másikért, hanem közösséget, sorsvállalást és így segítségnyújtást is. Hogy is mondta Stanislaw Worcell? „Magyarország és Lengyelország két örökéletű tölgy, melyek külön törzset növesztettek, de gyökereik a föld alatt messze futnak, összekapcsolódtak és láthatatlanul egybefonódtak. Ezért egyiknek léte és erőteljessége a másik életének és egészségének feltétele.”

WITZ (Aggódva)

S a németek?

TELEKI Nem nehéz kitalálnod: követelik az itt tartózkodó lengyelek kiadatását, a lengyelbarát megnyilvánulások felszámolását. S ehhez az ellenséges magartáshoz a magyar szélsőjobboldal is csatlakozik. A németek felszámolták a lengyel diplomáciai képviseletet is.

WITZ (Közbevetve)

Így fognak összemorzsolni minket is.

TELEKI Nem, atyám! Ezt nem engedhetjük meg!

WITZ S a nagykövet mikor távozott?

TELEKI Leon Orłowski gróf?

WITZ (Bólint)

TELEKI Lengyelország megszállása után még maradhatott Budapesten. Tavaly év végén kellett elhagynia a hivatalt. A búcsúzásakor megígértem neki, hogy az érdekeik nagykövete én magam leszek, s a lengyel állampolgárokat ugyanabban a vendégszeretetben részesítem, amelyet az itt tartózkodásuk óta eddig élveztek.

WITZ A németek sosem fogják elfelejteni ezt a makacs magyar „álnokságot”.

TELEKI Igen, atyám, ez nem más, mint makacs, szent „álnokság”. Ebben a szörnyű világágásban a szeretet megnyilvánulása. Hitler és Ribbentrop tajtékzik is ettől. A visszautasításukat ellenséges lépésnek tekintik. Galeazzo Ciano is azzal fenyegetett, hogy a németek ezt sosem fogják elfelejteni nekünk, s ezért egyszer még fizetnünk kell. Ennek ellenére én az emigráns lengyel kormány megsegítésére titokban még magyar légiót is küldtem. Berlin persze erre is gyanakszik.

WITZ (Mélyen felsóhajt)

Bár a világ sorsát eldöntő ellenállás lehetne ez is! Akárcsak 1920-ban, amikor a Szovjetunió Lengyelországot legyőzésével egész Közép-Európára ki akarta terjeszteni a kommunizmust.

TELEKI Közép-Európára? Dehogya atyám! Az egész kontinensre!

WITZ A magyar katonai segélyszállítmányod akkor is hozzájárult ahhoz, hogy a lengyel hadsereg fényes, döntő győzelmet arasson.

TELEKI (Elégedetten mosolyog)

Visztulai csoda – azóta is így emlegetik azt a napot.

WITZ Az egyik szentmise után egy lengyel férfi megvárta, s azt mondta nekem: atyám, engedje meg, hogy érintsem meg a kezét, hiszen tudom, Teleki miniszterelnök úr jó barátja, s így Ön által az ő kezét is érinthetem. Soha nem felejtjük el azt a sok jót, amit miniszterelnök úr tett velünk – fogta meg a kezem könnyes szemmel.

*) Dráma Teleki Pálról két felvonásban Dramat o Pálu Teleki w dwóch aktach. 2. átdolgozott és bővített kétnyelvű kiadás. Lengyelre fordította Szalek Ewa. Hungarovoxx Kiadó, 2013

II. LAMOSZSZ Találkozó és Közgyűlés

São Paulo, 2013. április 19–21.

Z Á R Ó N Y I L A T K O Z A T

A **Latin-Amerikai Magyar Országos Szervezetek Szövetsége (LAMOSZSZ)** 2013. április 19–21. között tartotta II. Találkozóját és Közgyűlését São Paulóban az argentin, brazil, chilei, uruguayi és venezuelai országos magyar szervezetek képviselői részvételével. A megjelent képviselők kifejezték sajnálatukat, hogy a paraguayi magyar szervezet nem tudta képviseltetni magát.

A **Közgyűlés díszvendége Magyarországról Potápi Árpád János, a Magyar Országgyűlésben a Nemzeti Összetartozás Bizottságának elnöke.** A Közgyűlés fővédnöke, **Semjén Zsolt**, Magyarország miniszterelnök-helyettese levelet írt a Közgyűléshez további sikeres működést kívánva, és nemzeti együttműködésre buzdítva a LAMOSZSZ-t. Viszonzásul a Közgyűlés megkéri Potápi Árpád Jánost, hogy nevében köszöntse a Magyar Országgyűlést, reményének adván hangot, hogy a magyar kormány továbbra is elősegíti a határon kívüli magyarság céljait, Magyarországhoz fűzött kéréseinek megvalósulását, a dél-amerikai magyarság esetében elsősorban a veszélyben lévő magyar nyelv megőrzése és a hagyományok ápolása, valamint rajtuk keresztül az intézményei, szervezetei életben tartása terén.

Potápi Árpád János elismeréssel nyilatkozott a dél-amerikai magyarság belső indíttatásból végzett identitás-, nyelv- és kultúramegőrző szerepéről, valamint a LAMOSZSZ mint ernyőszervezet megalakulásának jelentőségéről. Annál is inkább, mivel a 2002. évben megtörtént megalakulása óta különböző jelentős magyarországi szervezetekben képviseli a dél-amerikai szóránymagyarságot, nevezetesen

- a MÁÉRT gyűlésein jelen van a 2010-ben történt meghívás óta;
- úgyszintén a 2011-ben megalakított Diaszpóra Tanácsban, amelynek elnökségébe, a latin-amerikai régió képviselőjében, taggá választották be **Kuncelné Fényes Ildikó** LAMOSZSZ-elnököt;
- 2012 óta pedig tagként jelen van a KMKF Szóránymagyarság munkacsoportjában.

A fentiek kapcsán a Közgyűlés e Nyilatkozat által

- kifejezi melegegedését, hogy a Diaszpóra Tanács megalakításával szerves tagja lett a magyar nemzet összefogó intézménynek, a MÁÉRT-nek;

- kifejezi köszönetét a magyar kormánynak a kapott támogatásokért, remélve, hogy továbbra is számíthat ezekre, a latin-amerikai intézmények fejlesztése és a magyar kultúra ápolásának javára;

- kifejezi melegegedését, hogy az egyszerűsített honosítási eljárással az elcsatolt területeken született honfitársaink, illetve a Latin-Amerikában élő leszármazottaik is kérvényezhették és megkaphatták a magyar állampolgárságot;

- kifejezi örömet, hogy a választási jog megkapásával teljes jogú állampolgárokká válhatnak a diaszpórában élő magyarok;

- kifejezi örömet, illetve köszönetet nyilvánít azért, hogy São Paulóban ismét működik konzuli iroda. Nyomatékosan kéri a magyar kormányt, hogy a caracasi, montevideói és santiagoói külképviseleteket indítsák újra;

- kifejezi sajnálatát a továbbra is világszerte zajló, Magyarországot érő méltánytalan támadások miatt.

A **találkozón lezajlott kerekasztal-tárgyalásnak keretében, amely a latin-amerikai szóránnyok fennmaradásának esélyeivel foglalkozott, egyhangú vélemény szerint a részt vevő országok mindegyike minden lehető erőfeszítést megtesz annak érdekében, hogy a fiatalágon belül föllendüljön és megszilárduljon a magyarságtudat.** Minden ország saját ilyen értelmű tevékenysége beszámolójával járult hozzá a megbeszéléshez.

A LAMOSZSZ következő, három év múlva esedékes III. közgyűlése megszervezését az uruguayi magyar szervezetek vállalták.

São Paulo, 2013. április 21.

Szabó Éva (Argentína), Montano Francisco (Brazília), Zahorán Ákos (Chile), Jankovics Károly (Uruguay), Kuncelné Fényes Ildikó (Venezuela)

36 év a Kultúregyesület vezetőségében

1971-ben a Kultúregyesület közgyűlése pénztárosként a vezetőség tagjai közé választott. 1987-ben a Kultúregyesület elnöki tisztségére választott a közgyűlés. Ezt a feladatot 20 évig lelkiismeretesen végeztem legjobb tudásom szerint. Alelnök Törköly József, felesége Annuska pénztárelenőr, titkár Jaksa Péter volt. Elnöki munkámban segítséget nyújtott Fábrián László mérnök, aki mint a vezetőség tagja megfontolt, okos tanácsokkal látott el. Minden évben 2–3 irodalmi és történelmi előadást rendeztünk magyar írók és költők műveiből. Nemzeti ünnepeinket méltóképpen megünnepeeltük, könyvbemutatók, koncertek, színházi előadások is voltak.

Egyes ünnepségeinket és előadásainkat a megjelenésével megtisztelte Dipl. Ing. Pedák-Vattay Katalin, a Magyar Köztársaság Bécsi Nagykövetségének konzul-asszonya és Prof. Dr. Vencser László, az Ausztriai Idegennyelvű Katolikus Lelkészségek vezérigazgatója. Megjelenésükkel rangot és tekintélyt adtak rendezvényeinknek.

A legtöbb irodalmi és történelmi előadást vitéz Balogh Ádám tanár tartotta igen nagy felkészültséggel, magas színvonalon. Értékes és tanulságos előadásokat hallgattunk Dr. Kerny Géza preláthus, volt felső-ausztriai lelkészről, Dr. Zelliger Erzsébet egyetemi docens asszonytól, Dr. Deák Ernő történészről, Ráduly Ferenc tanártól és meghívott vendégektől. Magyar Nobel-díjasokról és feltalálókról fényképes, német nyelven is olvasható 2 hetes kiállítás rendeztünk, melyet Pedák-Vattay Katalin konzulasszony nyitott meg. Több osztrák vendég is nagy érdeklődéssel látogatta a kiállítást. Farsangi bálokat, szüreti multságokat, disznótoros és bográcsbulis vacsorákat rendeztünk. A táncmultságokhoz a Törköly házaspár gondoskodott magyar zenészekről. A finom bográcsbulis, házikolbász, és a törpörtyús pogácsa is az ó nevékhöz fűződik.

Nemzeti ünnepeink, valamint az irodalmi és történelmi előadások, de a szórakoztató rendezvények is mind az összetartozást erősítő célt szolgálták, bővítették ismereteinket, tudatosították eredetünket, magyarságunkat. Kötelességünknek tartottuk és célunknak tűztük ki szülőföldünk kultúrájának ápolását. A Haza nekünk nem földrajzi hely, hanem eszmei fogalom, a magunkban bensőségesen hordozott Haza. Mi Ausztriának állampolgárai vagyunk, de szülőhazáinknak örökre leányai és fiai maradunk. Akik rendezvényeinken részt vettek érezhették, hogy magyarságunk szent örökség, amelyet őseink hagytak ránk munkájukon, harcaikon, életükön és végül sírjaikon keresztül.

1980. február 9-én Bécsben megalakult az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége. Legfőbb célja volt az 1976. évi nemzetiégi törvény alapján az ausztriai, osztrák honosságú magyarok népcsoportkénti elismertetése, ami csak a burgenlandi magyarokra vonatkozott. Sok évig tartó tárgyalás, levelezés, ügyintézés és kitartó munka eredményeként 1992-ben az osztrák kormány ki mondta a Bécs és Bécs-környéki magyarok népcsoportkénti elismerését. Sajnos a tartományokban működő egyesületeket nem sikerült bevonni a népcsoport fogalomkörébe, mert nem lehetett bizonyítani az ún. „*beheimatet*” feltételt, hogy a családok ősei 2–3 generáción át éltek Ausztria területén. Szubvenciót csak az elismert népcsoportok kaphatnak, tehát a burgenlandiak és a bécsiek. A Központi Szövetségnek legalább azt sikerült elérni, hogy – ha nagyon csekély mértékben is – de a vidéki egyesületek is részesüljenek némi anyagi támogatásban. Ennek alapján 1992-ben először és azóta néhány évig 5–10 és 20 ezer Schillinges, majd 2–3 ezer Eurós támogatást kaptunk a komoly indokkal benyújtott kérvényeink és pontos elszámolásaink alapján.

1992-ben Márton Árpád és Tibor megalapították a „Havasi Gyopár” Néptáncsoportot. Kezdetben saját erdélyi népviseleti ruhákban és csizmaikban táncoltak. A csoport egyre bővült és a Központi Szövetségen keresztül a Bundeskanzleramt anyagi támogatásával a többi táncosnak is tudtunk hagyományos néptáncruhákat és csizmákat vásárolni. Később énekkart is alapított Márton Árpád, az énekkari tagoknak is a Bundeskanzleramt segítségével vettünk népviseleti ruhákat.

2000 márciusában Sági (Mészáros) Zsuzsa tanárnő több hónapos kiváló szervező munkával megalapította a Linzi Magyar Hétvégi Iskolát és Óvodát, amely azóta is eredményesen működik. Célkitűzés: a magyar nyelvi, irodalmi, földrajzi és történelmi ismeretek terjesztése a magyar ifjúság körében. Mindez hozzájárul a gyerekek nemzeti tudatának erősítéséhez, hagyományaink megőrzéséhez. A Központi Szövetségen keresztül a Bundeskanzleramt, az Illyés Közalapítvány, majd a Szülőföld Alap támogatásából tudtuk a tanárnőket és az óvodónőket honoráriumát és a taneszközök vásárlását fedezni. Az iskolás és óvodás gyerekek a cserkészekkel együtt szépen szerepelnek az anyáknapj és karácsonyi rendezvényeinken.

A 2007. november 27-i közgyűlésen – idős korom-

Hollandiában is élnek magyarok

A Hollandiában élő magyarok száma megközelítőleg húszezer. A pontos adatot nem ismerjük, mert a statisztikai hivatal csak azokat tartja számon, akik be vannak jelentve a lakóhelyük szerinti lakásregiszternél. Ott pedig származási országként történik a nemzetiségi besorolás. A statisztikai alapok szerint csak az számított magyarnak, aki Magyarországról jött Hollandiába. A trianoni békeszerződés által leszátkított területeken élő magyarok ilyen módon a szomszéd országoknak a nemzetiségi bélyegét viselik. Tehát hivatalosan románok, szlovákok, szerbek, stb. Valóban azonban magyarok, általában erős magyarságtudattal. Szervezeteinkben számarányukhoz viszonyítva többségben vannak, és fontos szerepet játszanak a hollandiai magyar közösségek életében. Ugyancsak nem számítanak magyarnak magyar szülők itt született gyerekei sem. A fenti körülményeket figyelembe véve gondoljuk, hogy számunk elérheti, esetleg túlszárnyalhatja a húszezer főt.

Az 1957-ben alakult Hollandiai Magyar Szövetség az itt élő magyarok egyedüli, hivatalosan is elismert csúcsszerve. A Szövetség több mint húsz magyar szervezet, egyesület és alapítvány munkáját segíti, koordinálja és képviseli mind a holland mind a magyar kormánnyal szemben. A HMSZ működésének holland elfogadottságát és elismerését mi sem jelzi jobban, mint a tény, hogy a tavalyi 1956-os forradalmunk jubileumi megünneplésén Rotterdamban két többszörös miniszterelnök jelent meg – Ruud Lubbers 3x (1982–1994) és Jan Peter Balkenende 4x (2002–2010) –, az utóbbi mondta a holland ünnepi beszédet. Ebben az évben egy kimondottan holland egyesület, amely Magyarország felé irányuló tevékenységet folytat, kérte tagsági felvételét a szövetségünkbe. A felvételt ugyan elutasítottuk, hogy megtartsuk gyakorlati egy nyelvűségünket, de közreműködésünket felajánlottuk, hogy segítjük munkájukat, amennyiben arra szükség van.

Évente egyszer tartunk közgyűlést, ahol a vezetőség ismerteti előző évi munkáját. A tagszervezetek és egyéni tagok hasonlóan számot adnak az elmúlt évről, majd közösen igyekezünk megtervezni a jövő év teendőit. Évente pedig formájában megjelentetjük a magyar–holland nyelvű *Hollandiai Magyar Hírek*-et, amelyben ismertetjük a hollandiai magyar szervezetek egész évi programját. A Hírek mellett évközből havonta 2–3 alkalommal megjelenik az internetes *Hírlevél* az itt élő magyarokat érintő hírekkel, eseményekkel, személyes és közösségi problémákkal. Az utóbbira példa, hogy magyar diák holland ösztöndíjjal lakást keres.

A HMSZ nemzeti ünnepeinket országos alkalomként évente megünnepli, mindhárom alkalommal tagszervezeteink közreműködésével. *Március 15.* társszervezője az Amszterdami Hungária Klub 1929, *Augusztus 20-é* a hollandiai magyar egyházak, míg *Október 23* megemlékezése a Hollandiai Mikes Kelemen Körrel karöltve történik.

A hollandiai magyarok száma évről-évre nő. Mi sem jelzi ezt szemléltetőbben, mint a tény, hogy ma már kilenc hétvégi óvodánk és iskolánk működik közel kétszáz gyerekkel. Az utolsó két évtizedben Hollandiába került fiatal szülők, attól függetlenül, hogy véglegesnek, vagy csak ideiglenesnek tekintik-e ittlétüket, fontosnak tartják, hogy gyerekeik beszéljenek magyarul, ismerkedjenek meg a magyar kultúrával és magyar történelemmel. Szövetségünk mindezekelőtt ezt a munkát támogatja anyagilag is.

Hogy élnek, hogy érzik magukat a Hollandiában élő magyarok? – békében és aránylag jól. *A Kufstein X tanácskozás*on 2008-ban „*A felszívódás veszélye, a fennmaradás esélyei – Magyar szóránnyok Európában, Amerikában, Ausztráliában*” – volt a központi téma. Az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége vezetőségének a felkérésére én is tartottam előadást *Magyar jelenlét Hollandiában* címmel. Mondanivalóm röviden így foglalható

ra tekintettel – önként lemondtam elnöki tisztségemről. Elnöknek Tőkés Enikőt javasoltam, aki már korábban 4 éve mint szervező titkár eredményes jó munkát végzett különösen a Tánc- és Énekcsoport létszámának emelése és osztrák rendezvényeken való fellépéseinek szervezése terén. Nemzetközi rendezvényeken, a Dómban a „Népek Vasárnapja” kultúrműsorban, többször Linzben és Gramastettenben is sikeresen szerepeltek, ami Enikő jó kapcsolatainak és a koreográfus táncnár Szatmári Sándor időt és fáradságot nem kímélő, áldozatos munkájának köszönhető.

„Nyelvében él a nemzet” örökös igazság, de még nagyobb igazság, hogy „Ifjúságában él a nemzet!” A

össze: Hollandiában nehéz megmaradni magyarnak, mert a hollandok szeretnek minket. Szinte ugyanezen hozzáállás megmaradásunk esélye is. Elvárják integrációnkat a társadalomba, de tiszteletben tartják magyar nemzeti identitásunkat és kötődésünket a szülőföldhöz.

A kálvini tanokat államvallássá felvevő Egyesült Németalföldi Köztársaság évszázadokon át segítette az elnyomatást szenvedő magyar hit-társait, melynek közismert ténye, hogy Michiel de Ruyter admirális 1676-ban felszabadította a nápolyi gályarabságban szenvedő, hitvallásukban kitartó magyar protestáns hitoktatókat. Évszázadokon át befogadta és támogatta a református peregrinusokat, hogy a Németalföldi Köztársaság akadémiáin és egyetemlein végezzék el felsőfokú képzésüket. Miután a 19. század közepén az állam függetlenítette magát az egyházaktól, reformátusok és katolikusok egyenrangú állampolgárokká váltak, az időközben királlyá vált Hollandiában. A felekezeti megosztottság azonban maradt. Az 1. majd a 2. világháború után közel 25 000 magyar gyerek, főleg hadiárva, élvezhették hónapokon át holland hittestvéreik vendégszeretétét. Felekezeti és szociális téren ez a hozzáállás a mai napig érezhető. Református intézmények támogatták a rendszerváltás után megújuló, anyagilag lerobant hittestvéri intézményeket mind Magyarországon, mind Erdélyben és a Partiumban. Holland anyagi támogatás nélkül nem jöhetett volna létre 1998-ban a református Károli Gáspár Egyetem sem Budapesten.

Hasonlóan a reformátusokhoz a katolikusok is kinyújtották segítő kezüket magyar hittársaik támogatására. Ennek a segélynyújtásnak lett Hollandiában a leghitelesebb közvetítője a „*Szent István Alapítvány a Kárpát-medencében élő szegény gyermekekért*”. Az alapítvány mind Hollandiában mind a Kárpát-medencében katolikus közegben működik, de a támogatottak nem kizárólag katolikusok. Míg az 1953-ban alapított Hollandiai Mikes Kelemen Kör az ország határain kívül a legismertebb egyesület, az Amszterdami Hungária Klub 1929 a legidősebb, addig a Szent István Alapítvány a holland társadalomba a legjobban beilleszkedett magyar szervezet. Itt a Bécsi Naplóban – melynek minden hollandiai magyar egyesület előfizetője és olvasója – szeretném köszöneti a közelmúltban húszéves fennállását ünneplő Alapítványt, és dióhéjban ismertetni munkáját.

Két család – Udvarhelyi Tivadar és Küssel József, valamint a két feleség – összefogásával jött létre 1992-ben. A cél, hogy holland támogatással nyújtssanak segítő kezét a Kárpát-medencében élő szegény gyerekeknek. Személyes kapcsolatok felhasználásával, reklámozással és jótékonyssági koncertek szervezésével egyeztek sok embert elérni és megszólítani céljuk támogatására. A siker nem maradt el. Adományok formájában 1992 és 2001 között 1.041.600,00 holland forint (Gulden), majd 2002 és 2012 között további 705.426,00 euro folyt be az alapítvány számlájára. Ehhez még hozzá kell adni közel száz önkéntes holland fiatal ingyenes munkáját a felvállalt projektek realizálásánál. A segélyezés kiterjedt valóban a magyarok lakta Kárpát-medence teljes területére. Az alapítvány Magyarországon több tíz házat vásárolt, tatarozott és berendezett a szegény, hátrányos helyzetű gyerekek részére. 18 segélyszállítmányt, köztük kórházi orvosi műszereket küldött Magyarországra és egyet a Felvidékre. Segélyt kapott Kárpátalján Beregszász és Munkács, Erdélyben Déva és Székelyudvarhely, a Felvidéken Nádszeg, és Moldáviában a Csángó Magyar Iskolaközpont. A Hollandiai Magyar Szövetség büszke, hogy tagszervezetei között működik a Szent István Alapítvány.

Az alapítvány sikere tanulság lehet talán arra is, hogy nem hátrányos magyarnak lenni és megmaradni Hollandiában!

PIRI ZOLTÁN,
a Hollandiai Magyar Szövetség elnöke

Kultúregyesület eddigi és jelenlegi vezetősége, a Magyar Iskola tanárnői és óvónője, a táncsoport vezető koreográfusa és tagjai mind a tudásuk legjavát adták és adják. Fáradtságos, sok idő, valamint anyagi áldozattal járó munkánkért egyetlen fizetés egy-egy rendezvény sikere, vagyis, hogy azokon a magyar honfitársaink minél nagyobb számban és szívesen részt vesznek. Több évtizedes áldozatunk és fáradásunk nem vész kárba, ha mindez a felső-ausztriai magyarság összetartozásának érzését, a magyar identitást, a magyar kultúrát és a magyar haza iránti szeretet ébrentartását szolgálja.

SIMONYI ERIKA

Kakasszó felhőkarcolók szomszédságában

Magyarokkal megismerkedni lehet pozitív, igaz, negatív töltetű is. Ebben a megközelítésben úgy gondoltam, a legjobb, ha előzetesen nem helyezkedem semmiféle álláspontra, hanem úgy fogadom a rám váró eseményeket, hogy azokra a korábbi megtapasztalásoknak ne legyen semmi befolyásuk.

A Sao Paulo-i nemzetközi repülőtéren a kiszállás után eltelik még 20–25 perc, míg csomagjaimmal a kezemben elindulok a kijárat felé. Útlevelemet felmutatva símán átjutok az ellenőrzésen. Egyre-másra megpillantom a vendégvárókat, akik különböző feliratokkal kezükben fürkészik az érkezőket. Alig néhány perc és közben egymással szemben igazoljuk magunkat, miután mindketten kézbe vettük ismertető jegyünket. Eszter áll velem szemben, aki mindjárt kifejezésre juttatja, hogy felismert. Első üzeneteit még R. Tóth Eszterként jegyezte, aztán Esztire váltott át. Ennek megfelelő kedvességgel fogad, mintha régen nem látott rokont fedezne fel bennem.

Mivel W. E. gépe később érkezik, rá várva üdítő mellett máris benne vagyunk „közös dolgainkban”. A közvetlen hangú fogadtatás feloldja bennem az öt időzónát átszelő több mint 10.000 km repülés kalodájának utóhatásait. Mindjárt rá is kérdezek: Ugye, te már itt születél? A tegezés itt egészen természetes, különben is ehhez szoktatott üzeneteiben. Ezt a többieknél is megtapasztalom, ami csakis családiasságra vall. Esztert sem ez lepi meg, hanem kérdésem. Többször is visszatér erre, pedig nem számítottam arra, hogy negatív értelmezésben fogja fel kérdező érdeklődésemet. Hiába akarom megértetni vele, mennyire becsülni való, ha az ő helyzetében valaki tud magyarul, egyébiránt kizárólag a kiejtésében helyenként kiérezhető beütéssel hoztam összefüggésbe feltételezésemet. Mégis méltatlankodik, ugyanis észrevette, hogy egy másik, szintén brazilai születésű ismerősére nem tettem ilyen megjegyzést. Igen, Eszter ugyanis nem csupán természetesnek veszi, magyart mi voltát, de úgy véli, kiejtése sem árul el semmit arról, hogy ő valóban Braziliában született és nem járt magyar iskolába.

Oththonába érve vacsorázás közben egymagában vetíti elem azt a „magyar világot”, amiről nagyon házagosan – igaz a korábbi évtizedekből – Lénárd Sándornál olvashattam, és természetesen Kuncelné Fényes Ildikó beszámolóiból hallottam. Meg Piller Éva és Gedeon fellépése keltett nagy feltűnést Braziliából 2010-ben a Felsőpulyai „Kufstein” Tanácskozáson. Mindez mégis inkább elvont ízelítő volt, most azonban Eszter otthonában eleven, személyes magyarságot jelenít meg, akárcsak az általa, felvilágosítása szerint brazil módra készített papírkáscsírke az elmaradhatatlan babbal. Ha ismét Lénárd Sándorral hozakodnék elő, az ízek körül határolnám be azt a magyar életvitelt, ami két-három, sőt, esetenként négy generáción keresztül lett azzá, ami most napjainkban.

Eszter egyfajta „kísérleti nyúl” bizonyul, rajta keresztül igyekszem minél közvetlenebb betekintést kapni az itteni magyar közösség életébe, aminek legjelesebb képviselője a Braziliai Magyar Segélyegylet (1926) és a Magyar Ház (1985). Utóbbi a többi egyesület, a cserkészzet és a táncsoport találkozó helye is. Az impozáns Szt. Imre Gimnázium és Szt. Gellért Kolostor (1960) modern kinézete ellenére 86 éves lelkészével egyre inkább a múltat idézi. Eszter ellenben a mai brazil magyart eleveníti meg: különösképpen kidomborodik kettőssége, amikor portugálra vált át. Beszéd, vagy telefonálás közben egészen más személyként lép fel és érvel felgyorsított, szinte hadaró kiejtéssel. Úgy látszik, neki ez a másik énje.

Lakása sokemeletes tömbházban szószeros értelemben otthonosságát tanúsodik. Nyilván hiányzik a sok beton között a zöld, de nagyon is elégedettek vagyunk lakásunkkal – jegyzi meg nyomatékka. A magyarok közül sokan élnek kertes házakban. Eszter szerint általában így van ez a Sao Paulo-i magyarok esetében, hiszen orvosok, mérnökök, vállalkozók. Ő az utóbbiak közé tartozik: 26 éve saját vállalkozása van, amit apjától vett át. Bútorkereskedéssel foglalkozik, ami nem csupán az adás-vételre korlátozódik. Figyelemmel kísérem ügyfeleimnek a tervezés kivitelezést és ellenőrzöm a gyárakban a minőséget – mondja nyomatékka. Az árut a helyszínen rendeli meg leginkább délen – apja idejében a német–olasz beütésű Blumenau –, ma Santa Katarina és környékén, természetesen a szállításról is ő gondoskodik Sao Paulóba. Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy hetente több napon át van úton repülővel, gépkocsival.

És mégis, Eszter kialakította, megvalósította sajátágosan brazil–magyar vagy magyar–brazil életmódját. Vacsora közben érkezik meg egyetemista lánya, a húszéves Krisztina. Szépen beszél magyarul, s ügyel a választékoságra, ezért itt-ott utánagondol, ahelyett, hogy portugál kifejezést használna. A 18 éves Mátyással csak másnap reggel ismerkedem meg. Jól megtermett, éppen érettségire készülő leány. Ő is európai típus, de nem okvetlen magyaros arcvonásokat mutat, ellenben Krisztina arca annyira „magyarnak” tűnik, hogy az utcán, a tömegben is felismerhető lenne – állítom róla. Jellemzőm örömmel tölti el.

Következik a LAMOSZSZ II. dél-amerikai magyar találkozója (2013. április 19–21.). Előző este együtt tanácskozott a helyi “vezérkar”. Megismerkedem többek között Rath Magdával, akiről úgy nyilatkozott Eszter, ő a főnök, Magda viszont szabódik a bemutatkozáskor, Eszterre hárítva a főnökséget. A többiek is tisztségüktől függetlenül szerénykednek, nem tülekednek egymás fölé nőni. Megjelenik Pedro; mint kiderül, ő a Magyar Ház elnöke. 12 évesen áraságra jutott. Félmagyar, és annak ellenére, hogy édesapja nevelte fel brazil baráti körben, a magyar oldala erősen megmaradt. Fekete körszakállú brazil kinézetű fiatalember; kiejtésén erősen érződik a másság, mégis annál lelkesebb tagja a táncsoportnak. Barátaival – a helyszínen négy fiú és négy lány – fergeteges táncmozdulatokkal bizonyítják, hogy akár Erdélyből is jöhettek volna.

Érdekes, egzotikus ez a kis magyar világ, a saját világuk. Élményszerűen felvillan, mit jelent, mit jelenthet a magyarság itt: a nyelvben, dalban, táncban megjelenülő világot, amit a szülők, nagyszülők me-nekítették át, a földrajzi, politikai Magyarország nélkül. Ami szívükben él, amit gondolataikban őriznek, a Magyar Házban, ifjak és öregek, a nemzedékek találkozóhelyen támad életre: eleven, lüktető hovatar-tozás és tartás. Nagyon meg kell becsülni, és hagyni, hadd fejlődjön a saját, belső törvényei szerint. Még akkor is, ha egymás között már egyre-másra a portugál nyelvet használják.

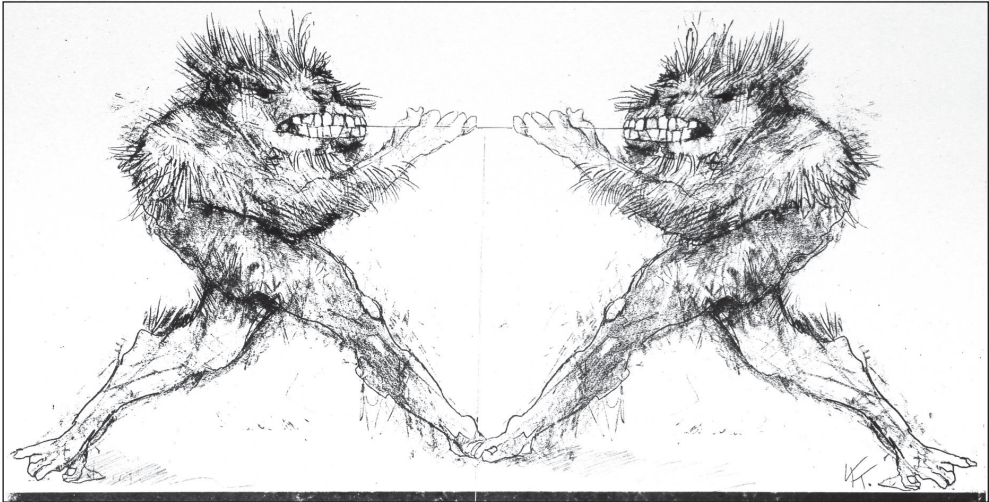
Eszter mondja el, mekkora csalódást jelentett számára, amikor 17 évesen apja unszolására meglátogatta Budapesten a szülőföldként emlegetett budai házat és környékét. Apja elbeszélései alapján édenkert-re számított, de nagyon kijózanító volt jellegtelenségével, szürkéségével. Ma mégis azt vallja többes számban: *Othon érezzük magunkat Magyarországon.*

Eszter eleven gyökerei a cserkészethez kötődnek. Erről szokatlanul felszabadultan beszél: a cserkészzetben tanult meg írni és olvasni magyarul, ott tett szert magyar honismeretre. A cserkészzet számára sajátágosan magyar életmód, oda kötik emberi kapcsolatait, a barátságok. Egyfajta magatartást neveltek belé, ez az ő magyarsága, ami gyermekeiben is elplántált. Hozzá hasonlóan ők is a Magyar Házat tekintik otthonuknak. Csak nézem Mátyást a többi fiatalal, hogyan szorgoskodnak, mennyire lelkesednek egymásért. Krisztinát ezúttal egyetemi kötelezettsége akadályozta a találkozózn való közreműködésben, egyébiránt ő is cserkész és tagja a táncsoportnak. Nem kizárólag a szórakozás köti őket ide, hanem a szerepvállalás is, a munkából derekasan kivieszik a részüket. Mátyás az esti műsor hangkezelője, a végén barátaival percekben belül rendet teremtenek, gyakorlatot mozdulatokkal rakják egymásra a székeket, hordják ki a nagytieremből az asztalokat, hogy másnap rend és tisztaság fogadja a másik rendezvény résztvevőit.

Eszter nagyon megnyerő személy, a táncbemutató zenéje ülés közben is mozgásba hozza tagjait, emellett feltűnik benne a belső fegyelem, szigorúság. Em-líti, hogy egyetemistaként utazási irodában dolgozott, és közben végezte tanulmányait. Örömet, életkedvét a közösségre árasztja át: mindenütt jelen van, ügyel és társalog. Egyetlen szóval sem említi, mégis, minden megnyilvánulása arról tanúskodik: magyarnak lenni számára nem hangulat, kedv kérdése, hanem szívós, odaadó vállalás munkával, szorgalommal.

Négyéves kora óta cserkész, azóta többször volt nem csupán örs- és rajvezető, hanem csapat-, sőt, körzetparancsnok is. Jelenleg mintegy 20 személyből, családból összeálló baráti kör adja a Segélyegylet és a Magyar Ház velejét. Vallomásként mondja el, hogy számára nem utolsósorban a barátság az, ami őt a magyarsághoz köti. Tudja, mert megtapasztalta, hogy a barátság egymás megbecsülését, köl-csönös segítségét jelenti, nem csupán a közösségi társadalomhoz köti, ellenben a magyar kötődés olyan erős, hogy magánélete, szabadiéje mind-mind a magyar közösséghez kapcsolódik. A legnagyobb természetességgel, fiatalos lelkesedéssel ő a sikeres, vállalkozó szellemű magyarokat tartja szem előtt. Lehet, csupán tartózkodásból, belső fegyelem-ből, de egyetlen rossz szó, vélemény nem hagyta el száját, kivéve a magyar papot, aki csak a túlvilágról prédikál, s ezért egyre kevesebben látogat-ják a miséit.

Eszter személyén keresztül életrelvalónak tűnik a brazilai magyar élet Sao Paulo-i vetülete. Különösen a latin-amerikai II. magyar találkozó összetételében megsüvegezésre méltó veteránokkal és tetterős közép-korúakkal, akik közül nem hiányoznak a fiatalok sem. Sikerült elhesszegetni nekik – ha csak néhány napra is – a felszívódás rémét. Tudom, Eszter egy csepp a ten-gerben, mozaikkocka, valami nagy egész alkotóele-me, de nélküle és a hozzá hasonlók nélkül nem lenne magyar élet Magyarországon kívül.

Szörzálhasogatók, 2003

»Kőkemény visszaütések időszakát éljük«

(Maszol.ro; Erdélyi Riport) **Gergely Balázs** az **Erdélyi Magyar Néppárt** kolozsvári tisztújító küldöttgyűlésén bejelentette, hogy nem vállalja többé az EMNP alelnöki tisztségét. Hátralépésének okairól, a magyar–magyar és a román–magyar párbeszéd esélyeiről így vélekedett: *„Ami a párbeszédre való készséget illeti, örök optimista-ként hiszem, hogy belátható időn belül változni fog a helyzet. Előbb-utóbb minden erdélyi magyar po-litikai párt döntéshozói fel kell fogják, hogy bizo-nyos sarkalatos kérdésekben egymásra vagyunk utalva, s a közösség érdekében összehangoltan kell lépni, ehhez pedig elengedhetetlen a párbeszéd, a közös vállalás. Ha nem így lesz, a választók az ed-*

digieknél is keményebben fogják büntetni az egész politikai elitet. . . . Politikai jelenünket továbbra is az irracionális, olykor egyenesen önsorsrontó egymás-nak feszülés határozza meg. A kőkemény visszaüté-sek időszakát éljük, s nem vesszük észre, hogy az öles csapásokkal többnyire önmagunkat sújtjuk. Nagy kár, hisz rengeteg energiát pazarolunk el a belső adok-kapokra, s túl kevés marad építkezésre, és a többségi társadalommal szemben folytatott meggyőző küzdelemre. Ezzel nem azt akarom mon-dani, hogy a vitáknak nincs helye. Éppen ellenke-zőleg. Úgy vélem, pillanatnyilag az érvek konstruk-tív ütköztetése az egyik legnagyobb hiánycikk az erdélyi magyar közéletben”.

Magyar nemzetiségűek a Kárpát-medencében

(MTI, Budapest, 2013. május 9.) – A Kárpát-medencében a 2011. évi népszámlálások alkalmával a teljes lakosság száma hozzávetőleg 25 millió 700 ezer volt, és mintegy 10 millió 400 ezren (40,5 százalék) vallották magukat magyar nemzetiségűnek – közöl-te a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) Népeségstu-dományi Kutatóintézete.

Kifejtették: 2011-ben Magyarországon és a leg-több szomszédos országban népszámlálást tartottak. Legkorábban, 2011 áprilisában Horvátországban volt népszámlálás, Szlovákiában májusban, Magya-rországon, Romániában és Szerbiában pedig október-ben. Ukrajnában és Szlovéniában nem tartottak nép-számlálást – közölték.

A KSH KIEMELTE: MAGYARORSZÁGON 9.937.628 embert írtak össze 2011-ben, és közülük 8.314.029-en val-lották magukat magyar nemzetiségűnek kizárólagosan vagy más nemzetiség mellett. Ez 83,7 százalékos arányt jelent. Tíz évvel ezelőtt még 9.416.045-en, az akkori népesség 92,3 százaléka állította magáról ugyanezt.

ROMÁNIÁBAN a lakosság lélekszáma valamivel me-ghaladja a 19 milliót, és ebből mintegy hat és fél mil-lió a tágan vett Erdély lakossága – írták. Az erdélyi területeken a lakosság szűk háromnegyede (74,38 százaléka) vallotta magát románnak, és majdnem egyötöde (18,91 százaléka) magyarnak. A magyar nemzetiségűek száma Erdélyben 1 millió 225 ezer volt, míg Románia egyéb részein 13 ezer.

Megjegyezték: az előző romániai népszámlálás óta eltelt időben a magukat magyar nemzetiségűek-nek vallók száma mintegy kétszáz ezerrel csökkent. Ez a csökkenés kivétel nélkül minden erdélyi megyé-ben megfigyelhető. A terület 16 megyéjéből ötben – Arad, Krassó-Szörény, Hunyad, Szeben és Temes me-gyékben – a csökkenés mértéke elérte vagy megha-ladta a 25 százalékot. Ezeket a szörványterületeken “a magyar közösség teljes felszámolódása reális kö-zelségbe került” – fogalmaztak.

HANGSÚLYOZTÁK: SZLOVÁKIÁBAN a lakosság lélekszáma 5 millió 397 ezer, ebből magyar nemzetiségűnek val-lották magukat 459 ezren (8,5 százalék), szlováknak pedig 4 millió 353 ezren (80,7 százalék). Az ország nyolc kerületéből kettő – Nagyszombat és Nyitra – esetében 20–25 százalék a magyar nemzetiségűek aránya, míg három másik kerületben (Kassa, Besz-tercebánya, Pozsony) szörványban, de nem elhanya-golható számban élnek magyarok. Az előző, 2001-es népszámlálás óta az ország lakossága kissé, 0,3 szá-zalékkal nőtt, de mind a magyarok, mind a szlová-kok száma és aránya visszaesett.

A SZERBIAI NÉPSZÁMLÁLÁS eredményei szerint Vajda-ság lakosságszáma már jócskán kétmillió alá süllyedt, és itt 251 ezren vallották magukat magyar nemzeti-

ségűnek – közölték. Szerbia Vajdaságon kívüli terü-letein alig néhány ezren mondták magukat magyar nemzetiségűnek, így e csoport aránya 13 százalék Vaj-daságon belül és 3,5 százalék egész Szerbiában. Nincs olyan körzet, ahol a magyar nemzetiségűek abszolút többséget alkotnak, de kettőben – Észak-Bácskában és Észak-Bánátban – 41 és 47 százalékos arányukkal relatív többségben vannak.

UKRAJNA NEMZETISÉGI ÖSSZETÉTELÉRE vonatkozó adatok a 2001-es népszámlálásból származnak, ekkor Kár-pátalja megye 1 millió 255 ezer lakosából mintegy 152 ezren vallották magukat magyar nemzetiségűnek – emlékeztetett a KSH. Becslések szerint jelenleg mintegy 141 ezer lélekszámú lehet Kárpátalján a magyar nemzetiségűek csoportja, a megyében össze-sen 1.249.000-en élnek a hivatalos 2011-es nyilván-tartás szerint.

ÚGY FOGALMAZTAK, HORVÁTORSZÁGBAN a 2011-es ered-mények szerint 14.048-an (2001-ben 16.595-en) mondták magukat magyar nemzetiségűnek, és közü-lük csak 8.249-en éltek a Drávaszöget is tartalmazó Észak-Baranya megyében, a többiek szétszórtn Hor-vátország egyéb területein. Észak-Baranya megyében egyébként összesen 305 ezren élnek, a magukat ma-gyarak vallók aránya kevesebb mint 3 százalék.

KITÉRKET ARRÁ IS, HOGY AUSZTRIÁBAN a népszámlálás eredményei csak a születési helyre és az állampolgár-ságra vonatkoznak, így kizárólag a bevándorlók szá-mának felbecsülése jók. Burgenland esetében rész-ben becslésekre hagyatkoztak, kiindulási értéknek a magyar nyelvet beszélők 2001-es létszámát vették. Mivel „Magyarországról az elmúlt években megindu-ló tömeges kivándorlási hullám” egyik célországa Ausztia, és Burgenland esetében is jelentős bevándor-lás volt megfigyelhető, úgy becsülik, hogy itt a ma-gyar nemzetiségű lakosság száma mintegy 10 ezerre nőhetett az elmúlt évtizedben.

SZLOVÉNIABAN nem tartottak hagyományos népszám-lálást, a KSH becslésében a magyar nemzetiségűek létszámát 4.000-re tették.

Összességében megállapították, hogy a tíz évvel ezelőtti népszámlálások eredményeihez viszonyítva a KÁRPAT-MEDENCE LAKOSSÁGSZÁMA CSÖKKENT, és a csökkenés nagysága meghaladta a 1 millió 100 ezret. A régió-ban kivétel nélkül csökkent a magyaron kívüli jelen-tősebb államalkotó nemzetek tagjaiként összeírtak létszáma is.

Fontos tendencia az is, hogy az ezredfordulót kö-vető évtizedben a magukat magyar nemzetiségűként megjelölők csökkenésének üteme felgyorsult, a ko-rábbi bő egymilliók csökkenést mintegy egymillió négyszázazres követte, aminek oka szerintük jelen-tős részben a nemzetiségűkről nem nyilatkozók szá-mának növekedése.

DEAK ERNŐ

MAGYAR MŰSOR A CARNEGIE HALLBAN

Az Amerikai Szimfonikus Zenekar (American Symphony Orchestra) májusi programját magyar zeneszerzők műveinek szentelte. SZÉT-SZAKÍTOTT MAGYARORSZÁG (Hungary Torn) címmel négy zsidó származású szerző művét és Dohnányi Ernő miséjét hallhatta a New York-i Carnegie Hall hatalmas termét megöltő közönség.

Az előadás bevezetőjében Leon Botstein karmester az eseményt a néhány nappal azelőtt elhunyt világhírű gordonkaművész, Starker János emlékének szentelte. Botstein jól ismeri és értékeli a magyar zenét, nemcsak mint annak lelkes propagálója, de mint a budapesti Kelet-európai Egyetem tanára és támogatója is. Elmondta, hogy 1915. és 1919. között Magyarországon a zene tanszak hallgatóinak mintegy fele zsidó volt. A numerus clausus bevezetése után ezek nagy része külföldre, főleg Németországra ment, majd Mihály uralomra jutása után tért vissza Magyarországra. A Liszt Ferenc Zeneakadémián ugyanakkor Hubay Jenő és Dohnányi Ernő igyekezett a rendeletek kijátszásával lehetőséget biztosítani a tehetséges zsidó hallgatóknak a továbbtanulásra.

A programban két ősbemutató és két amerikai bemutató szerepelt. Pártos Ödön *Yizkor* (*Emlékezés*) című művének Bársony Péter volt a szolista mélyhegedűn. Pártos a háború előtt vándorolt ki Palesztinába, ahol a Palesztin, majd az Izraeli Filharmónia keretében az izraeli zenei élet jelentős tényezője lett. Művét a Holokausztt áldozatai emlékének szentelte.

A Kodály tanítvány Weiner László nyitányát csak egyszer adták elő Magyarországon, Rajter Lajos vezényletével. Ez volt most a második bemutató. Weiner 1944-ben, mint munkaszolgálatos halt meg az Ukrán fronton. Gyopár László miséjének Credo tételét most először hallhatta közönség, mert zsidó származása következtében őt is munkaszolgálatra hívták be és szintén Ukrajnában halt meg, mielőtt művét egyszer is bemutathatták volna. Sikertől azonban a kottákat egy barátjának átadni, aki megőrizte azokat. Nádor Mihály hegedűversenyének ősbemutatója (world premiere) volt az est legnagyobb sikere. Kelemen Barnabás virtuóz játékát feláll-

va hosszan tapsolta a közönség. Nádor is barátjának adta át műveit megőrzésre 1944-ben, ő maga a zsidóüldözés során pusztult el.

Dohnányi Ernő miséjét a szegedi Dóm avatására komponálta 1930-ban, amelyet Amerikában most mutattak be először. A Collegiate Chorale Singers énekkarral és négy szólistával, valamint orgonakísérettel előadott mű szintén nagy sikert aratott a hallgatóságnál. Dohnányi a Zeneakadémia igazgatója volt és Bartókkal, Kodállyal együtt, mint az akkori magyar zene legjelentősebb képviselőjét tartják számon. Viszont ő, nem úgy mint Bartók és Kodály, részt vett a háború alatti közeletben és ezért sokan kritikával illeték. Ennek ellenére felmentették a kollaboráns vád alól, az Egyesült Államok befogadta, ahol a floridai egyetemen Tallahassee-ban tanított 1960-ban bekövetkezett haláláig.

Mint elismert zongoraművész gyakran hangversenyzett Amerika-szerte. A két magyar szólista jól ismert és elismert művész Amerikában. Bársony Péter a Liszt Ferenc Zeneakadémia tanára, rendszeresen tanít Magyarországon, Angliában, Németországban és az Egyesült Államokban. A Keller Vonósnegyes tagjaként és több nagy zenekar szólistájaként járja a világot. 2012-ben Liszt Ferenc díjjal tüntették ki.

Kelemen Barnabás 2002-ben, 23 évesen 250 pályázó elől nyerte meg az Indianapolis-i hegedűversenyt. 2010–11-ben Arnheimban a Music Sacrum artist-in-residence program művésze, a Budapesti Fesztivál Zenekar és a Concertgebouw Chamber Orchestra, valamint számos magyar és külföldi zenekar szólistája. Ligeti és Kurtág műveinek előadójaként népszerűsíti a magyar zeneszerzőket a világban. 2012-ben Kossuth-díjjal tüntették ki.

Való, hogy Magyarország sokszor szenvedett a szétszakítottságtól, de most, New York-ban egy estén, büszkén lehetett ünnepelni a magyar zenét. Megható volt látni azt a lelkes, elismerő fogadtatást, ahogy az amerikai közönség értékelte a magyar zeneműveket. Persze, magyarok is szép számban vettek részt az eseményen, Dán Károly főkonzul és sok ismeret személyiség volt jelen New York és környéke magyar közösségeiből.

PAPP LÁSZLÓ

Hűség a hazához népművészetünk megismertetése által

Dr. Horváth Mihályné Pázmándy Margit, a Floridai Magyar Népművészeti Gyűjtemény alapítója

Májusi floridai utam alkalmával ismertem meg Pázmándy Margitot, aki ritka népművészeti anyag létrehozója. Margit néni Budakalászárlól, ill. a Szent István telepről való, 1956. október 23-án ott volt a Műegyetemen a diákság pontjainak megfogalmazásakor. Édesapja Pázmándy István Ybl-díjas építész, a Szent István telepi Forradalmi Munkástanács vezetője; nevéhez fűződik az 1938-ban a Feneketlen tónál emelt Szent Imre templom, valamint a Budai vár újjáépítése is.

Margit néni 1970-ben hagyta el Magyarországot férjével, Dr. Horváth Mihállyal, aki az USA-ba telepedésük után a Marylandi Egyetem könyvtárosa lett. Az ő nyugdíjba meneteleét követően 1977-ben Floridába költöztek, ahol Margit néni, szenvedélyes gyűjtőmunka eredményeképpen létrehozott egy, a Kárpát-medence nép-

viseleteit és egyéb motívumait bemutató gazdag gyűjteményt, mely 1979 óta Ormond Beach város kezelésében gyönyörű épületben (Roosevelt elnök volt nyári lakában) látható. Az elmúlt bő harminc évben egymillió látogató kereste fel a harmadik emeleti kis szobát!

Margit néni lelkesedése töretlen, szabad idejében helyi magyarokat oktat a népi hímzés fogásaira, hogy hagyományaink így is tovább élhessenek. Két vezetőm, Ny. Ágoston Emese, a Daytona Beach-i magyarság lelkipásztora, és Dr. Szenté Judit professzor, az Orlandoi Magyarok egyik vezetője is tanítványai közé tartozik.

A gyűjtemény címe: The Casements, 25 Riverside Dr., Ormond Beach, FL 32176

DR. TÓTH GERGELY,
San Francisco/Salt Lake City

CSORBA EMÁNUEL

Mire jó a Korán?

Az 1960-as években Szíriában, a damaszku-szi egyetem mérnökkarán, az UNESCO megbízásából tanszékvezetőként dolgoztam. Egy alkalommal felhívott a damaszkuszi magyar nagykövet és elmondta, hogy a szír kormány által autóbuszok beszerzésére kiírt nemzetközi pályázaton a magyar Ikarusz cég is részt vesz. Utasítást kapott hazulról, hogy biztosítson időpontot a szír közlekedési miniszternél személyes meghallgatásra a kiutazó magasrangú magyar delegáció számára. A nagykövet azt is elpanaszolta, hogy ez sem a magyar kereskedelmi tanácsosnak, sem neki nem sikerült, és ez neki kellemetlen. Mivel tudta, hogy egyetemi tanár kollégáimmal jó viszonyban vagyok, segítségemet kérte, amit meg is ígértem.

Másnap szóltam erről a közlekedési miniszternek, aki egyetemünkön másodállásban tanár kollégám volt, és készséggel teljesítette kérésemet. Rövidesen megérkezett a delegáció. Megköszönték közbenjárásomat és azt kérdezték, mik itt a szokások, ha valakinek a jóindulatát meg akarják vásárolni. Mondtam, hogy e téren nincs tapasztalatom, egyetemi hallgatóim közül még senki sem akart jobb vizsgaeredmény érdekében megvesztegetni. Jó, de mit tennék az ő helyükben? – hangzott az újabb kérdés?

A miniszterrel folytatott megbeszélés végén diszkrétén az asztalon felejténém borítékban azt az összeget, amit erre szántak – választottam.

A delegáció elutazás előtt ismét felkeresett és megköszönték segítségemet. Érdeklődtem a megbeszélés lefolyásáról. Minden rendben ment, ahogy Ön tanácsolta, bár volt egy pillanat, amikor megjéjdtünk. Búcsúzás után, ketten már az előszobában, az utolsó közülünk már az ajtóban volt, amikor az íróasztalánál ülő miniszter utánunk szólt: Egy pillanatra vissza tudna jönni?

Megijedve, hogy most fog kitörni a botrány, társunk visszament. A miniszter derékfájására hivatkozva arra kérte, hogy könyvespolcáról egy vastag könyvet vegyen le és hozza oda. Ennek utána az íróasztal szélén „felejtett” borítékunkra mutatva kérte, hogy tegye az a könyvbe és a könyvet vissza a polcra, majd szolgálatait megköszönve jó hazarepülést kívánt.

Másnap szír tanársegédemnek mindezt bizalmasan elmesélve kértem magyarázatát. Ő nevetve válaszolta, hogy a közismerten korrupt államelnök igyekszik arra ügyelni, hogy miniszterei tisztakezűek legyenek. Ezért a minisztertanácsban időnként Koránra tett kézzel esküt kell tenniük, hogy korrupciós pénzhez nem nyúlhatnak. Miniszterünk ezt a konfliktust így oldotta meg.

Szép, új világ – metélni vagy nem metélni?

Az elmúlt év német jogalkotása újra felszínre hozta a „modern” világ hallgatag mélységeinek egy látszólag apró gondját. Hiszen a fityma (die Vorhaut, lat.: praeputium) nem nagy kiterjedésű bőrképződmény. Különösen kisfiúknál. Egy kölni bíróságnak mégis sikerült megmozgatni a német társadalom rétegeit.

Egy 4 éves török kisfiúnál egy urológus szakorvos rendelőjében körülmetélést végzett a szülők vallásos kívánsága szerint, mindennemű orvosi indíttatás nélkül. A műtét jól sikerült, érzéstelenítéssel történt, a szakma szabályai szerint. Ám – a beavatkozás előforduló következményeként – késő este vérzés lépett fel, melyet már kórházi körülmények között, altatásban kellett ellátni. A gyermek ezek után rendben meggyógyult. A „mellékhatást” ellátó intézmény feljelentette a műtétet végző urológust kiskorú gyermek testi épségének veszélyeztetése, marandandó sérülés okozása miatt.

A bíróság pedig kimondta, hogy *valóban ez történt*, hiszen nem volt ok a makkegészséges gyermeket orvosilag „kezelni”, műteni.

Ekkor tört ki a kultúrák vihara!

Az emberközpontú német Alaptörvény 2. fejezetében leszögezi, hogy „mindenkinek joga van az élethez és a teljes testi épséghez”.

A 4. fejezet *viszont* azt mondja ki, hogy „a hit szabadsága... sérthetetlen”, illetve „a hit zavaratalan gyakorlása szavatolt.”

A 6. fejezetben a család különleges állami védelmet kap, a gyermek „ápolása és nevelése” viszont a szülők kötelessége is, melynek betartását az állam, mint közösség felügyeli.

Teljes a zavar. Egy kiskorú fiúgyermek joggal igényli testi épségének szülei által való megvédését. Zsenge fiatalsága miatt sem vallása megválasztásában, sem orvosi beavatkozásokhoz beleegyezését nem adhatja, hogyan vehető alá olyan műtétnek, melyet orvosi ok nem indokol, és maradandó elváltozást okoz testén?

A válasz egyszerű: *sehogy*. Orvosi beavatkozás a XX. század kezdetei óta csak akkor végezhető bárkin, *ha az elvárt egészség - megőrzés vagy gyarapodás ezáltal valószínűbb, mint az esetlegesen fellépő szövődmény által okozott egészségkárosodás*.

Jogi alapjait tekintve minden orvosi beavatkozás kimeríti a testi sértés fogalmát, mely azáltal válik legálissá, hogy a „sértett fél” beleegyezését adja a beavatkozáshoz.

Ámde a szülő arra hivatkozik, hogy ő a gyermeket vallása szabad gyakorlása közben, és gyermeke valláséletének biztosítása miatt kívánja emígyen „megkezeltetni” a 8. napon, hiszen e „kezelés” engedi a *fiúgyermeket* a hittel való szövetségbe. (Mi van „gender” téren?)

Most akkor mi legyen? Lehet metélni, vagy nem? Mikor? Kinél? Ki által? Milyen körülmények között? Évezredek feszülnek egymásnak. Nincs megoldás. Valóban: a fityma eltávolítása olyan lépés, melyet visszacsinálni nem lehet. Így tehát mindenkinek magának kell eldöntenie, vajon mely – nem beteg! - testrésztől milyen indíttatásból kíván megválni. Ezt senki, soha helyette nem döntheti el. Teljes belátása, szabad elhatározása szerint a „hatások és mellékhatások” teljes ismerete birtokában sok mindenféle beavatkozás „megrendelhető”, az orvosi munka e téren valóban „szolgáltatás.” A fodrászattól például legfeljebb annyiban eltérő ez, hogy az orvosi etika elvárásai szerint ilyen szolgáltatások megrendelésének folyamatában, az orvosi beszélgetés során az orvos kutyakötelessége inkább lebeszélni a megrendelőt.

A megfeszült indulatok és érzelmek kavalkádjában közepette megszületett az európai, esetünkben német törvényhozás legújabb kétségbeesése. Decemberben elfogadták a „körülmetelési törvényt”. Kapkodva, rosszul, elnagyoltan, lobyérdekek mentén, jellegzetesen európaiul. Nézzük csak!

A törvény meghatározza, hogy az csak fiúkra vonatkozik, kiknél a körülmetelésnek orvosi indoka nincs, továbbá olyan fiatalokra, akik a beavatkozáshoz nem tudják beleegyezésüket adni. Ebben az esetben „a szülők adják beleegyezésüket”, vagyis határoznak. Érthetetlen tovább-

ra is: a szülőnek nem legmagasabb kötelessége gyermeke testi épségének megőrzése? A törvény értelemszerűen továbbra is tiltja a lányoknál hasonló művelet elvégzését. Ezek szerint kétféle szülő van Európában? A fiúszülő szíve joga gyermekét megcsonkíttatni, a leányszülőnek következetes kötelessége azt büntetés terhe mellett megakadályozni?

A beavatkozást orvos végezheti, ámde „valási háttérű körülmetélő is”.

(Mohel, illetve Sünnetci). Utóbbi csak akkor, ha „speciálisan, orvoshoz hasonlóan képzett” az illető, és akkor is csak a 6. hónapos korig. „Ezen feltételek mellett a vallási alapú körülmetélő egyenlő az orvossal.”

Mégis talán van néhány különbség manapság akkor, amikor az orvosokkal szembeni igényességnek már a csillagos ég sem határa. Például a törvény értelmében a beavatkozást érzéstelenítéssel kell végezni, hiszen a gyermeket minden fájdalomtól meg kell óvni. A nem orvosnak tanult és tapasztalt egyén képes ugyanúgy elhárítani a helyi érzéstelenítő esetleges mellékhatásait? Egészen a sokkos állapotig?

Nézzük a kiképzést! Ki? Hol? Milyen formában és milyen diplomával adja, mely különböző országokban működési engedély kiadásához vezet? Az Európai Unióban a kiképzések „átjárhatók”. Az orvoslásban is, kivéve a kiegészítő szakokat. EU-n kívüli szakképesítés honosítási vizsgákat igényel. A körülmetélő esetében is így kellene legyen, hiszen külföldi képesítéssel kér speciális tevékenységre működési engedélyt. Vagy nem kér? Akkor viszont illegálisan tevékenykedik a munkajog szerint.

De ha kér: ki adja meg? Az orvosok? Például az Orvosi Kamara? De az illetőnek nincs orvosi diplomája!

Ám tegyük fel, van működési engedélye. Hol végzi ezek után a beavatkozást? A rendelők és műszerek sterilizását és tisztaságát hogyan biztosítja? Vajon a rendelője akadálymentesített? Asszisztensnek jelen kell lennie? Minderre az orvosok esetében ezer és ezer előírás, szabály létezik. Ha a körülmetélő „egyenlő” az orvossal, akkor reá is?

Vajon létezik az EU-ban körülmetelői felelősségbiztosítás? Elfogadott ártáblázat? Melyek a „minőségbiztosítás” követelményei, és mely elfogadott, „tényeken alapuló” lépéseket követ e szakterület? Az orvosnak 5 év alatt 250 „továbbképző pontot” kell gyűjtenie. A körülmetelőnek hányat? Hol? Ki képezi tovább? Orvos esetében minderre aránylag könnyű a válasz. Nem orvos esetében?

Mi indokolja azt, hogy a körülmetélő éppen a 6. hónapos korig tevékenykedhet a gyermeknél? Hiszen a csecsemőkkel való bármínemű orvosi foglalkozás a gyermekgyógyászat ágán belül is egy nagyon speciális, nehéz szakterület. A 8. nap és a 12. életév között a 6. hónap sehogy sem logikus.

A törvény megalkotása azon a jogi alapon áll, hogy: „szülők gyermekeik nevelését, vallásos meggyőződését állami kényszerek nélkül, saját elképzeléseik szerint, szabadon gyakorolhatják”. Nemes dolog. De vajon meddig mehet el a vallásos meggyőződés alakításának szabadsága? „Valásos meggyőződés”? Nem egyszer tarka, kancsalul festett egek ma, a szepták virágzása idején.

Ez az eset arra mutat rá, hogy vigyázni kell a fedezetlen, tartalmában csorbult fogalmakkal, a jó és rossz közötti megkülönböztetések magától értetődőségével, álhumanizmusával. Az emberi életet sem évszázados „felszabadulások”, sem mélységesen „emberszerető” belátások, sem jövőmegváltások nem képesek véglegesen rendezni. A törvénykezés feladata viszont az alapos, körültekintő keretrendszer építése. Különösen, ha erre még – mint esetünkben – külön fel is kéri! Száznegyven orvos aláírásával így zárul egy felhívás a képviselőkhoz: „Kiegyensúlyozott megoldást kell találni, mely időigényes, mert a vitában minden nézőpontot figyelembe kell venni. A téma olyannyira érzékeny, hogy politikai gyorstüzelésnek helye nincs.”

Elvárható ez az igény bármínemű törvénykezéstől. Hiszen mindenütt, ahol sok az ellentmondás, bőven terem a hazugság.

DR. SZUTRÉLY PÉTER

A júniusi könyvhétre lát napvilágot **Wiktor Woroszylski** lengyel költő **A határ átlépése** című versgyűjteménye az Irodalmi jelen kiadásában. A verseket **Gömöri György fordította** és a kötet a versfordításokon kívül tartalmazza **Woroszylski** híres **„Magyarországi napló 1956”** c. művét is. Kerényi Grácia fordításában.

Rácz Sándor halálára

Fognak 1956 hősei. Nyolcvanéves korában elbúcsúzott az élettől Rácz Sándor is, a Nagy-buda-pesti Központi Munkástanács (KMT) egykori elnöke. Nem harcolt fegyverrel a kezében az orosz megszállók ellen, de harcosan és kérlelhetetlenül védte és képviselte a munkásemberek vágyait, érdekeit. Ez főbenjáró bűn volt 1956-ban. Nincs erény, ami ne válna bűnné, ha nem megfelelő időben és nem megfelelő körülmények között nyilatkozik meg – írta Upton Sinclair. A forradalom leverése, Kádárék hatalomra kerülése ilyen nem kívánatos idő volt. Rácz Sándor éppen ebben a szomorú periódusban emelkedett ki társai közül, s vált néhány nap leforgása alatt tölgygyé. S az ilyen embert ki kell tépni a földből, meg kell semmisíteni – vélte a hatalom. Rácz váltig meg volt győződve arról, hogy kivégzik, mert nem félt kimondani ami a szívében feküdt. Végül – a bosszú nyilaként – életfogytiglani börtönbüntetésre ítélték. 1963-ban amnesztiával szabadult.

Szerszámkészítőből lett munkásvezér. A Beloiannisz Gyár műhelyében a solidaritás, az összetartás, a mások iránti figyelem vezérelte. Ezek az erényei megmaradtak a sírig. 1956 forradalma a Péterfy kórházban érte. Október 17-i mandulaműtete után azonban – 23-án – kiszökött, és megízelt a szabadság levegőjét. Alig tudott beszélni, de a Sztálin-szobor ledöntésekor a hangja visszatért. Ott volt a rádiónál, majd másnap – újra kórházi szökevényként – az EMKE-nél tartotta szóval az embereket. Akadt, aki azt mondta: „Az ilyen embert le kellene tartóztatni!” Mások meg biztatták: csak folytassa, mert az igazat prédikálja. Október 28-án végleg hazament, másnap pedig belátogatott a gyárba, aztán már nem aludt többet ágyban, egészen a december 11-i letartóztatásáig.

Huszonhárom éves volt. Barátja, Bali Sándor javaslatára, a gyár kerületi összekötője lett, az üzemi munkástanácsoknak nyújtott kezét. Elhatározták, hogy gyárórseget szerveznek és felveszik a munkát. Két momentumnak köszönhető, hogy Rácz kilépett az ismeretlenségből: megakadályozta a Koltói utcai Vasas Székházban az ellenmunkástanács megalakulását, és a Budapesti Villamosvasút Akácfá utcai épületében megmentette a helyzetet két fegyveres orosz katonától. „Nem a hang-erő számított – emlékezett rá később – hanem valami más.” Az első nagy próba akkor következett, amikor először lépett a Parlament folyosójára. Kádárékkal kívántak tárgyalni. Felállt és szót kért: „Mi itt lotyogunk, mint a ludaskofák, miközben kint az utcán lövik a magyar munkást – és ezért ebben a teremben senki se érzi a felelősséget!” Erre felugrott Kádár, hogy ő ezt a hangot nem tűri. Biszku nyugtatta: „Hagyd rá, Kádár elvtárs, ez egy

naiv gyerek.” Lehet, hogy naiv volt – gondolta később –, de az igazságot mondta. A tárgyalás megszakadt. A szünetben körbeverték Rácz Sándort az újságírók és a salgótarjáni bányászok – ez volt a harmadik nagy pillanat, amely a Nagy-buda-pesti Központi Munkástanács elnökévé emelte.

November 16-án újra tárgyalni mentek a Parlamentbe. Apró Antal előállt egy javaslatlalt: „A KMT három tagját bevélasztanánk a kormányba.” Amire Rácz: „Mit gondol, azért küldtek engem ide, hogy holmi miniszteri tárcákra alkudozzak?! Arra válaszoljon inkább, amit kérdezek: mikor mennek ki a szovjet csapatok, mikor jön vissza Nagy Imre a kormány élére, és a munkástanácsokat mikor veszik be a törvénybe?”

November 22–23-án kétnapos sztrájkkal kívántak tiltakozni a munkástanácsok gyűlésének megakadályozása ellen. November 27-én ismét tárgyalás következett volna a kormányval. Most Marosán pattogott: „Na, híres vasasok! – mondta. – Mi pékek süjtük a kenyeret, a vasasok meg sztrájkolnak.” De senki sem reagált rá, erre visszabújt az odújába. Jött Kádár, és Rácz előhozakodott a kérdéseivel: „Mi a véleménye Kádár úrnak arról, ami történt: Nagy Imréék elrablása, a sztrájk, a munkások elítélése...” Erre Kádár felpattant, hogy ő ezt nem bírja idegekkel, és vége is lett a tárgyalásnak. Még egy tanácskozás-féle volt, december 6-án, de akkorra már nagyon elmérgesedett a helyzet.

Rácz Sándor egyszer azt mondta: „A magam részéről a magyar munkások 1956-os helyállítását tartom a legjelentősebb politikai-történelmi cselekedetnek a magyar munkásmozgalom történetében; azért, mert ez belőlünk fakadt, mindenféle manipulációk nélkül. A Nagy-buda-pesti Központi Munkástanács pedig mint egy pecsét hitelesítette az egész forradalmat. Hogy ez nem huligánok, hanem a munkások felkelése volt.”

Az embereknek ugyanolyan joguk van az igazságra, mint az életre, a munkára, a szabadságra és boldogságuk keresésére. Rácz Sándor tüzzel-vasal ezt képviselte. Hiteles munkásként, hiteles magyarként. Emberséggel és hittel.

Németh László szavai toluinak elő: „A sors erősebb az embernél. De az ember több a sorsnál.”

KÓ ANDRÁS

A temetés előtti napon egyik bécsi olvasónkat felhívták telefonon a Magyarok Világszövetségétől. Neve után érdeklődve megkérdezték tőle, tudja-e, hogy meghalt Rácz Sándor? Igenlő válaszára közelte vele a hang, hogy „ne vegyen részt a temetésen, mert ott csak igaz magyarok lesznek, ön pedig nem kívánatos személy”.

Szalay Sándor †

2013. március 28-án, életének 76. évében Kölnben elhunyt SZALAY SÁNDOR színművész, operaénekes, a Deutsche Welle magyar adásának nyugalmazott igazgatója.

Lehetett magyar ünnepséget elképzelni Kölnben Szalay Sándor nélkül? Aligha. „Hazám, Hazám”... – és a Mindszenty Ház termeiben visszacsengett: „magyar Hazám...”

Tekintete, úgy tűnt, mindig gondokkal küzdött, mosolya viszont a megbízhatóság volt maga. Nem könnyű idegenben, emigrációban olyan ünnepi műsorokat rendezni, melyek mindig meghozzák a kívánt hangulatot, nem válnak kietlen gyakorlattá. Sándorral, akire lehetett számítani, biztos úton jártunk. „Az Önök konferan-sziéja...”, a kölni magyarság jól öltözött állandósága.

Ez nem változott akkor sem, amikor méltó feladatot vállalt a Deutsche Welle magyar adásának vezetésével. Öröm, lelkesedés és az új idők reménye volt akkor a levegőben. Milyen kár, hogy túl hamar jöttünk rá, ez a fűszeres illat is elszáll egyszer! Nem ő és nem lényege, de egy egész intézmény vált „feleslegessé” egyese, mérvadó méltatlanok szemében.

Tábornokká vált mégis! A bonni Euro Central Színház kincse lett Henrik és Konrád „parázsízzása”, a „Die Glut”, melyet azonban – szűkös idők kezdődtek akkoriban – partner nélkül is oly hitelesen hozott el nekünk a környező városok színpadaira. Fáradhatatlanul, „pontosan, szépen”, ahogy színészhez illik. Színészhez,

Nagy Imre, 2000

akinek élete mágneses rezonancia terévé válik mindazok számára, kik ebbe az erőterbe bekerülnek. Különösen izzó az ilyen erőter akkor, ha két világban, két nyelven ad élményt, emléket és marandóságot ebben a fura távolságokat átrohanó világban. Meglehet, a gyertyák, ha hagyják őket, ha megfelelkeznek róluk, csontkig égnek. Az élet, és különösen egy művész élete soha.

Sz. P.

Bíró András 90 éves

Születésének kerek évfordulójához érkezett május 3-án Bíró András, a székesfehérvári származású, ma érldligeti otthonában alkotó író, költő. **Több mint hét évtizede publikálja szépirodalmi műveit a számára lehetséges fórumokon.**

Élő beszéd című első verseskötetét a Baumgarten-öszöndíj öröme kísérte, majd 1948-ban – többek között Herczeg Ferencel, Harsányi Zsolttal, Márai Sándorral és Mécs Lászlóval együtt – klerikális múltja következtében eltávolították az Írószövetségből. Következő könyve ezért alapos késéssel, 1982-ben jelenhetett meg és attól fogva sorra a többi, összesen harminchat a többedik kiadásokkal együtt.

Kiemelkedő munkája az Esztelnekről származó ősei sorsát ezer éven keresztül nyomon követő *Vér és ölelés* című regénytrilógiája. (Nagymamája, Ady Karolina révén Ady Endre rokona.) Legutóbb verseinek legteljesebb gyűjteménye jelent meg *Bent a malomban öröl a molnár* címmel, s előkészítés alatt van novelláskötete is. Verse hangzott el Halász Péter 1956-ra emlékező műsorában a Szabad Európa Rádióban. Lírai gondolatai a regensburgi fogolytáborban sem lettek hűtlenek hozzá, s ugyancsak a

EGY ÉV UTÁN...

2012. május 1-jén hunyt el Monoszlóy Dezső író a Bécs I., Fleischmarkt 24 sz. ház II. lépcsőház 2. emeletén lévő 5. lakásban. Május 8-én vett tőle búcsút a rokonok és ismerősök nagyon szűk köre. Hamvasztás után porait a bécsi Központi Temető urnatemetőjében második felesége, Katalin mellé helyezték: V. részleg, 10. csoport, 137. sz. sír. A sírkövön hiányzik Dezső neve. Halála után egy évvel Nagy Éva, volt ápolója egészen személyes síkon idézi fel az író emlékét. Az évfordulók felkereste Monoszlóy Dezső 88 éves hugát és gyermekkoruk után érdeklődött. Nagy Éva ezzel a kezdet és a vég gyűrűjébe foglaltan emlékezik...

Mostanában sokat tépelődtem azon, felkeressem-e azt az asszonyt, aki talán a legközelebb állhatott Monoszlóy Dezsőhöz. Fél éjszaka kergették egymást a gondolataim arról az íróról, aki talán engem engedett legközelebb magához, ahhoz az emberhez, akit a külvilág legkevésbé sem ismert.

Lucyvel már régebben is találkoztunk, de most újra felkerestem, hiszen ő a testvér, a hűg, aki Dezső élete első éveit láthatta közelről, én pedig a segítő, az ápoló, aki az utolsó 5 évet tölthettem vele. Törökbálintra utaztam Lucyhez, főleg azért, hogy beszélgessünk az íróról, a testvérről. A teljesség megértéséhez szükségem lenne egy kívülálló, ám mégis közeli személyre, és ő örömmel mondott igent a találkozóra. Kedves volt, és úgy éreztem, felszabadítja érzéseit a történetek mesélése, és pár perc múlva készek voltunk arra, hogy mi ketten kibontsuk ezt a rejtélyes csomagot.

Édesanyám (több sikertelen terhesség után) nehezen hordta ki a bányát, és imádkozott, bármilyen rossz is, de élő gyereke legyen. 1923. 12. 28-án megszületett Dezső. Neki mindent szabad volt, ő korlátok nélküli világba érkezett. Nem fegyelmezték, nem voltak bilincsek, amik bármiben is akadályozták volna. Mikor iskolaköteles lett, kijelentette, hogy csak úgy jár iskolába, ha engem is beíratnak. Én az Orsolya rendi apákához kerültem, csak rövid időre, mert kicsi voltam még a tanulásához. Édesanyám minden vasárnap

az ágyába engedett minket, onnan kiabáltuk, hogy KÁ-KUG-VÉ-LŐF, ami azt jelentette, hogy kávé-kuglóf, csak mi ilyen játékosan választottuk el a szavakat. Így vártuk minden vasárnap, hogy a reggeli anyánk ágyában találják. Édesanyánk művészbemern lévén gyönyörűen rajzolt, mesefigurákat is. A Walt Disney filmekből ismert malackát, és rókát is lerajzolta nekünk, és mi azt játszottuk, hogy malac, és róka vagyunk. Mikor Dezső nagyobb lett, beíraták a cserkészekhez, hogy lekössék az energiáját, de neki az egészből a bot tetszett a legjobban, amivel kergetni tudott.

Még elemista korában papi iskolába adták, hogy szelidüljön. Nem sok sikerrel. Apánkat, (Hegedűs Zsót) nem ismertük, csak azt tudtuk róla, hogy rabiaszt ember volt. Igazi akarnok. Ezért is vált el tőle édesanyám. (Önkezeléssel vetett véget életének, aminek Dezső fejlődésében is nyoma maradt).

Érdekes volt még, amikor Dezső bekerült a premontreiekhez, gyönyörű, szöke haját levágták. Utána szinte kezelhetetlenné vált. A korábbi nevelési hibát, azt a fajta elkenyéztetést, amit gyerekkorban kapott, már szinte nem lehetett helyrehozni.

Sok fájdalmas és szép emlék előjött még, és én megköszöntem Lucynek, ennek a finom törekeny asszonynak, hogy fogadott. Én, aki Dezső élete utolsó 5 évében vele voltam, szintén érdekes dolgokat őrzök róla.

Milyen volt nekem? Hogyan láttam én?

A múltját nem ismerem, csak amit mellette tapasztaltam, arról a különös valóságról merek nyilatkozni. Mikor felesége, Kati halála után hozzá kerültem, fáradt volt már, nem akart élni, és rettentően félt az egyedüllétől. Régen elfelejtette az álmait, miközben egyfolytában álmodozott. Valahogy úgy, ahogy a szegény gyerekek szoktak. Reménytelenül.

Létezése egészét áthatotta valami féktelen vágyakozás a jóra, a jobb érzésekre. Szeretetre éhes énjét nehéz volt követni, kezelni pedig nem is lehetett. Mikor elvittem Fótra, kiült a kertbe és olyan gyermeki rácsodálkozással figyelte a természetet, hogy úgy érez-

tem, most lát először fákat. Aztán Bécsben, mint sárkányölő György hadakozott a sétabotjával a járókelők legnagyobb örömére. Könnyen hatalmába ejtette a sötétség, szomorúságba hajló természetét nehéz volt felfogni. Vele mégis nagyokat lehetett nevetni. Kettőnk között volt egy ki nem mondott ösztönös cinkosság.

Hihetetlen intellektusa volt, de nem rendelkezett hétköznapi megoldásokkal. Én segítettem át hétköznapijain és ünnepein, ő pedig erőszakosan jobbá akarta tenni az életemet. Mikor még élt, azt gondoltam, nem szeretem, mert nehéz volt őt szeretni. Mesterien tudott ellenszegülni, és harcolni a valóság ellen. Legnagyobb ellensége a realitás volt. Mennyire örülne ha tudná, hogy megíscsak győzedelmeskedik az elmuláson, mert vannak, akik emlékeznek rá. Én biztosan!

Amikor *kávélók* (mert így mondtuk), amikor eszembe jutnak a viccek, amiket ezerszer elmeséltem velem, és majd leszédült a foteljából, annyira nevetett. No és a sírásai. Mert azt is nagyon tudott. Bizonyos bugyuta kis történeteken képes volt zokogni. Igen. Az is ő volt. Annyiszor próbáltam megérteni, miért is maradtam vele, még akkor is, amikor már mindenkinek emberpróbáló volt vele az együttlét. Talán, hogy áthidaljam, meggyógyítsam a valósághoz való viszonyát. Jó lenne tudnom, hogy beengedték őt azon az ajtón, amiben annyira nem hitt, és hogy ott végre megtalálta azt a fajta békét, és szeretetet, amire olyan nagyon vágyott.

Megpróbáltuk Lucyvel ezt a különös csomagot kibontani, mégis azt gondolom, rengeteg érzés és történet maradt nálunk, olyan, ami csak a miénk, és nem osztható meg mindenkivel. Én mindenesetre szerencsésnek mondhatom magamat, hogy közelről ismerhettem ezt a rendkívül érzékeny, nem hétköznapi embert. Napjaim szerkezetét nem befolyásolja már a létezése. Legyen szó bármiről, ami vele kapcsolatos, a kör bezárult, ő elment, és nem lesz többé. Mégis jó, hogy itt volt...

NAGY ÉVA

Célkeresztben a vörös bolygó – Az élet kutatása a Marson –

1. Távcsoves megfigyelések

A Naprendszeren kívüli, más csillagok körül keringő bolygók, az úgynevezett exobolygók léte sokáig csupán elméleti érdekesség, illetve a tudományos-fantasztikus történetek kedvelt alapvetése volt. Jóllehet ezen bolygók létezése a tudomány, valamint a közvélekedés számára nem volt kétséges, az első megfellebbezhetetlen bizonyítékot két svájci csillagász felfedezése szolgáltatta 1995-ben. *Michel Mayor* és *Didier Queloz* az *51 Pegasi* nevű csillag körül keringő óriásbolygó felfedezésével új lendületet adott az exobolygók kutatásának, és ezzel újra előtérbe került a Földön kívüli élet kérdése is.

Egy esetleges földön kívüli élet kutatásának legkézenfekvőbb helyszíne azonban nem a távoli exobolygók valamelyike, hanem szomszédunk, a Mars bolygó, amely (csillagászati értelemben vett) közelsége folytán távcsovekkel is megfigyelhető, valamint az űrkutatás eszközeivel elérhető, tanulmányozható.

A Mars első távcsoves megfigyelése *Galileo Galilei*hez köthető. Ő volt az első, aki távcsovet használt csillagászati megfigyelésekre. *Galilei* különbséget tudott tenni a távcsovében pontszerű csillagok, valamint abban kis korongként megjelenő bolygók között. A Mars további, távcsovekkel történő észlelésének igen gazdag irodalma van a csillagászat történetében, jelen cikk keretében a továbbiakban ennek csak néhány jelentős mozzanatát ismertetjük. A Mars megfigyelései az *oppozíciók* (együttállások) esetében a legkedvezőbbek, amikor a Föld és a Mars közötti távolság a legkisebb. A kezdeti távcsoves megfigyelések egy, a Mars felszínén látott V-alakú foltról számoltak be. Itt *Christian Huygens*nek, a kor jelentős holland csillagászának a valósághoz legközelebb álló észleléseit érdemes megemlíteni. A folt mozgásából *Huygens* a Mars forgási periódusát is megbecsülte, melyre 24 óra körüli, azaz a Földéhez hasonló értéket kapott. (A pontos érték 24 óra 37 perc 22 másodperc.) Az 1672. évi oppozíció során *Giovanni Domenico Cassini* és *Huygens* a Párizsi Obszervatóriumban (melyet *Cassini* vezetett) a V-alakú folt mellett már a bolygó déli pólusán lévő jégsapkát is sikeresen megfigyelte. A Mars távcsoves vizsgálata töretlenül folytatódott a későbbi évtizedekben is. A csillagászok az űreszközök kora előtt úgynevezett *albedo-alakzatokat* észleltek, melyek megjelenése annak köszönhető, hogy azokat környezetüknél sötétebb vagy világosabb anyag borítja. Kialakult a marsi földrajz, mely – hasonlóan a Földhöz – tengereket és kontinenseket különböztet meg. A Mars földrajzát és az észlelési anyagok rendszerezését *Camille Flammarion* francia csillagász és tudományos író a *La Planète Mars* című, 1892-ben befejezett könyvében jelentette meg.

A Mars megfigyelése során igen lényeges az 1858. évi oppozíció, mely alkalmából *Pietro Angelo Secchi* először használta a *canale* (csatorna) elnevezést, amikor egy feltételezett, két kontinenst elválasztó tengerre utalt. A *canale* szó az olasz nyelvben egyaránt jelenthet természetes és mesterséges eredetű csatornát, miközben angolul (*canal*) csak a mesterséges eredetű képződményekre vonatkozik. Ekkor került a köztudatba a Mars felszíni alakzatainak esetleges mesterséges eredete. A feltételezett csatornák létét *Giovanni Schiaparelli* 1877-ben kezdődött észlelés sorozatai is megerősíteni látszottak. *Schiaparelli* 1879-től kezdődően egy-egy csatorna megkettőződéséről is beszámolt. Érdekes megemlíteni, hogy ebben a korban a marsi élet gondolata annyira elfogadottá vált, hogy egy, a Francia Tudományos Akadémián 1891-ben meghirdetett pályázat százezer frankot ígért annak, aki egy másik bolygón kialakult élettel

kapcsolatot létesít, kivéve a Marsot, mert az ottani élet már elég jól ismert.

A marsi intelligens élet lehetőségét az amerikai *Percival Lowell* tovább népszerűsítette. Meggyőződése szerint a (látni vélt) csatornák csakis értelmes lények alkotásai lehettek. Igazát bebizonyítandó saját költségén egy obszervatóriumot építtetett az Arizóna államban lévő Flagstaffban (ma Lovell Observatory). Megfigyelései megerősítették őt a csatornák létezésében, és 1895-ben könyvet is írt a Marsról. Beszámolója óriási hatást gyakorolt a nagyközönségre, de a tudományos közvélemény gyanakvással és ellenérzéssel fogadta *Lowell* eredményeit.

A századfordulóhoz közeledve, majd a huszadik század elején már egyre több olyan megfigyelés született, melyekben már nyomát sem találták a marsi csatornáknak. A tudományos közvélemény elutasításának hátterében többek között az állt, hogy a csatornákat nem sikerült lefényképezni. A csatorna-párti csillagászok a földi légkör hatásával magyarázták azt, hogy a jó megfigyelő szeme képes eltalálni azt a rövid időpillanatot, amikor a légköri turbulencia viszonylag gyengébb. A fényképek készítéséhez hosszabb expozíciós idő szükséges, ezalatt a légköri turbulencia elmossa a Mars-felszín finom részleteit. Az 1903-ban *J. E. Evans* és *E. Maunder* önkéntes iskolásokon végzett kutatásai kimutatták, hogy a marsi csatornák a megfigyelők optikai csalódásai lehettek. A Mars 1909. évi együttállása során *E. Antoniadi* (Meudon Obszervatórium) megfigyelései sem igazolták a csatornák létét. Hasonló, a csatornák létezését illető negatív eredményt hoztak a *Pic du Midi* obszervatóriumban készített kiváló Mars-fényképek is. A Mars feltételezett csatornái számára a végső kegyelemdőfést az 1965-ben felbocsátott *Mariner 4* űrszonda által küldött képek jelentették, melyek ütközési kráterekkel borított csupasz tájképet mutattak.

A feltételezett marsi értelmes élet számtalan fantasztikus mű ihletője lett. Ilyen például *H. G. Wells Világok harca* című regénye. A regényből *Orson Welles* rádiójátékot is készített, mely az Amerikai Egyesült Államokban élőadásként imitálta a marslakók támadását. Mivel sok ember nem hallotta a rádióbemondó előzetes kommentárját, pánik tört ki a műsort követően. Az emberek ezrével hagyták el lakásaikat, megrohmozták a benzinkutakat, és menekülni kezdtek a vélt marsbéli invázió elől. Mélyebb, filozófiailag jelentősebb műveket is megihletett az esetleges marsi értelmes élet, ilyenek például *Ray Bradbury: Marsbéli krónikák* címmel közölt novellái.

Végezetül érdemes megemlíteni a Mars távcsoves megfigyelésének magyar vonatkozásait is. Magyarországon a Mars bolygót *Konkoly-Thege Miklós* 1877-től kezdődően három egymást követő együttállás során is megfigyelte ógyallai obszervatóriumában (ennek az obszervatóriumnak a jogutódja a Magyar Tudományos Akadémia Konkoly-Thege Miklós Csillagászati Intézete, mely Budapesten, a Svábhegyen található). *Konkoly-Thege Miklós* számos részletgazdag rajzot készített megfigyeléseiről, de a *Schiaparelli* által látott csatornákat nem sikerült megfigyelnie. Megemlítendő, hogy *Konkoly-Thege Miklós* rajzai döbbenetes egyezést mutatnak néhány, a Hubble űrtávcsóval készített Mars-fényképpel!

Következő cikkünkben azt foglaljuk össze, hogyan vált a közelmúltban a Földön kívüli élet kutatásának ismét fő helyszínévé a Mars – immár a bolygót felkereső, annak felszínére leszálló űreszközök jóvoltából.

DR. SÁNDOR ZSOLT
(Bécsi Egyetem, Asztrofizikai Intézet)

Szakály Sándor újabb kitüntetése

A kolozsvári Korunk szerkesztősége hagyományos évi **Korunk Kulcsa** díját 2013-ban **Szakály Sándor** történészprofesszornak ítélte.

Átadására 2013. május 22-én Budapesten, a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Kar Dísztermében került sor.

A laudációt Kovács Kiss Gyöngy, a Korunk főszerkesztője mondta.

Ezt követően a díjazott **A kolozsvári IX. honvéd hadtest parancsnokai (1940–1945)** címmel tartott előadást.

Zongorahangolást vállalok Bécsben és környékén.
Részletek egyeztetése e-mailen keresztül.
pianoparts.hungary@gmail.com ++

• 59 éves erkölcsös, istenszerető, özvegy hölgy keresem olyan 65–78 éves úr jelentkezését, aki társam lenne egy életen át. Több szakmám van; a következő telefonszámon kérném jelentkezését, lehetőleg Svájból: 0036 20 590 – 16 52. ++

MI - HOL - MIKOR?

Kulturális kaleidoszkóp

Alsó-Ausztria

G. Rossini, Il barbiere di Siviglia, opera – Gars am Kamp, Babenberger-Burgruine; júl.19., 20., 21., 26., 27., 28., aug. 2., 3., 4.

O. Nicolai, Die lustigen Weiber von Windsor, opera – Klosterneuburg, Stift, Kaiserhof; júl. 6., 9., 12., 13., 18., 20., 24., 26., 27., 30., aug. 1.

J. Offenbach, Die schöne Helena, operett – Baden, Sommerarena; jún. 21., 22., 29., 30., júl. 5., 6., 13., 14., aug. 2., 3., 14., 20., 22., 30.

J. Strauß, Wiener Blut, operett – Langenlois, Schloss Haindorf; júl. 25., 26., 27., aug.2., 3., 10., 15., 16., 17.

R. Heuberger, Der Opernball, operett – Baden, Sommerarena; júl. 12., 20., 21., 31., aug. 1., 9., 17., 18., 23., 29., 31., szept. 1., 5.

S. F. Wolf, Monte Christo, színmű – Melk, Wachauarena; jún. 19., 22., 28., 29., júl. 5., 11., 13., 20., 24–26., aug. 3.

F. Mitterer, Jägerstätt, színmű – Haag, Hauptplatz; júl. 3., 5., 6., 11., 12., 13., 17.-20., 24–27., aug. 1–3., 8., 9.

N. Gogol, Der Revisor, színmű – Perchtoldsdorf, Burg; júl. 3–6., 11–14., 18–21., 25–27.

M. Strahl, Die unteren Zehntausend, színmű – Weissenkirchen, Teisenhoferhof; júl. 24., 26–28., aug. 2–4., 16–18., 23–25.

N. Simon, Ein ungleiches Paar, színmű – Berndorf, Stadttheater; jún. 20., 21., 22., 27., 28., 29.

J. Nestroy, Die beiden Herrn Söhne, színmű – Schwechat, Rothmühle, Schlosshof; jún. 22., 25., 26., 28., 29., júl. 2., 3., 5., 6., 9., 10., 12., 13., 16., 17., 19., 20., 23., 24., 26., 27.

A. Schnitzler, Komtesse Mizzi, színmű – Reichenau an der Rax, Thalhof; júl.18–21., 25–28., aug. 8–11., 15–18., 23–25.

Peer, du lügst! Die ausgedachten Leben des Peer Gynt, Bruno Max és együttese, színmű – Mödling, Luftschutzbunker, Brühler Straße 48; aug. 11., 15–18., 22–25., 29–31., szept. 1.

S. F. Wolf, Eine Nacht in Venedig oder Die wundersamen Abenteuer des Commisario Pinzetti, színmű – Laxenburg, Franzensburg, Hof; jún. 16., 22., 23., 29., 30., júl. 6., 7., 13., 14., 20., 21., 27., 28., aug. 3., 4., 10., 11., 17., 18.

F. Dürrenmatt, Der Besuch der alten Dame, színmű – Stockerau, Platz vor Stadtpfarrkirche; jún. 25–29., júl. 3–6., 10–13., 17–20., 31., aug. 1–3., 7–10.

The girl from Ipanema, koncert – Grafenegg, Wolkenturm; jún. 29.

Martin Ptak, River Tales, koncert – Krems, Minoritenkirche, Klangraum; júl. 13.

Zenés hajóutazás, koncert – Krems, Schiffstation Krems-Sein; júl.6., Indulás: 17 órakor

Himnusz az éjszakához, koncert – Grafenegg, Reitschule; júl. 27.

Jean Sibelius, Edvard Grieg, Joseph-Maurice Ravel és Bartók Béla, hangverseny – Grafenegg, Wolkenturm; aug.18.

Deep Feelings, kiállítás – Krems, Kunsthalle; jún. 30-ig

Lucky Luke. Neues aus dem wilden Westen von Achdé, kiállítás – Krems, Karikaturmuseum; jún. 2. – nov. 17.

Feinhirn, Otto Kainz und Tom Gschwandtner, Bildrätsel zum schrägen Denken und Schmunzeln, minden hónapban egy új „rejtvény” – Krems, Karikaturmuseum, Foyer; okt. 6-ig

Bécs

L. Minkus, Don Quixote, balett – Staatsoper; jún. 3., 15., 17., 19.

Nurajev Gála, balett-összeállítás – Staatsoper; jún.29.

G. Puccini, Tosca, opera – Staatsoper; jún. 6., 9., 12.

H. W. Henzes, Das Wundertheater, opera / R. Leoncavallo, opera – Volksoper; jún.15., 18., 25., 28.

World Peace Choral Festival, gálakoncert – Musikverein, Großer Saal; aug. 1.

Cappella Istropolitana, hangverseny – Musikverein, Brahms-Saal; jún. 19.

Dzsessz – Irina Karamarkovic, koncert – RadioCafe; jún. 28.

Carminho „Live in Concert“, koncert – Theater am Spittelberg; júl. 2.

Flaco de Nerja Ensemble: „Flamenco”, koncert és tánc – Theater am Spittelberg; júl.12.

ARTango, argentin tangó, vegyesprogram – Theater am Spittelberg; júl. 20.

Mozartiaden: „Buona notte liebe Lotte”, vegyesprogram – Volkstheater; jún.19.

J.Chapman, D.Freeman, A Key for Two, színmű – Vienna’s English Theatre; jún. 29-ig

Hieronymus Bosch – Pieter Bruegel d. Ä. – Peter Paul Rubens – Rembrandt Harmenszoon van Rijn, kiállítás – Albertina; jún. 30-ig

Felhők. Az elillanó világ, kiállítás – Leopold Museum; júl.1-jéig

Full House, kabaré – Theater am Spittelberg; júl. 27.

Lasst euch gehen!, kabaré – Kabarett Simpl; aug. 30., 31., szept. 2–7., 9–14., 16–21., 23–28., 30.

Burgenland

A tánc éjjele, vegyesprogram – Eisenstadt, Kulturzentrum; jún. 23.

Liszt fesztivál, hangversenyek – Raiding, Lisztzentrum, Konzertsaal; jún.19–23.

Konstanze Breitebner & Ronald Kuste, kabaré – Eisenstadt, Kulturzentrum; szept.26.

Felső-Ausztria

J. Ulrich, Campo Amor, balett – Linz, Landestheater, Großer Saal; jún. 27.

Ph. Glass, Spuren der Verirrten, opera – Linz, Landestheater, Großer Saal; jún. 4., júl. 1., 3.

N.Gogol, Der Revisor, színmű – Linz, Kammerspiele; jún. 8., 14., 18., 19., júl. 3., 5.

Régi nyomok. Új utak, kiállítás – Freistadt, Bad Leonfelden, Vyssi Brod (Cseh Köztársaság), Krumau (Cseh Köztársaság); nov. 3-ig

Karintia

dance2art – a tánc és a művészet: Jörg Immendorff (szobrok és festmények) és Martina Rösler (zene és tánc), Anja Kolmanics (zene és tánc), Jochen Hein (tájképek és arc képek) és Leonie Humitsch (zene és tánc), Silvia Salzmann (zene és tánc), performansz és kiállítás – Klagenfurt, Stadtgalerie; jún.20, okt.17.

Salzburg

P. Breuer, Blues im Berg, tánc – Salzburg, Probebühne Rainberg; jún. 2., 4., 14.

Hubert Scheibl, Plants & Murders, kiállítás – Salzburg, Museum der Moderne; júl. 20. – okt. 20.

Stájerország

Styriarte, vegyesprogram – Graz, Helmut-List-Halle, styriarteCelt, Stefaniensaal, Minoritensaal; jún. 21. – júl. 21.

Biedermeier-ünnep – Bad Gleichenberg; jún.16.

Tirol

Tyrol goes Austria, kiállítás – Innsbruck, Zeughaus; okt. 6-ig

Lois Weinberger, kiállítás – Innsbruck, Ferdinandeum; okt. 27-ig

Vorarlberg

M. Nigsch, M. V. Marcard, Gefährliche Liebschaften, musical noir – Bregenz, Landestheater, Großes Haus; jún. 2., 5., 15., 20.

A **Vorarlbergi Tartományi Múzeum** 2013. június 21-én **nyílik újra** öt kiállítással az átépítési valamint az újraépítési munkálatok után.

Európa ajánlat

DistURBANces / LandEscape, kiállítás – Ville de Luxembourg, Musée national d’histoire et d’art, Marché-aux-Poissons, Luxembourg; szept. 1.

Öt kontinens egy ajánlat

“I am Gabriel” – A Scroll in Stone, A leitmotif running through all the texts and linking the three monotheistic religions is the name of the angel Gabriel, kiállítás – Jeruzsálem, Israel Museum, Temporary Exhibition Gallery, Samuel and Saidye Bronfman, Archaeology Wing, Ruppiner Boulevard, Izrael; 2014. febr. 1-jéig

Válogatta HOMONNAY LEA

Száz éve – 1913. június 22-én – született Weöres Sándor. Furcsán ízelgetem a mondatot, hiszen soha eszembe nem jutott volna, hogy Weöres Sándornak kora van. Sanyi bácsinak, ahogyan néhány képeslap és levélváltásban neveztem én őt, a Parnasszus csúcsán ülő költőt, aki gyermeki ártatlansággal szemlélte a világot.

Sajátságos mozgása van az irodalomnak. Nagy rangként sülyednek a tenger mélyére költőbirodalmak, életművek, s mintha nem lettek volna valahai életünk részei, mintha meg sem születtek volna. Aztán hirtelen felszínre bukkannak, átértelmeződnek, új életet élnek a meg-megújuló világban.

Nagy László életműve ilyen, s ilyen Weöresé is. Még mindkét harang az óceán mélyén pihen, várja azt a földindulást, mozgást, ami révén felszínre kerülhet, s újra megkonduľhat a szív, a nyelv. Hogy azután hirdesse az emberi létezés nagyszerűségét.

Weöres Sándor nem tűnt el teljesen mindennapjainkból, gyermekversei ritmusa itt dobol még a kicsik szívében, de az életműnek ez a vékony fonala nem is sejteti az egésznek hatalmas mélységeit és magasságait.

Naprendszerek mozognak ebben az életműben, öntörvényű világok, s ott ragyog benne az az egyetemesség, amely kevés magyar költő életművéről mondható el. Weöres ugyanis nem ragad le napi aktualitásokról, a legkisebb fűszálban is az egészet, s az abban rejlő törvényszerűségeket látja. Miközben izzig vérig Pannon költő ő.

Az életművet számba venni egy rövidke rá emlékező írásban botor vállalkozás volna, megtették ezt már korábban mások. De arra felhívni a figyelmet, hogy versei nem romlanak az időben, sosem lehetünk restek. S hogy nála igaz a megállapítás: egy csepp is képes felidézni a tengert. Alljon hát itt egy szubjektív emlékezés egyetlen találkozásról, ami 1974 nyarán esett meg, amikor három tanulmányai előtt álló fiatalember fölballagott a Muraközi utcába, hogy megismerje az ismerőst, s megpróbáljon röpke néhány percet ellenni életéből.

Nekem Vörösmarty járt az eszemben, akihez csak úgy el lehetett látogatni 1844-ben. S az Éjszaka képei

Elsülyyedt harang

Száz éve született Weöres Sándor

című vers. Még Kalocsán, katonáskodás alatt szerveződött egy kis csapat, akinek tagjai úgy vélték, dedikációkat gyűjtenek, ha lehet személyesen azoktól a költőktől, akik szívükhöz közel állnak. Így került Illyés Gyula, Pilinszky, Kálnoky László aláírás a könyvekbe, de a nagy trófea Weöres lett volna.

Károlyi Amy nyitott ajtót, aki később bevallotta, azt hitte Csoóri jött, hiszen egyik társunk olyannyira hasonlított reá. De ha már átléptük a küszöböt, akkor menjünk beljebb.

Férfi arckép, 2008

Márai, a bor és a kulturális diplomácia

„Mert minden bölcsesség alja, melyet a Magyar hazai borból és a műveltségből tanult, emnyi: szerezni kell az életet, s nem kell törődni a világ tielével. Minden más hiúság.”

Életbölcsességek – ezúttal nem Füves könyvbe, hanem Boros könyvbe gyűjtve.

Egy kötet, melyet már-már szentségtörés egy jó pohár bor nélkül kézbe venni. Vagy inkább egy jó üveg nélkül... Márai, *„Igyunk bort!”* című írásában azt ajánlja, hogy aki sokáig akar élni, igyon bort, de ne igyon vizet. Az általa idézett Fiessinger professzor, a Sorbonne orvosi fakultásának tekintélye egyenesen arra biztat bennünket, hogy szellemi munkásként legalább hat deci 10–12 fokos bort fogyasszunk naponta, egy napszámoknak pedig, aki nehéz testi munkát végez, kell másfél liter is. Márai szerint a professzor ezen kijelentése elsiejtet, ugyanis teljesen individuális, kinek mennyi borra van naponta szüksége. Ez szellemi munkások esetében is lehet akár napi másfél liter... Azért azt javasolom, tartuk szem előtt az első fejezet című választott idézetet, mely szerint, „Nagy különbség az is, hogy valaki időmérték vagy úrmérték szerint fogyasztja a bort”. A borkényszer ugyanis könnyen kialakul. Amint Márai látja ezt a kérdést: „Mindent összevetve, a magyarországi kötelező borfogyasztás ötletének szép jövőt jósolhatok. Mert a bor, feleim, az olyan dolog... – nemcsak bendő, hanem lélek is kell hozzá, nemcsak propaganda, hanem szív is kell hozzá, s mindenesztől érett világnézet, jó bor és egy kevés szóda is kell hozzá. S e három feltétellel rendelkezik a magyar. Hála Istennek.”

Életbölcsességekből általában egyet-kettőt olvasok egyszerre, hogy azután nyugodtan tudjak róluk elmélkedni. A Boros könyv e tekintetben is unikum. Ahhoz ugyanis, hogy igazán elmerülhessünk e „boros milióban”, és kóstolgassunk Kankalinnal, a jeles ivóval, Szindbáddal vagy Kudlicsekkel, ildomos legalább egy-egy fejezetet elolvasnunk. Ne riasszon el bennünket a híres-hírhedt kassai városi tömlőc, a Miklós felemlegetése sem, ahová a régi szép időkben hajnalonként zöld vászonnal borított, koporsószerű targoncával viték be a részegeket. Közöttük volt Márai gyermekkori szorongások álmainak egyik kedvenc alakja, Hajdu néni is, aki mosónő volt, s amikor éppen nem mosott, ivott... Sajnos többet ivott, mint mosott, megjelent a házakban, ahol józanul alkalmazták, s kést fogott a személyzetre és a gyermekekre. Hajdu néni Kó Boldizsár által megálmodott portréját is megcsodálhatjuk a kötetben, „A részeg disznó” vagy Szindbád alakja mellett. A borivásban rejlő mély igazságot is Szindbád leplezi le: „Az igazi kocsmá kegyhely volt, a férfiúi élet egyik zarándokhelye, a merengés, a múltba nézés, a jövőt szemlélő ábrándozás komoly és ünnepélyes gyűlhelye. [...] Mert a bor nemcsak mámort adott a magyaroknak, hanem feledkezést is.”

Márai néhány izgalmas – meghökkentő? – megálapítást is tesz a borról elmélkedve, úgy véli, azok a népek, melyeknek szegény tömegei jelentős és nagy műveket alkottak a történelemben, állandóan és sokat ittak.

Az is érezhető e kötet soraiban, hogy milyen fontos a választott vagy kényszerű emigrációban a haza íze, illata. Márai Sándor Boros könyve és tragikus halála erről is szól. Ez tükröződik a szüretéről írt soraiban: „A szüreti, elmondhatatlanul ismerős magyar táj közepén arra gondoltam, hogy nincs az a valóságos vagy imaginárius veszély, amely elől innen elmenekülnék. Amihez közöm van, a magyar nyelv, a bor, az itt élő emberek lelke, egyetlen értelmek az életnek...” E gondolatok folytatása is „márais”: „Ha van nemzet, amely nem azért iszik, hogy berügjön, hanem mert van félteni- és felejténivalója, a magyar az.” A Naplóba írt érzések különös finomsággal tolmácsolják a haza elhagyása miatti fájdalmat: „A reggeli, az ebéd az őszi *terrazán*, a tenger és a dércsípte függő-tertek fölött, a fényben: a vörösbort, a gyümölcsöt, a sűrű fény, ez mind ünnepély. Az egész – úgy, ahogy van – borzalmas és reménytelen, de ugyanakkor felfoghatatlan, csodálatos ajándék és ünnepély.” 1950-ben pedig így ír a Naplóba: „A könyvtárban. A lótszeveokról olvasok. Valószínűleg mitikus nép volt – bár Pauly-Wissowa tudni vél lótszeveborról, amelytől „felejt az ember”. Homérosz úgy tudta, aki ebből a borból iszik, elfelejti a hazát... Adjatok egy üveg chiantit. Nem akarok felejtetni.” 1950-ből való a következő néhány sor is: „Sorrentóban találok a tenger partján egy kocsmát, ahol – mimózfák árnyékában – egy pohár bor mellett elfogyaszthatom a tarisznyában magammal hozott elemőzsziát. Hallom, Óbudán már nem mérnek sehol tisztességes bort. Sorrento most Óbuda számomra. Az ember magával viszi életének manézását, mint a vándorcirkuszok.” A Naplóba 1954-ben bejegyzett gondolatok is az emigrációs évek mélységes fájdalmáról vallanak: „L-néni hozott ajándékba egy zsák kávé: Guatemalából való, nyers kávé – 10 font –, állítólag a legjobb kávé a világon. Itthon kell pörkölni és őrölni. Ez nagy ajándék, mert egész New Yorkban nem lehet kapni egy csésze tisztességes kávé. Konzervdobozokban örölt barna pépet árulnak, amelynek leve valamilyen átmenet a csélédek által otthon élvezett Frank és a szarlé között. Minden család itt. A bor is.”

Márai Sándor alig negyvenévesen, 1941-ben arról álmodott, hogy öregkorában valahol a város környékén, szelíd dombok ölében borospincéje lesz. És arról is ábrándozott, hogyan szeretne távozni a földi létből. Majdnem fél évszázaddal később másként döntött...

Magyar borok című írása még e korai remények közepette született: „Ha megsegít a vaksi sors, hetvenéves koromra tisztességes emberek a maguk világából való tisztességes embernek tartanak majd, tehát bor-

Sanyi bácsi egy nagy szoba közepén üldögélt, s a szoba meglepően üresnek tűnt. Nemrég költöztek, még nincsen minden elrendezve, mentegetőztek előtűnk, akik hihetetlen zavarban voltunk, hiszen nekünk kellett volna mentegetőzni a tolakodás okán. Ha már beengedett a ház asszonya, le is ültetett bennünket, és sorban kifaggatott jövőbeli szándékainkról. Órákat töltöttünk ott, s kaptunk némi harapnivalót. Sanyi bácsinak el kellett árulni, hogy magam is próbálkozom versekkel, s megígérni, hogy küldök belőlük néhányat.

termelőnek, valakinek, aki tudja, hol kell meghalni. Mert nincs szebb halál, mint egy diófa alatt, a borospince előtt, ősszel, közvetlenül a szüret után, amikor az újbor már szunnyad és erjed a hordókban, a diót leverték a fáról, s a napnak szelíd ereje van még, mint az öregember szerelmének. Itt ülök majd egy padon, háttal pincémnek, ahol boraim pihennek, a kecskelábú asztalnak könyökölve. A mélyben a csepeli tájat látom, a messzeségben hazám lapályait. Könyvet csak ezeréveset olvasok már ebben az időben, s óbert iszom hozzá, öt éves somlót. Így várom a halált.”

A Bécsi Naplóba írva, a borról merengve felvillan előttem egy kép a múlt század fordulójának híres magyar íróiról, ahogyan ülnek a legendás New York Kávéházban, ízelgetve a tiszteletükre alkotott írótal csemegéit. Érdekes lenne egy kötetben összeállítani a magyar írók bor-élményeit. Miután a kulturális diplomáciában a gasztronómia szerepe jelentősen felértékelődött, javasolnám egy olyan étterem életre hívását Bécsben, ahol a magyar írók kedvenc ételeit borait kínálnák, s így nemcsak kiváló borainkat népszerűsíthetnénk, de íróink is bekerülhetnének a bécsi köztudatba. Ha ez megvalósulna, én is szívesen betársulnék...

Márai Sándor: Boros könyv. Márai életbölcsességei. Valogatta: Mészáros Tibor, Kő Boldizsár illusztrációival. Heli-kon Kiadó, 2012. 167 oldal

PALLAGI MÁRIA

Balázs Tibor

Gondolat-forgácsok

A féligazság nem az igazság fele.

Amit képzeletteddel birtokolsz, azt soha senki nem veheti el tőled.

Nincs szépségszótár – ideálom a szépség.

A valóság megértésében sokakat csak a tények zavarhatnak meg.

Vágy megosztjuk egymással gondolatainkat, vagy mások gondolatai osztanak meg minket.

Szeretném annak képzelni magam, aki vagyok.

Az ostobával a világnak, a bölcsnek a világgal gyűl meg a baja.

A létezőt lehet tagadni. „Nemlétező” nincs, így tagadni sem lehet. Istent lehet tagadni – de csak mint létezőt.

S aztán a hitetlenkedés, hogy csak azért gyalogoltunk fel a hegyre, hogy őket lássuk. – Messze van ám innét a város – mondta Weöres Sándor. Jó választásnak vélte, hogy könyvtártant fogok tanulni, hisz ő maga is könyvtároskodott, s tudta, milyen kincsébánya az egy önjelölt literátor számára.

Még annak az évnek a nyarán egy képeslap, amiben még ott volt a magázódás hűvössége, s később egy hosszabb levél, amelyben egy festmény kapcsán javította tévedésemet, a tegezés baráti melegségével.

Weöres Sándor fordításairól sem szabad elfeledkezni, az idő mélyéből előbányászott szövegekről (Három veréb hat szemmel). A hatalmas életmű súlyától szinte összeroskad az ember.

Elsülyyedn harang bő három évtizede Weöres Sándor költészete. Más divatok jöttek, más szelek, más tengerek, más hajók. Születésnapján ha nem teszünk egyebet, mint vaskos kétkötetes „összes” verseit felütjük, már méltó módon emlékeztünk. Aztán letenni úgysem tudjuk már a könyvet, hiszen olyan forrásra hajoltunk, amelynek tiszta vize úgy oltja szomjunkt, hogy újra és újra inni kívánunk belőle.

BÖRÖNDI LAJOS

Weöres Sándor emlékezete

Weöres Sándorról (Szombathely, 1913. június 22. – Budapest, 1989. január 22.) a huszadik század második felének egyik legnagyobb magyar költőjéről születésének századik évfordulóján több helyen megemlékeznek. Szombathelyen, Weöres szülőhelyén centenáriumi kiállítás és tudományos konferenciát terveznek, amelynek bevezető előadását Kenyeres Zoltán irodalomtörténész tartja. A júniusi évfordulón közlik a Weöres Sándorról elnevezett szombathelyi színház drámaíró pályázatának eredményét és a színház Valló Péter rendezésében bemutatja a költő „Szent György és a sárkány” c. mesejátékát.

Londonban is méltatják Weöres Sándor életművét. A University College School of Slavonic and East European Studies nevű részlege a londoni Balassi Intézet segítségével május 22-én egynapos konferenciát rendez, amely főleg Weöres angolra fordított műveivel, illetve a magyarból való műfordítás problémáival foglalkozik. A konferencia előadói közt lesz Nádasdy Ádám, Gómöri György és a londoni egyetemen tanító Daniel Abondolo professzor is.

GÓMÖRI

Botz Domonkos

Vidd hát

Ég alatt hálók,
hátizsák a vánkosom,
évekkel teli.
Még alszom, vidd mindenem.
Még van időd reggelig.

JELEN SZÁMUNK KÉPEI

KOVÁCS KÁLMÁN méltatását a Bécsi Napló feje-cével illő kezdeni. 1980 márciusában ő volt az, aki a jelenig megtervezte az újság „arcképét”. Személyiségére jellemzően hamarosan visszahúzódt, majd teljesen eltűnt a bécsi magyar „közéletből”. Pedig 56-os menekülként részt vállalt a magyarországi ellenzék felkarolásában. Képzőművész letéren politikai síkon lépett felszínre: ennek szolgálatába állította műtermét, majd megvásárolta az I. kerületben a francia könyvesboltot, ebben a minőségében igyekezett szert tenni elismerésre.

Mindig vérbéli 56-os volt. Hiába végezte el Bécsben kitüntetéssel a Képzőművészeti Akadémiát, számára a művészet, jelesen a festészet, bár megélhetési lehetőséget biztosított, ő mindig hozzá gondolta annak átítatását filozófiával, a társadalmi életet pedig mindkettővel. Mikor 1967-ben fiatal értelmiségiek INTEGRATIO címmel kétnyelvű „európai kulturális folyóirat”-tal léptek színre, Kovács Kálmán hamarosan csatlakozott hozzájuk, sőt, műtermében vállalta – igaz, csupán sokszorosítógépen – a folyóirat nyomtatását. Mielőtt kijózanodott volna ebből, rövid időre vállalta az „Europa”-Club vezetését is.

Közben nyugtalan, kiegyensúlyozatlan természetű újabb és újabb kísérletezésbe csábította, aminek lecsapódása megfigyelhető különböző alkotási fázisain. Egyik irányzatnál sem vetett horgonyt, s így megmaradt a festészet és grafika nagymestere, anélkül, hogy hírnévre és elismerésre tett volna szert. Bámulatos alkotásainak változatossága, amikben mindenütt fellelhetők a nagy mesterek nyomai, anélkül, hogy személyiségének egyedi jegyei könnyen felismerhetők lennének. Pedig megvannak, de a rá jellemző módon keresni, kutatni kell utánuk. Végül is a kísérletezés, keresés Kovács Kálmán igazi énjé.

Kazinczy Ferenc műveinek kritikai kiadása

Bármily hihetetlen: a Széphalomból nyelvet és irodalmat teremtő, elveiért, tevékenységéért 2387 nap börtönfogsággal adózó *Kazinczy Ferenc*nek mind ez ideig csupán válogatott művei jelentek meg. Levelezése huszonegy kötetben látott napvilágot (utóbb két pótkötettel kiegészítve). Azt csak halkan teszem hozzá, hogy teljes élet- és pályarajza sincsen megírva, bár erre a magyar irodalomtörténet-írás atyja, Toldy Ferenc töredékben maradt könyve óta több kísérlet történt. Váczy János (1859–1918) tervezete akadémiái díjat kapott, így a középiskolai tanárként buzgólkodó, kora elismert irodalomtörténészre kapott megbízást a teljes élet- és korrajz megalkotására. Olyképpen, hogy Kazinczyt behelyezi kora mozgalmaiba, tőle széles alapon nyugvó feldolgozást várva el. A *Kazinczy Ferenc és kora* 1915-ben jutott el az olvasókhoz, legalábbis az első kötet, az író, nyelv- és stílus-újító pályáját 1806-ig tekintti át Váczy János. „Ha van író, akinek egész működése, a maga teljes pályája a nemzeti élet folyamatába olvadt: bizonyára Kazinczy kiváltképpen az. Nemcsak az irodalom, hanem általában az egész magyar közművelődés érezte hatását, amely túlzás nélkül korszakosnak mondható. Ezért, „ember és író működése igazán csak nemzetünk közállapotával kapcsolatban érthető meg” – olvassuk az előszóban. A sikeres fogadtatású első kötetet azonban nem követte a második, amelynek pedig elkészültek a mintegy 1817-tel lezáruló fejezetei. A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának Kézirattárába került a kézirat, amelyet fejezetként a sátoraljaújhelyi székhelyű Kazinczy Ferenc Társaság évkönyve, a *Széphalom* közölt. Ezt aztán Kováts Dániel nyugal-

mazott főiskolai tanár, nyelvész, művelődéstörténész alapos munkával rendezte sajtó alá, és bocsátotta közre 2012-ben.

Egy másik oldalról megközelítve, onnan lehet kiindulni, hogy a további tudományos kutatás, az irodalom- és kultúratörténet szempontjából egyre sürgetőbb igénynek merült föl, hogy az 1780 és 1830 közötti periódus egyik főszereplője pályájának emlékezetét pontosabban láthassuk. A műveit rendszerint több változatban hátrahagyó, így az önmagáról alkotott képet is szüntelenül módosító személyiség szerepét és időnként átalakuló helyzettudatát újabb ismeretek birtokában értékelhessük. A Debrecenben Debreczeni Attila professzor vezetésével megindult vállalkozás Kazinczy Ferenc összes munkáját alapos jegyzetekkel, a szövegváltozatok összehasonlításával kívánja az olvasók elé tárni. Az eddig megjelentek, a két főmű: a *Pályám emlékezete* és a *Fogságom naplója*. (A sajtó alá rendezők között leljük a kutatói középnmzedék jeleseit, Borbély Szilárdot, Szilágyi Mártont, valamint a fiatal filológusok rendkívül ígéretesen indult képviselőit, Orbán Lászlót és Bodrogi Ferenc Mátét.) Kötetben publikált, önállóan napvilágot látott fordításainak gyűjteménye, továbbá dráma-átültetéseit jelzik, miféle szorgalmas, áldozatos, kézirat- és levéltárakban bújárkodó munka nyomán kaphatunk az eddiginél hitelesebb szövegeket, tárgyi magyarázatokat, a Kazinczy-élet(pályát) is alakító személyekről ismereteket. Valamennyi kötet tág betekintést kínál Kazinczy műveltségébe, szembe- és egymással a különféle helyeken olykor ellentmondásosan fölbukkanó nézeteket. S ezen keresztül lehetővé teszi, hogy a hajléko-

nyabb magyar költői nyelvért, az elegánsabb ízlésért, a differenciált irodalomért küzdő, vitatkozó, ifjú tehetségeket ösztönző, a kritika jogait hangoztató költő-gondolkodó Kazinczy teljes nagyságában, gyarlóságai ellenére rendkívüli személyiségként álljon elénk. Pályája elején a magyar irodalmi megújulás vezéregyéniségéhez, Bessenyei Györgyhöz találta meg a kapcsolatot, élete végén a legnagyobb magyarban, Széchenyi Istvánban érezte a jövőt, a maga nyelv- és stílusújítását mintegy Széchenyi gazdasági-mentálitást illető reformjai előkészületeként, kezdeményeként igyekezett tudatosítani.

Váczy Jánosnak az 1910-es esztendőkből részben megjelent, részben kéziratban maradt könyve még ma is nélkülözhetetlen forrás, minden idők egyik legszorgosabb magyar levelezőjének, Kazinczy Ferencnek levelezésére. Kézirataira, kiadott műveire – és a kor hírlap- és röpiratanyagára épül, s egyként szól az irodalom- és az egyházszervező Kazinczyról, a fordítóról és a merésznél is merészebb újtóról, a vitákat kiprovokálóról, valamint a szólásszabadság harcosáról. Kazinczy élete során Csokonait, Berzsenyit, Kölcseyt buzdította, Bölöni Farkas Sándornak próbált utat mutatni, kapcsolatba került Vörösmarty Mihállyal, de meglelte az utat a német irodalom néhány jeles és néhány csupán népszerű írója felé is. A világirodalom legnagyobbjait fordította, elsőnek (németből) a *Hamletet*, majd Goethét, Molière-t, s a XVIII. század végén, a XIX. század elején igen népszerű Wielandot és Gessnert, azt a Sterne-t, aki majd csak a XX. században lesz igazán elismertté. Azt hirdette, hogy fordításokkal kell megte-

remteni egy irodalom sokszínűségét. Az idegen példa magyaráítása bizonyítéka lehet, mire képes ez a modernizálandó nyelv, miközben olyan (önéletrajzi) prózát alkotott, ideértve a talán kevesebbet emlegetett útleírásokat, amely próza Nemes Nagy Agnes és Szabó Magda elismerését nyerte el. Különösen fontos, mennyit tett a képzőművészeti kultúra hazai népszerűsítéséért, széptani elgondolásaiban az ízlésfejlesztés egyik eszközének tartotta a remekművek megismerését; ha az eredetihez nem férhetett hozzá, metaszetek, gipszmásolatok formájában. Jeles könyvgyűjtő volt, akit a könyvek kiállítása is foglalkoztatott. Mindenképpen új magatartásformát népszerűsített, az átlagnemesi életvitellel szemben a művészet, művészi alkotás beiktatását tartotta fontosnak a hétköznapiakba. Mindez világosabban mutatkozik meg a kritikai kiadások szövegének és kitűnő jegyzetapparátusának átböngészésekor. Nem egy antikváriusi szemlélet vezeti a kiadás szerkesztőit, munkásait, hanem a múlt önmegismerésként fölmutatása, a jelenből vizsgált múlt integrálhatósága egy történeti szemléletbe. Kazinczy korszakának egyik kulcsfigurája, akinek szövegei nélkül aligha érthető a magyar irodalom történetének egy ugyancsak meghatározó szakasza, a magyar modernség első periódusa.

FRIED ISTVÁN

„A nevelőnek szava mellett főként példája vonz”*

Gondolatok Dombi Alice: Pedagógiai professzió és programadó nevelők a 19. században című könyve alapján

„A nevelés az emberiség egyik legfontosabb tevékenysége.” Szent-Györgyi Albert megállapításának újragondolása napjainkban különösen aktuális mind a politika, mind a pedagógia tudományának művelése, mind a kultúráközvetítés területén.

Alapvető kérdés: mit örökítünk tovább? Felismerjük és felismertetjük-e azokat az állandó értékeket, amelyek az ember nevelődését szolgálták évszázadok óta? Találkozik-e a mai ifjúság eredeti (prímér) olvasmányélménnyel a klasszikusok, az elődök munkásságát reprezentáló alkotásokkal?

A XIX. századi forrásanyagok bemutatásával és szövegértelmezéssel kiválóan kalauzol bennünket Dombi Alice a tanítói szerep korabeli elvárásaiban, elméleti és gyakorlati szakemberek – nem egy esetben polihisztorok – tevékenységének, életútjának mára beható tanulásaiban.

Mi is az a pedagógiai professzió? A XIX. században – hazánkban és Európában is – a legfontosabb kérdés a műveltség, az olvasottság szintjének emelése, s vele szoros kapcsolatban az iskoláztatás kiterjesztése, s a tanítás színvonalának javítása. Széchenyitől Kosztolányiig, Fáy Andrásztól Eötvösig, Kiss Áronig vagy éppen Gyertyánffy Istvánig a nevelés, a tanítás köztügy! A pedagógiai gondolkodás, az európai újítások a nevelés fontossága, a kultúráközvetítés tartalmának vitája áthatja a tanítói tevékenység jelentőségét a népiskolától az egyetemig!

Kulturális emlékezet – intertextualitás? Ma talán az idegen szavakkal való elemzése szinte érthetlenné teszi a lényegét: nevezetesen, hogy az emberiség és magyarságunk történetének megőrzése a biztosítéka intertextualitásunknak. Ez a pedagógiailag jelentős kultúráközvetítés 1949-ig szerves része volt az iskolai tananyagnak az alsó foktól a felsőfokig. Nem tartom valószínűnek, hogy ennek jelentőségét a francia Genette, Gérard (1991) nyomán közölt osztályozás ezt elősegítene. Az azonban igen, ha gyönyörű, gazdag magyar nyelvünk szókészletével leíránk, mit is akarunk mondani. Ezt a XIX. században és a XX. század első felében minden tudós megtette zárójelben természetesen az átvett idegen kifejezésekkel.

Dombi Alice kitűnően tárja elénk az alapvető problémát: hogy „egy adott korszak pedagógiai szakirodalma a kulturális emlékezet forrásaként értelmezhető-e”, valamint ezek a „források mennyiben járulnak hozzá a pedagógiai műveltség tartalmak átörökítéséhez”? A válasz, hogy az adott művek tanulmányozása elősegíti a hivatásbeli elvárások megismerését, az alapvető műveltség, a nemzetismeret és az emberis-

meretet, az életvezetésben és az erkölcsstudományokban való tájékozottság, jártasság szükségességét.

Dombi Alice kiválóan bizonyítja 3 szerző – Mennyei József, Kiss Áron és Öreg János – XIX. században született neveléstani munkái alapján, hogy az ideális nevelésről szóló „narratív közvetítés hozzájárul a nevelői személyiségalakzatok kialakulásához”; hogy a nevelői minták tartalma azonosulási mintákat biztosítanak, melyek elősegítik a pozitív nevelői identitást.

A mintakövetés alapjául mindig az értékek jelentették a biztos eligazodási pontokat úgy az életben, mint a pedagógus életpályán. Az értékhierarchia, a pedagógussal szemben támasztott elvárások összhangban voltak az adott kor klasszikus érték kategóriáival. Mit jelent ez? Mindenki tudta mi a tisztesség, mi a becsület, mi a helyes és mi a helytelen. Hogy ennek megfelelően viselkedett-e mindenki? Nem! De hogy a tanítónak ezt kellett közvetíteni, abban mindenki biztos volt! Csak ezen értékek képviselőjeként volt a tanító a közösség kultúrájának meghatározó személyisége, alakítója, formálója.

Micsoda gyönyörű kifejezés: *az érték zsinór-mértékül szolgált*. A XX. század első felének magyar és európai kultúrával rendelkező tudósai – Finácsy, Kornis, Weszely, Prohászka – mindegyike használta ezt a kifejezést. Az értékek ismerete, vállalása, megélése jelentette az egyedüli biztonságot az életben való eligazodáshoz. Ma sincs másérvünk! A másképpen mégis az, hogy nem ismert, nem tananyag az értékek hierarchiája, vagyis nincs szilárd értékrend, mely minden kultúrának közvetítőre és fogadóra igaz és követendő. Az értékrend segít eligazodni az életvezetésben, de ez nem jó annak a társadalomnak, ahol a legfőbb jó a piac! Ott a káosz-elmélet az uralkodó, csak az segíti az embert manipulálni, lealjasítani, mindentől cirkuszt csinálni, az emberi méltóságot meggyalázni. Ott nem kell szakmai tekintély, elég a könyök és a nyelv.

Az érték mint zsinórmérték minden neveléstani mű sarkalatos pontja. Emberi értékek és professzionális értékek összeadódnak a XIX. századi neveléstan könyvekben. Igen, minden esetben, ahogy a szerző is írja, de véleményem szerint az egyetemes értékek (professzionális helyett) magukban foglalták és foglalják az emberhez és szakmához méltó értékeket.

Talán még a hivatástudatról: elengedhetetlen követelmény a műveltség, a nemzetismeret, emberismeret, az élet-, lélek-, erkölcsstudományokban való tájékozottság, a nevelés és tanítástanban való alapos jártasság. Vajon hányan

rendelkeznek ma ezekkel az alapvető ismeretekkel, akik a leendő tanítók tanítására kaptak megbízatást?

S van új a nap alatt? Dombi Alice a laikus forrásokban megjelenő szakmaiság értékeit összegyűjtve a következőket sorolja: „identifikációs képesség, mintaadás, befogadó – elfogadó magatartás, alkalmazkodási képesség, kritikai gondolkodás, másság tolerálása, kooperáció, empátia, a „játsszani tudás” képessége.” (42–43 o.)

S mi a forrás? Honnan meríti a tanító, a tanítójelölt, a szülő az alapvető értékekben való tájékozottságot? Természetesen a hiteles, a közvélemény értékítéletét bíró olvasmányából. Ezek a neveléstanon, pedagógiai folyóiratok és az ún. népkönyvek, amelyek értéküzenete alap az eligazodáshoz. Napjainkban is izgalmas kérdés a tanár-diák viszony alapjellemezői. Az alapkérdést sajnos, a mai napig rosszul fogalmazák meg. A megközelítés különbsége: „1. a gyermek jó, szeretettel kell tanítani, tanítójának jó kapcsolatban kell vele lenni; 2. a gyermek egyéniségének elnyomása, szigor, rend és fegyelem, a tanító felsőbbbsége, tekintélye dominál.” Nincs ilyen két különböző megközelítés, mert:

1. a gyermek jó, de nevelésre szorul, hogy egyéniségből személyiséggé váljék;
2. a gyermekkel való jó tapasztalat alapja a rend, a fegyelem; a követelmények megvalósításában elengedhetetlen a következetesség, amit szigorúságnak is nevezhetünk;
3. a tanító nem felsőbbbség, hanem felnőtt, az értékek közvetítője;
4. a szakmai és emberi tekintély a bizalom alapja. Sohasem zárja ki az önálló gondolkodást, hanem feltételezi. Nem tévesztendő össze a mai gyakorlattal, a „bratyizó, kocsmázó stílussal” az „egyformák vagyunk” égisze alatt.

Dombi Alice könyve kiválóan reprezentálja a XIX. század hazai, eddig feltáratlan vagy részben feltárt neveléstani munkák elemzésével a tanítói pálya, hivatás, vagy divatos szóval élve professzió szempontjából szükséges elvárások, értékrendek tartalmát, hatását, újrarendelésének szükségességét. Ez utóbbit ajánlom különösen megfontolásra, vitatásra, hogy végre sikerüljön egy értékhierarchiát széles körben megismerni és arra fogékonnyá tenni nevelendőt és nevelőt egyaránt.

*Kiss Áron - Öreg János Dombi Alice: Pedagógiai professzió és programadó nevelők a 19. században c. könyvet az Universitas Szeged Kiadó jelentette meg 2012-ben.

KOVÁTS-NÉMETH Mária

BÉCSI NAPLÓ

AZ AUSZTRIAI MAGYAROK LAPJA

Kiadja az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége

Levelezési cím: A-1011 Wien, Postfach 358.**Web: www.ungarnzentrum.eu
www.becsinaplo.eu****Tel./Fax: 00 43 1 532 60 49****E-mail: becsi-naplo@aon.at**

Zweimonatsblatt der Ungarn in Österreich.

Eigentümer, Herausgeber, Hersteller und Verleger: Zentralverband Ungarischer Vereine u. Organisationen in Österreich. A-1010 Wien, Schwedenplatz 2/I/8.

SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG:

Borbándi Gyula (Budapest), Gömöri György (London), Kovács István (Budapest), Kó András (Budapest), K. Lengyel Zsolt (München), Monoszlói Dezső † (Bécs), Papp László (New York), Piri Zoltán (Utrecht), Pomogáts Béla (Budapest), Sárközi Mátyás (London), Szabó A. Ferenc (Budapest), Szakály Sándor (Budapest), Zakar Péter (Szeged).

SZERKESZTŐSÉG:

Benyák Mária, Böröndi Lajos, S. Csoma János, Deák Ernő (főszerkesztő), Ferenczy Klára, Fetes Kata, Fundarek Anna, Kántás János, Radics Éva, Rimpler Diána, Varga Sándor.

GRAFIKAI SZERKESZTŐ: Uzsák Zoltán

GAZDASÁGI INTÉZŐ: Deák Sonja

BANKKONTO: 004-46793, BLZ: 20111, Erste Bank der oesterreichischen Sparkassen AG., Hauptanstalt A-1010 Wien, Graben 21.

IBAN: AT572011100000446793 • BIC: GIBAATWW

ELŐFIZETÉS egy évre: Ausztriában 12,- Euro, Magyarországon 2250,- Ft, Nyugat-Európában 18,- Euro, vagy annak megfelelő összeg, tengerentúl 25,- Euronak megfelelő összeg, Szlovákiában egyes számok eladási ára: 1,- Euro.

TERJESZTŐINK:

Amerikában: Andrew ReKay, 3996 Oakmore Rd. Oakland, CA 94602-1856E-mail, az újság számára: BecsiNaplo@yahoo.com
Bankátutalás: Hungarian Freedom Fighters Inc. San Francisco Area Chapter, 3996 Oakmore Rd. Oakland, CA 94602-1856**Angliában:** Hungarian Book Agency, P.O.B 1956, Durham DH1 2GA.**Hollandiában:** Dr. Piri Zoltán. Croeselaan 254. NL-3521 CL Utrecht. E-mail: pirizoltan@hotmail.com
Kanadában: Pannonia Books Ltd., 472 Bloor St. W. 2nd floor, Toronto, Ontario M5S 1X8.**Magyarországon:** Librotrade Kft., H-1656, P. O. B. 126, H-1173, Budapest, Pesti út 237. Bank folyószám: KHB Rt. 10402166-21638181-00000000.**Németországban:** Dr. Klement Kornél, BUOD, Ringstrasse 16, D-63128 Dietzenbach**Svájcban:** Judit Czellar 13, Croix-du-Levant, CH-1220 Genève, e-mail: czellarjud@hotmail.com, 0227970854 – Postfinance, Julianna Judit Czellar, Compte: 12-165459-6, IBAN: CH13 0900 0000 1216 5459 6**Svédországban:** Szöllösi Antal, S-127 24 Skärholmen, Box 176. PlusGiro: Nr.: 756987-4.**Szlovákiában:** Benyák Mária, SK-821 01 Bratislava, Datelínova ul. 9, e-mail: marcsa@live.com
Bankszámla: SLSP 0170127485/0900.

Névvel vagy betűjellel megjelent cikkekért szerzőik felelnek és nem feltétlenül fejezik ki a szerkesztőség véleményét. Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung
Druck: ALWA & DEIL Druckerei Ges. m. h. H.
A-1140 Wien, Struggasse 1a